

Täiskasvanute hingamispäevakooli õppetükid

Evangeelium galaatlaste hulgas

Carl P. Cosaert

oktoober, november, detsember
2011

Originaali tiitel:
Carl P. Cosaert
The Gospel in Galatians

Carl P. Cosaert
Evangeelium galaatlaste hulgas

Tõlge: AKEL 2011

Tõlkijad: Mall Kaaver

Toimetajad: Andres Ploompuu ja Ly Kaasik

Kaaned ja küljendus: Indrek Ploompuu

Trükkis: Vali Press

Sissejuhatus

Pauluse kirja galaatlastele on õigustatult võrreldud vaimuliku „dünaamiidiga”. Kui kiri roomlastele välja arvata, ei sädele ükski teine raamat Piiblis vaimulikust ärkamisest ja usupuhastusest nii palju kui see raamat. Võib väita, et galaatlastele kirjutatud kirja lehekülgedelt (käsikäes roomlastele kirjutatud kirjaga) sündis protestantism. Lugeses kirja galaatlastele, puudutas Martin Lutherit esimest korda auline hea sõnum õigusest usu läbi. „Epistel galaatlastele,” ütles ta, „on minu epistel. Sellega olen ma laulatatud.”

Lutheri evangeeliumikesksed sõnumid olid omakorda need, mis muutsid Londonis Aldersgate'i tänaval 24. mail 1738. aastal John Wesley elu, kes asus siis vaimuliku taaselustumise esirinda. See ärkamine voogas üle Briti saarte, ja veel kaugemale – üle kogu inglise keelt kõneleva maailma.

Seitsmenda päeva adventistid on galaatlastele samuti tänu võlgu. Galaatlastele kirjutatud kirja uurimise kaudu aitasid E. J. Waggoner ja A. T. Jones seitsmenda päeva adventistidel 18. sajandi 8. ja 9. aastakümnel taasavastada tõe õigusest usu läbi.

Mis on kirjas galaatlastele sellist, mis on selle teinud vaimuliku ärkamise selgrooks? Kuidas on see olnud suuteline puudutama nii paljude südant? Ükski teine raamat Piiblis ei kõneta kristlase hinge sel moel nagu galaatlastele kirjutatud kirja olulised teemad. Kirjas galaatlastele võtab Paulus käsile sellised teemad nagu vabadus, käsu osa päästmises, meie olemine Kristuses ja Vaimust juhitud elu olemus ning samuti ka sajandeid vana küsimus, kuidas saab patuseid inimesi teha õigeks püha ja õiglase Jumala ees.

Muidugi tegelevad teised raamatud (näiteks kiri roomlastele) samadele küsimustele vastamisega, kuid galaatlastele kirjutatud kiri on teistsugune. See on sisutihedam, seda küll, kuid selle sügavad teemad on kirjutatud võimsal isiklikul ja kirglikul hingekarjase toonil, mis ei saa teisiti, kui paneb (ka tänapäeval) südame avanema Jumala Vaimule.

Kuigi Pauluse kiri kõnetab meid isiklikult, saab meie mõttekäik kinnitatud juhul, kui teame algset ajaloolist olukorda, milles Paulus (Püha Vaimu juhtimisel) asja kallale asus.

Paljud õpetlased usuvad, et galaatlastele kirjutatud kiri võis olla Pauluse kirjadest esimene, tõenäoliselt kirjutatud aastal 49 pKr, pärast kuulsat Jeruusalemma nõupidamist (Ap 15). See raamat võib olla teadaolev vanim kristlik dokument. Nii nagu Apostlite tegude raamatust ja Kirjast galaatlaste-

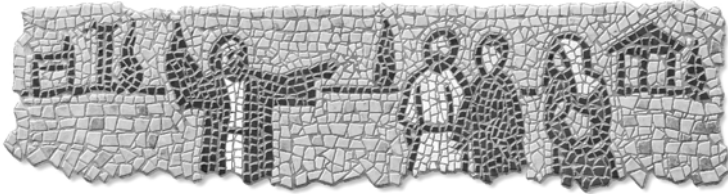
le selgub, leidis algristikogudus ennast päästmise olemuse üle käiva metsiku võitluse keskelt, eelkõige aga paganaid puudutava võitluse keskelt. Juutidest usklite ühe grupi (tuntud juudiusulistena) arusaama kohaselt ei piisanud paganate jaoks ainuüksi Jeesusesse uskumisest. Paganatel tuli lasta ennast ka ümber lõigata ja neil tuli Moosese seadusi täita (Ap 15:1). Seetõttu ei ole üllatav, et siis, kui Paulus asutas Galaatias paganate koguduse, rändasid mõned juudiusulised sinna, seadmaks „asju otseks”.

Kui sõnum sellest probleemist Pauluseni jõudis, reageeris ta tuliselt. Tajuks, et see vale-evangeelium päästest usu ja tegude kaudu ähvardas õõnestada Kristuse tööd, kirjutas Paulus galaatlastele tundeküllase evangeeliumi kaitsekirja. Jõuliste sõnadega nimetab ta seda väärdpetust selleks, mis see sulaselgelt on – legalism.

Piibli õppetükid käesoleval veerandaastal kutsuvad meid rändama koos apostel Paulusega, kui ta anub galaatlasi jääma ustavaks Jeesusele. Samas anuvad need meile võimaluse mõtiskleda meie oma arusaamise üle evangeeliumist. Mu siiras ootus on, et selle veerandaasta käigus virgutaks Jumala Vaim meie südames vaimuliku ärkamise sedamööda, kuidas taasavastame, mida on Jumal meie heaks Kristuses teinud.

Carl Cosaert, PhD, on Uue Testamendi ja algristikoguduse-ala abiprofessor. Ta õpetab Walla Walla Ülikoolis, College Place Washingtonis.

Paulus: paganate apostel

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Ap 6:9-15; 9:1-9; 1Sm 16:7; Mt 7:1; Ap 11:19-21; 15:1-5.

Meelespeetav tekst: „Seda kuuldes nad rahunesid ja andsid Jumalale au, üteldes: „Siis on Jumal ka paganatele andnud meelesparanduse eluks.”” (Ap 11:18).

Polegi nii raske mõista Tarsosel pärit Saulust (pärast uskutulekut tuntud apostel Paulusena) ja seda, miks ta tegi seda, mida tegi. Pühendunud juudina, keda oli kogu elu õpetatud seaduse tähtsuse ja Iisraelile peatselt saabuva poliitilise päästja vaimus, oli mõtte sellest, et kauaoodatud Messias oli häbitavalt hukatud nagu kõige hullem kurjategija, liig mis liig.

Pole ime, et ta oli veendunud Jeesuse järelkäijate ustavusetuses toorale ja selles, et nad takistasid seega Jumala plaani Iisraeli suhtes ellu viimast. Nende väited, et ristilöödud Jeesus oli Messias ning tõusnud surnust üles, olid tema meelest kohutav ärataganemine. Sellist jama ega kedagi, kes keeldus loobumast seesugustest arusaamadest, ei saanud sallida. Saulust peeti Jumala käsilaseks, kes vabastab Iisraeli sellistest uskumustest. Seetõttu ilmub ta Pühakirja lehekülgedele esmalt oma kaasjuutide (nende, kes uskusid, et Jeesus oli Messias) vihase vaenajana.

Jumalal olid Saulusega aga hoopis teistsugused plaanid, plaanid, mida ta iialgi poleks enda kohta oodanud: see juut pidi hakkama jutlustama, et Jeesus on Messias, kuid enam veel – hakkama jutlustama seda paganate hulgas!

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 1. oktoobriks.

Tarsosel pärit Saulusest on esmakordselt kõneldud Apostlite tegude raamatus siis, kui ta osales Stefanose kividega surnuksviskamise juures (Ap 7:58) ja seejärel seoses laiaulatuslikuma vaenamisega, mis puhkes Jeruusalemmas (Ap 8:1-5). Peetrusel, Stefanosel, Filippusel ja Paulusel on märkimisväärne osa Apostlite tegude raamatus sellepärast, et nad osalesid sündmustes, mis viisid kristliku usu levimisele juudausulises maailmas. Stefanosel on eriline tähtsus sellepärast, et tema jutlus ja märtrisurm mõjutas sügavalt Saulust Tarsosel.

Stefanos ise oli kreeka keelt kõnelev juut ning üks esimesest seitsmest diakonist (Ap 6:3-6). Apostlite tegude raamatu kohaselt hakkas üks rühm võõrsilt Jeruusalemma elama tulnud juute (s 9) Stefanosele vastu vaidlema tema jutluse pärast Jeesusest. On võimalik ja üsnagi tõenäoline, et Saulus Tarsosel oli osaline sellistes vaidlustes.

Loe Ap 6:9-15. Millised süüdistused Stefanosele esitati? Mida need süüdistused sulle meenutavad? (Vaata ka Mt 26:59-61.)

Vihane vaen Stefanose jutluse tõttu näib olevat põhjustatud kahest erinevast aspektist. Ühest küljest tõmbas Stefanos endale vaenlaste viha sellepärast, et ta ei omistanud olulisimat tähtsust juudi seadustele ja templile, mis oli muutunud judaismi tulipunktiks ning mida peeti nii religioosse kui ka rahvusliku identiteedi sümbolina kalliks. Kuid Stefanos tegi rohkemat kui lihtsalt nende kalliks peetud ikoonide mahamängimine; ta kuulutas tarmukalt, et Jeesus, ristilöödud ja ülestõusnud Messias, oli juutide usu tõeline kese.

Pole ime, et Stefanos vihastas variser Saulust (Fl 3:3-6), kelle varakristlaste-vastane agarus näitab, et ta kuulus tõenäoliselt variseride partei jäika ja võitlushimulisse tiiba, mis oli täis revolutsioonilist tulisust. Saulus nägi, et suured prohvetlikud töötused Jumala riigi kohta ei olnud veel täitunud (Tn 2; Sk 8:23; Js 40-55), ja tõenäoliselt uskus ta, et tema ülesandeks oli aidata Jumalal sellel päeval koitma hakata. Selleks oli vaja puhastada Iisrael religioosest rikutusest, sealhulgas arusaamast, et Jeesus oli Messias.

Oiles veendunud, et ta oli õigel teel, tahtis Saulus surmata neid, kes tema meelest olid valel teel. Ehkki me vajame agarust ja tulisust selles, mida usume, kuidas saame õppida oma agarust muutma mõõdukamaks arusaamises, et ühel ja teisel korral võime ka meie eksida?

Sauluse uskupöördumine

„Aga tema ütles: „Isand, kes sa oled?” Ja hääl vastas: „Mina olen Jeesus, keda sa taga kiusad” (Ap 9:5).

Kuigi Sauluse-poolne algristikoguduse vaenamine algas pigem silmator-kamatult (ta lihtsalt hoidis Stefanose hukkejate riideid), muutus see kiiresti jõulisemaks (vaata Ap 8:1-3; 9:1, 2, 13, 14, 21; 22:3-5). Mõned sõnad, mida Luukas kasutab selleks, et Saulust kirjeldada, maalivad pildi raevukast metsloomast või rüüstavast sõdalasest, kes on valmis viskuma oma vastast hävitama. Sõna, mida Ap 8:3 (ESV) tõlgitakse „laastas”, kasutatakse näiteks Vana Testamendi kreeka keelses tõlkes (Ps 80:14) metssea kontrollimatu ja laastava käitumise kirjeldamiseks. Sauluse innukas võitlus kristlaste vastu ei olnud kindlasti poole südamega tehtud asi; see oli kaalutletud ja toetust leidnud plaan kristliku usu väljajuurimiseks.

Vaata Sauluse pöördumise kolme kirjeldust (Ap 9:1-8; 22:6-21 ja 26:12-19). Milline osa nendes kogemustes on Jumala armul? Teisiti öeldes, kui palju vääris Saulus headust, mida Issand tema suhtes ilmutas?

Sauluse uskutulek pidi inimlikust seisukohast näima küll võimatuna (sellest ka kahtlused, mida paljud väljendasid siis, kui nad Sauluse pöördumisest esimest korda kuulsid).

Ainus, mida Saulus vääris, oli karistus, kuid Jumal andis sellele tulihingelisele juudile hoopis armu. Oluline on märkida, et Sauluse pöördumine ei toimunud siiski mitte vaakumis, samuti polnud see sunnitud.

Saulus ei olnud ateist. Ta oli usumees, kuigi oma arusaamises Jumalast jämedalt eksinud. Jeesuse sõnad Paulusele: „Raskeks läheb sul astla vastu takka üles lüüa,” (Ap 26:14) näitavad, et Vaim oli Saulust kindlalt veennud. Vanal ajal oli „astel” teravaotsaline kepp, mida kasutati härgade taganttorkimiseks siis, kui nad kündmisel tõrkusid. Saulus oli tõrkunud Jumala taganttorkimise vastu juba mõnda aega, kuid viimaks (teel Damaskusesse) valis Saulus, pärast imelist kohtumist Jeesusega, vastupanust loobumise.

Mõttele oma pöördumiskogemusele. Võib-olla ei olnud see nii terav nagu Pauluse oma (enamasti ei ole), kuid missugusel sarnasel moel olid sina Jumala armu saaja? Miks on tähtis mitte kunagi unustada seda, mis on meile Kristuses antud?

Saulus Damaskuses

Sauluse kohtumise ajal Jeesusega sai Saulus pimestatud ja siis anti talle juhised minna Juudase-nimelise mehe majja ning oodata seal ühte teist meest, Ananiast. Kahtlemata oli Sauluse füüsiline pimedus võimas meeldetuletus suuremast vaimulikust pimedusest, mis pani ta taga kiusama Jeesuse järelkäijaid.

Jeesuse ilmumine talle Damaskuse teel muutis kõik. Saulus, kes oli arvanud, et ta on väga õigel teel, oli olnud täiesti eksiteel. Selle asemel, et tegutseda Jumala heaks, oli ta tegutsenud Jumala vastu. Saulus sisenes Damaskusesse teise mehena, mitte uhke ja innuka variserina nagu ta oli Jeruusalemmast lahkudes olnud. Söömise ja joomise asemel veetis ta kolm esimest päeva Damaskuses paastudes ja palvetades, kui ta mõtiskles kõige üle, mis oli juhtunud.

Loe Ap 9:10-14. Kujutle, mis võis toimuda Ananiase peas: Saulus, tagakiusaja, oli nüüd Jeesusesse uskuja, kuid mitte ainult – ta oli ka Paulus, Jumalast valitud apostel, et viia evangeeliumi paganlikku maailma (vaata Ap 26:16-18).

Pole ime, et Ananias oli natuke segaduses. Kui juba kogudus Jeruusalemmas köhkles kolm aastat pärast Pauluse uskutulekut Paulust omaks võtmast (Ap 9:26-30), siis võib ette kujutada, missugused küsimused ja mõtted täitsid usklike südant Damaskuses mõned napid päevad pärast toimunut!

Märkad sedagi, et Issand andis Ananiasele nägemuse, milles rääkis talle üllatavat ja ootamatut uudist Tarsoselt pärit Sauluse kohta; ainult nägemus oli praegu see, mis suutis veenda Ananiast uskuma, et see, mida Saulusest räägiti, oli tõsi – et juutkristlaste tagakiusajast oli nüüd saanud üks neist.

Saulus oli lahkunud Jeruusalemmast ülempreestrite volituse ja kohustusega juurida välja kristlik usk (Ap 26:12), Jumalal oli aga Sauluse jaoks täiesti teistsugune kohustus, mille volitus oli kaugelt võimsam. Saulusel tuli viia evangeelium paganlikku maailma. See mõte oli Ananiase ja teiste juutkristlaste jaoks ilmselt veel rabavam kui see, kui Sauluse pöördumine.

Saulus oli lootnud kärpida kristliku usu levikut, nüüd aga hakkas Jumal kasutama teda kristliku usu levitamiseks palju ulatuslikumalt, kui juutidest usklikud ette kujutada oleks osanud.

Loe 1Sm 16:7; Mt 7:1 ja 1Kr 4:5. Milline on nende salmide sõnum selle valgeli, miks peaksime oleme ettevaatlikud teiste inimeste vaimuliku kogemuse üle otsustamisel? Milliseid vigu oled sa teiste arvustamisel teinud ja mida oled neist vigadest õppinud?

Evangeelium jõuab paganateni

Kuhu rajati esimene paganatest pärinevate kristlaste kogudus? Milliste sündmuste ajal inimesed sinnakanti läksid? (Ap 11:19-21, 26). Mida tuletab see sulle meelde Vana Testamendi päevilt? (Vaata Tn 2.)

Vaenamine, mis puhkes Jeruusalemmas pärast Stefanose surma, ajendas juutidest kristlasi hulgaliselt põgenema 300 miili põhja poole Antiookiasse. Rooma provintsi, Süüria pealinnana oli Antiookia Rooma ja Aleksandria järel tähtsuselt kolmandal kohal. Selle elanikkond (arvestuste kohaselt 500 000 inimest) oli ääretult kosmopoliitne [rahvustundeta] ja tegi selle paikkonna väga soodsaks mitte ainult paganatest pärineva koguduse jaoks, vaid ka lähtepunktiks varakristliku koguduse üleilmse missiooni mõttes.

Mis Antiookias ilmnenust tingis Barnabase külaskäigu sellesse linna ja tema siit tuleneva otsuse kutsuda Paulus Antiookiasse oma kaaslaseks? Milline pilt antakse sealsest kogudusest? (Ap 11:20-26).

Pauluse elu kronoloogiat paika panna on raske, kuid näib, et umbes viis aastat jäi tema uskutuleku-järgse Jeruusalemma külastuse (Ap 9:26-30) ja Barnabase kutse (hakata tema kaaslaseks Antiookias) vahele. Mida Paulus need aastad tegi? Seda on raske kindlalt öelda. Kuid tuginedes tema viitele Gl 1:21, võis ta kuulutada evangeeliumi Süüria ja Kiliikia regionis. Mõned on pakkunud välja mõtte, et võib-olla just sellel ajal jättis ka tema perekond ta pärandiõigusest ilma (Fl 3:8) ning ta koges tervet rida neist raskustest, mida kirjeldab 2Kr 11:23-28. Kogudus Antiookias õilmitses Püha Vaimu juhtimisel. Ap 13:1 kirjeldus näitab, et linna kosmopoliitne olemus peegeldus peagi sealse koguduse etnilises ja kultuurilises mitmepalgelisuses. (Barnabas pärines Küprosel, Lutsius Küreenest, Paulus Kiliikiast, Siimon arvatavasti Aafrikast ja lisaks kõik paganlusest pöördunud.) Vaim otsis nüüd võimalust Antiookiast tugipunktina kasutades viia evangeelium veel kaugemate paganateni, Süüriast ja Juudeast väljapoole veel ulatuslikuma misjonitegevuseni.

Loe veelkord Ap 11:19-26. Mida saame Antiookia koguduselt (kultuuriliselt ja etniliselt väga mitmepalgeliselt koguduselt) õppida sellist, mis aitaks meie kogudustel tänapäeval matkida seal olnud head?

Mõistagi ei ole mitte miski, mis on inimlik, täiuslik ja ei kulunud kuigi kaua, kui varakristlikus usukogukonnas puhkes probleem. Stardist osavõtnutest ei olnud igauhe meele järele, et kogudusse hakkasid tulema paganlikku päritolu usklikud. Lahkarvamust ei tekitanud misjon paganate seas, vaid see, mille põhjal lubada paganatel kogudusega ühineda. Mõned tundsid, et Jeesusesse uskumine üksi polnud piisav kristlaste eristumärk; usuga, väitsid nad, peaks kaasnema ümberlõikamine ja Moosese seadusele kuuletumine. Nad kinnitasid, et olemaks õige kristlane, on paganatel vaja lasta end ümber lõigata. (Võime Ap 10:1-11:18 näha lahknevuse laienemist juutide ja paganate vahel Peetruse kogemuse kaudu Korneeliusega ja reaktsiooni, mis sellele järgnes.)

Jerusalemmast tulnud [koguduse] ametnike külaskäik, mis hoidis silma peal Filippuse tööl samaarlaste hulgas (Ap 8:14) ning tööl paganatega Antiiookias (Ap 11:22), võis ilmutada mõningast muret mittejuutide arvamisest kristlikku kogudusse. Kuid reaktsioon sellele, kui Peetrus ristas Korneeliuse, ümberlõikamata rooma sõduri, on ilmne näide lahkarvamustest, mis paganate küsimuses algristikoguduses olemas olid. Juhuslike paganate (nagu näiteks Korneelius) enda keskele võtmine võis panna nii mõndagi end ebamugavalt tundma, kuid Pauluse kavakindlad jõupingutused avada koguduse ukSED paganatele pärani ainuüksi Jeesusesse uskumise põhjal, põhjustasid mitmete inimeste kaalutletud katseid õõnestada Pauluse tegevust.

Kuidas püüdsid teatud usklikud Juudeast nurjata Pauluse tööd pagankristlaste hulgas Antiiookias? Ap 15:1-5.

Kuigi Ap 15. peatükis kirjeldatud Jeruusalemma nõupidamine lahendas küsimuse lõpuks sama poole pealt, kust Pauluski, jätkus vastasseis Pauluse tööle. Umbes seitse aastat hiljem, Pauluse viimase külaskäigu aegu Jeruusalemma, olid paljud ikka veel Pauluse evangeeliumi suhtes eelarvamuslikud. Tõsiasi on, et siis, kui Paulus külastas templit, pidi ta äärepealt elu kaotama Aasiast tulnud juutide pärast, kes karjusid: „Israeli mehed, tulge appi: See ongi see inimene, kes kõigis paigus õpetab meie rahva ja Seaduse ja selle paiga vastu” (Ap 21:28; vaata ka 21:20, 21).

Pane ennast selliste juutidest uskliklike situatsiooni, kes olid Pauluse õpetamise pärast rahutud. Mis oli nende rahutuse ja vastuseisu mõte? Mida saame nende näitest õppida selle kohta, kuidas meie endi ettekirjutatud arvamused (kuid ka kultuurilised ja isegi usulised arvamused) võivad juhtida meid eksiteele? Kuidas saame õppida vältima samade vigade tegemist, ükskõik kui heade kavatsustega me oleksime?

Reede, 30. september

Edasiseks uurimiseks: Isikliku uskutuleku ja kogudusse tuleku vahelise suhte kohta loe Ellen G. White'i raamatust *Tunnistused kogudusele* 3. kd, peatükki „Isiklik sõltumatus”, lk-d 430-434. Vaata Pauluse elu algupoole kohta käivat ja tema uskutulekut kommenteerivat kaarti *Piibli kommentaarist*, 6. kd, lk-d 226-234.

„Paulus oli enne tuntud juuda religiooni innuka kaitsjana ning Jeesuse järelkäijate väsimatu tagakiusajana. Julge, sõltumatu, püsiv, võis ta oma talentide ja haridusega tegutseda peaaegu igal alal. Ta oli suuteline esitama oma vaateid erakordse selgusega ning võis kõrvetava sarkasmiga asetada vastased kaugeltki mitte kadestusväärseesse valgusesse. Nüüd aga nägid juudid seda ebatavaliselt perspektiivikat noormeest, ühendatuna nendega, keda ta enne oli taga kiusanud, kartmatult kuulutamas Jeesuse nime.

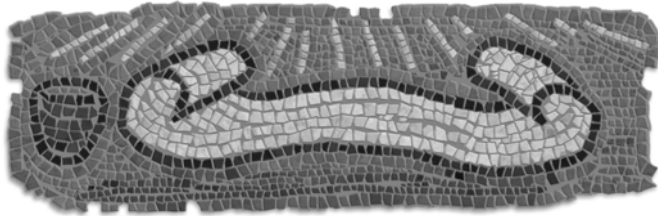
Kindral, kes lahingus hukkub, on oma armee jaoks küll kadunud, kuid tema surm ei anna vaenlasele sugugi jõudu juurde. Kui aga suurte väljavaadetega mees ühineb vastasjõududega, siis pole tema endiste pooldajate jaoks kadunud mitte ainult tema ise ja ta töö, vaid tema üleminek annab teisele poolele otsustava eelise. Issand oleks Sauluse Tarsosel tema teekonnal Damaskusesse kergesti hävitada võinud ning tagakiusavad jõud oleksid suure kaotuse osaliseks saanud. Oma juhtivuses Jumal aga mitte ainult säilitas Sauluse elu, vaid tõi ta ka pöördumisele, viies vaenlase ridade eestvõitleja Kristuse poolele. Osava kõnelejana ja karmi kriitikuna evis Paulus oma eesmärgikindluse ja kõhklematu julgusega just neid omadusi, mida varakristlik kogudus vajab.” – Ellen G. White, *Apostlite teod*, lk 124.

Küsimused aruteluks:

1. Millise õppetunni saame tõsiasiast, et Pauluse mõned karmimad vastased olid kaasjuudid, kes uskusid Jeesusesse?
2. Kuidas saad sina seista usuliste põhimõtete eest ja samal ajal tagada, et sa ei võitleks Jumala vastu?

Kokkuvõte: Sauluse kohtumine ülestõusnud Jeesusega Damaskuse teel oli tema elu ja algristikoguduse ajalugu määrav hetk. Jumal muutis koguduse endise tagakiusaja ja tegi ta Jumalast määratud apostliks, kes pidi viima evangeeliumi paganlikku maailma. Paganate vastuvõtmist kogudusse ainult usu põhjal, nagu Paulus tegi, oli mõnegi koguduses oleva inimese jaoks keeluline omaks võtta. See on võimas näide sellest, kuidas ettekujutatud mõttemallid ja eelarvamused võivad meie missiooni takistada.

Pauluse volitus ja evangeelium

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 2 Pt 3:15, 16; Gl 1; Fl 1:1; Gl 5:12.

Meelespeetav tekst: „Kas ma nüüd otsin toetust inimestelt või Jumalalt? Kas ma püüan meeldida inimestele? Sest kui ma veel tahaksin meeldida inimestele, siis ma ei oleks Kristuse sulane!” (Gl 1:10).

Ühe ülikooli tudengid ehtasid ülikoolilinnakusse vabaajakeskuse, kuhu kõik olid teretulnud (rassist, soost, sotsiaalsest seisundist või usulistest veendumustest sõltumata). Kujuta siis ette, kui aastaid hiljem külastasid need üliõpilased ülikoolilinnakut ning leidsid, et teised üliõpilased olid vabaajakeskuse ümber projekteerinud. Suure saali asemel, kus oli palju ruumi koos olemiseks, et pakkuda igale kohalolijale ühtsustunnet, oli hoone jagatud mitmeks väiksemaks ruumiks, mille ustel olid rassilise, soolise jne märgistuse põhjal sissepääsukeelud. Ümberprojekteerimise eest vastutavad tudengid võisid kinnitada, et nende volitus neid muudatusi teha tulenes sajandeid vanaadest kommetest.

Millegi seesugusega seisis Paulus silmitsi siis, kui ta kirjutas kirja Galaatia kogudustele. Tema plaanile, et paganad saaksid kogudusega ühineda ainult usu alusel, olid väljakutse esitanud valeõpetajad, kes nõudsid, et ka paganad tuleb ümber lõigata enne, kui neist võivad saada koguduse liikmed.

Paulus mõistis, et selline seisukoht oli rünnak evangeeliumi olemuse pih-ta, seepärast tuli tal vastata. Vastuseks ongi kiri galaatlastele.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 8. oktoobriks.

Loe 2Pt 3:15, 16. Mida räägivad need salmid meile selle kohta, millise pilguga vaatles algristikogudus Pauluse kirja? Mida õpetab see meile inspiratsiooni toimimise kohta?

Siis, kui Paulus kirjutas galaatlastele, ei püüdnud ta luua kirjanduslikku meistriteost. Püha Vaimu juhtimise all suunas Paulus kirjutise hoopis vastava olukorra käsitlemisele, millesse olid haaratud tema ja Galaatia usklikud.

Sellistel kirjadel nagu kiri galaatlastele oli tähtis osa Pauluse apostellikus teenistuses. Olles misjonär paganlikus maailmas, asutas Paulus Vahemere ümbruses siin-seal rea kogudusi. Kuigi ta külastas neid kogudusi, kuna iganes sai, ei olnud tal võimalust ühte kohta kuigi pikaks ajaks jääda. Tegemaks puudumist tasa, kirjutas Paulus kogudustele kirju, et neid juhendada. Ajapikku vahetasid kogudused omavahel Pauluse kirjade eksemplare (Kl 4:16). Kuigi mõned Pauluse kirjad on kaduma läinud, kannab Uues Testamendis vähemalt kolmteist raamatut tema nime. Nii nagu Peetruse eelpool toodud sõnad näitavad, peeti Pauluse kirju teatud mõttes Pühakirjaks. See lihtsalt näitab, kui autoriteetseks peeti tema tegevust koguduse ajaloo algusaegadel.

Mingil ajal uskusid mõned kristlased, et Pauluse kirjade ülesehitus oli ainulaadne – eriline, loodud Vaimu poolt selleks, et leida koht Jumala inspireeritud Sõnas. Selline vaade muutus siis, kui kaks noort õpetlast Oxfordist (Bernard Grenfell ja Arthur Hunt) leidsid Egiptuses viissada tuhat muistse papüüruse tükikest, fragmenti (dokumendid kirjutati papüürusele, see oli mitmeid sadu aastaid enne ja pärast Kristust kasutusel olnud tuntud kirjutusmaterjal). Lisaks sellele, et leiti Vana Testamendi mõned kõige vanemad eksemplarid, leidsid nad arveid, tšekke, maksekvitungeid ja isiklikke kirju.

Kõigi üllatuseks ilmnnes, et Pauluse kirjade põhiline ülesehitus oli üldine kõikidele tema päevil kirjutatud kirjadele. Ülesehitus sisaldas (1) avatervitust, kus oli ära nimetatud saatja ja saaja, ja siis lisatud tervitus; (2) tänusõnad; (3) kirja põhiosa ja lõpuks (4) lõpusõnad.

Lühidalt, Paulus järgis oma aja kirjade põhilist ülesehitust, rääkides oma kaasaegsetele sellise vahendi ja stiili kaudu, mis oli neile tuttav.

Kui Piibel oleks kirjutatud tänapäeval, siis millist vahendit, ülesehitust ja stiili kasutanuks Issand sinu arvates täna, et meieni jõuda?

Kuigi Pauluse kirjad on üldiselt vanaaja kirjade ülesehituse laadis, sisaldab kiri galaatlastele rea ainulaadseid jooni, mida ei leidu Pauluse teistes epistlites. Kui need erinevused ära tunda, aitavad need meil paremini mõista olukorda, mida Paulus käsitles.

Võrdle Pauluse avatervitust Gl 1:1, 2 sellega, mida ta kirjutab Ef 1:1, Fl 1:1 ja 2Ts 1:1. Mil moel on Pauluse tervitus galaatlastele ühtpidi sarnane, teistpidi erinev ülejäänud kõnealustest tervitustest?

Pauluse sissejuhatav tervitus kirjas galaatlastele on pisut pikem kui teised, kuid veel muudki: ta paneb kirja oma apostelliku autoriteedi põhialused. Otseses mõttes tähendab sõna *apostel* „kedagi, keda läkitatakse” ehk „sõnumitooja”. Uues Testamendis viitab see oma kitsamas tähenduses esimesele kaheteistkümmele Jeesuse järelkäijale ja teistele, kellele ülestõusnud Kristus ilmus ning andis korralduse olla Tema tunnistaja (Gl 1:19; 1Kr 15:7). Paulus väidab, et ta kuulub sellesse valitud gruppi.

Tõsiasi, et Paulus eitab nii jõuliselt seisukohta, nagu lähtuks tema apostliamet mõnelt inimolevusest, annab mõista, et mõned inimesed Galaatias püüdsid tema apostliameti autoriteeti vähendada. Miks? Nagu oleme juba näinud, ei tundnud koguduses kõik rõõmu Pauluse sõnumist, et pääste põhines ainult usul Kristusesse, mitte käsutegudel. Selliste inimeste meelest õõnestas Pauluse evangeelium vargsi sõnakuulmist. Sellised rahutusetekitajad olid kavalad. Nad teadsid, et Pauluse evangeelne sõnum põhines otseselt tema apostelliku autoriteedi allikal (Jh 3:34) ning nad otsustasid paisata jõulise rünnaku selle autoriteedi vastu.

Siiski ei eitanud nad otseselt Pauluse apostliks olekut; nad ainult väitsid, et see ei olnud tegelikult nii tähelepanuväärne. Nad väitsid tõenäoliselt, et Paulus ei olnud Jeesuse algsete järelkäijate hulgast, seega ei olnud teda volitanud Jumal, vaid inimesed – võimalik, et koguduse juhid Antiookiast, kes eraldasid Pauluse ja Barnabase tööle misjonäridena (Ap 13:1-3). Või, kes teab, tulenes see ainult Aniasest, kes Pauluse esimeses paigas ristis (Ap 9:10-18). Nende seisukoha järgi oli Paulus lihtsalt saadik Antiookiast või Damaskusest – mitte midagi enamat! Järelikult väitsid nad, et tema sõnum oli lihtsalt tema isiklik seisukoht, mitte aga Jumala Sõna.

Paulus tajus ohtu, mida sellised avaldused esitasid, ja nii kaitseb ta viivitamata oma Jumalast antud apostliametit.

Mil moel, vägagi peenelt, on Pühakirja autoriteedile esitatud tänapäeval väljakutse meie koguduse sees? Kuidas me sellised väljakutsed ära tunneme? Veel

tähtsam, kuidas on need (võib-olla) mõjutanud meie mõtlemist Piibli autori-
teedist?

Teisipäev, 4. oktoober

Pauluse evangeelium

Mida rõhutab Paulus lisaks oma apostliameti kaitsmisele galaatlastele kir-
jutatud kirja sissejuhatavas tervituses? Võrdle Gl 1:3-5 koos Ef 1:2; Fl 1:2 ja Kl
1:2ga.

Pauluse kirjade üks ainulaadne joon on see viis, kuidas ta oma tervituses
seob sõnad *arm* ja *rahu*. Kahe nimetatud sõna kombinatsioon on kreekapä-
rase ja juudidärase tervituse iseloomulikem seos. Seal, kus kreeklasest autor
oleks kirjutanud „tervitused” (*chairein*), kirjutab Paulus „armu”, kreeka keeles
sarnase kõlaga sõna (*charis*). Sellele lisab ta juutide tüüpilise tervituse „rahu”.

Kahe nimetatud sõna seos ei esine lihtsalt naljaviluks. Need sõnad kirjel-
davad põhjapanevalt evangeeliumi sõnumit. (Tõsiasi on, et Paulus kasutab
neid kahte sõna rohkem kui ükski teine Uue Testamendi kirjamees.) Arm ja
rahu ei tule Pauluselt, vaid Jumalalt Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt.

Millised evangeeliumi tahud toob Paulus esile Gl 1:1-6?

Ehkki Paulusel on sissejuhatavas tervituses vähe ruumi evangeeliumi ole-
muse avamiseks, kirjeldab ta mõne nabi salmiga meisterlikult evangeeliumi
tuuma. Milline on keskne tõde, millele evangeelium rajaneb? Pauluse sõnade
kohaselt ei ole selleks meie vastavus seadusele – see rõhuasetus, mida Paulu-
se vastased valjuhäälselt kuulutasid. Evangeelium peitub täielikult hoopiski
selles, mida Kristus meie heaks oma surmaga ristil ja ülestõusmisega surnust
korda saatis. Kristuse surm ja ülestõusmine tegid midagi sellist, mida meie
enda jaoks kunagi teha ei saa. Need murdsid patu ja surma väe ning vabas-
tavad Tema järelkäijad kurjuse võimusest, mis hoiab nii paljusid hirmus ja
ahelais.

Kui Paulus mõtleb armu ja rahu imelisele sõnumile, mille Jumal meile Kris-
tuses lõi, haarab teda iseeneslik Jumala ülistamine, mida on näha 5. salmis.

Kirjuta välja (umbes sama suure sõnade arvuga, mida kasutab Paulus Gl 1:
1-5) oma arusaamine sellest, mis on evangeelium. Võta oma kirjatöö hingamis-
päevakooli klassi kaasa.

Mis Pauluse kirjades tavaliselt sissejuhatavale tervitusele järgneb? Mille poolest on Kiri galaatlastele erinev? Võrdle Gl 1:6 Rm 1:8, 1Kr 1:4; Fl 1:3 ja 1Ts 1:2ga.

Kuigi Paulus asub oma kirjades kogudustele igasuguste kohalike vaidluste ja probleemide kallale, teeb ta siiski harjumuseks tuua avatervituse järgselt esile palve- või tänusõnad Jumalale nende lugejate pärast, kes on Temale ustavad. Ta teeb seda ka oma kirjades korintlastele, kes maadlesid igasuguste kahtlaste kommetega (võrdle 1Kr 1:4 ja 5:1). Olukord Galaatias on siiski nii ärev, et Paulus jätab tänamise täielikult vahele ja asub asja kallale.

Milliseid jõulisi sõnu kasutab Paulus selleks, et väljendada oma muret Galaatias toimuva üle? Loe Gl 1:6-9; 5:12.

Paulus ei hoia süüdistuse esitamisel galaatlastele sõnu tagasi. Ta lihtsalt teeb nad vastutavaks selle kutse reetmises, mis kutsus nad kristlasteks saama. Tõsiasi on, et sõna *pöördute ära*, mis on kirjas 6. salmis, kasutati sageli sõdurite puhul, kes deserteerusid armeest, öeldes sellega lahti ustavusest oma riigile. Vaimulikus mõttes kõneleb Paulus sellest, et galaatlased olid ülejoosikud, kes keerasid Jumalale selja.

Kuidas jätsid galaatlased Jumala maha? Mingi teistsuguse evangeeliumi poole pöördumisega. Paulus ei ütle, et on olemas rohkem kui üks evangeelium, vaid seda, et koguduses olid mõningad, kes (õpetades, et usust Kristusesse üksi ei piisa; Ap 15:1-5) käitusid nii, nagu oleks veel teistsugune evangeelium. Paulust ärritas selline evangeeliumi segipaiskamine niivõrd, et ta soovis, et igäüks, kes jutlustab teistsugust evangeeliumi, langeks Jumala needuse alla! (Gl 1:8). Paulus on selles küsimuses nii tundeküllane, et ta ütleb põhimõtteliselt sama asja kaks korda (Gl 1:9).

Tänapäeval on ka meie koguduses (mõnes paigas) tendents rõhutada kogemust rohkem kui õpetust. Meile öeldakse, et kaalukam on meie kogemus, meie suhe Jumalaga. Olgu kogemus kuitahes oluline, mida õpetab Pauluse poolt siin kirjutatu meile õige õpetuse olulisusest?

Pauluse evangeeliumi päritolu

Segadusetekitajad Galaatias väitsid, et Pauluse evangeelium oli tegelikult ajendatud tema soovist võita poolehoidu. Mida teinuks Paulus oma kirjas teisiti juhul, kui ta taotlenuks lihtsalt inimlikku heakskiitu? Mõtiskle Gl 1:6-9, 11-24.

Miks Paulus ei nõudnud, et paganlusest pöördunud tulnuks ümber lõigata? Pauluse vastased väitsid, et ta ei nõudnud seda, kuna tahtis iga hinna eest uskupöördunuid saada. Võib-olla mõtlesid nad, et kuna Paulus teadis paganaate eelarvamustest ümberlõikamise suhtes, ei nõudnud ta seda. Ta oli inimeste meele järgi! Vastusena sellistele arvamustele pöördus Paulus oma vastasleeri poole nende jõuliste sõnadega, mida ta oli äsja 8. ja 9. salmis kirjutanud.

Juhul kui ta oleks tahtnud heakskiitu, oleks ta kindlasti vastanud teisiti.

Miks ütleb Paulus, et võimatu on olla Kristuse järelkäija, kui püüad inimestele meeldida?

Milline osa on Pauluse sõnadel salmides 13-24 pärast 11. ja 12. salmis tehtud avaldust, et Paulus sai oma evangeeliumi ja volituse otse Jumalalt?

Salmid 13-24 edastavad Pauluse pöördumisele eelnevate elulooliste seikade kirjapaneku (s-d 13, 14), tema uskutuleku (s-d 15, 16) ja sellele järgneva (s-d 16-24). Paulus väidab, et olukorrad, mis igaühte neist sündmustest ümbritsesid, muudab täiesti võimatuks väite, et ta sai oma evangeeliumi kelleltki teiselt peale Jumala. Paulus ei hakka ümber istuma ega luba kellelgi halvustada sõnumit tema kutsumise kohta, seades selle küsimärgi alla. Ta teab, mis temaga juhtus, ta teab, et ta kutsuti õpetama, ja ta kavatseb seda teha, ükskõik mis hinnaga.

Kui kindel oled sina oma kutsumises Kristuses? Kuidas saad sa kindlalt teada, mida on Jumal kutsunud sind tegema? Samas, juhul kui sa ka oled kindel oma kutsumises, miks pead sa õppima teiste nõuannete kuulamist?

Reede, 7. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Peaaegu igas koguduses olid mõned liikmed, kes olid sünni poolest juudid. Sellistele uskutulnutele oli Juuda õpetajatel kerge ligineda, ja selliselt said nad kogudustes kanda kinnitada. Pühakirja väidete-ga oli võimatu ümber lükata usuõpetuspunkte, mida õpetas Paulus; seetõ-ttu võtsid nad abiks vägagi häbitud vahendid, et töötada vastu tema mõjule ja nõrgestada tema autoriteeti. Nad teatasid, et ta ei ole olnud Jeesuse jün-ger ega ole saanud Temalt otsesest korraldust; ja ometi lubab ta endale selliste õpetuste õpetamist, mis astuvad otseselt välja Peetruse, Jaakobuse ja teiste apostlite poolt edasi kantuile...

Pauluse meel oli ärevil, kui ta nägi kurja, mis ähvardas kiiresti neid ko-gudusi hävitada. Ta kirjutab viivitamatult galaatlastele, tõi esile nende väär-teooriad ja noomis väga tõsiselt neid, kes olid usu hüljanud.” – Ellen G. White, Sketches From the Life of Paulus, lk-d 188, 189.

Küsimused aruteluks:

1. Lugege klassis ette oma selgitused selle kohta, mida teie mõistate evangeeliumi all. Mida saate üksteise kirjutistest õppida?

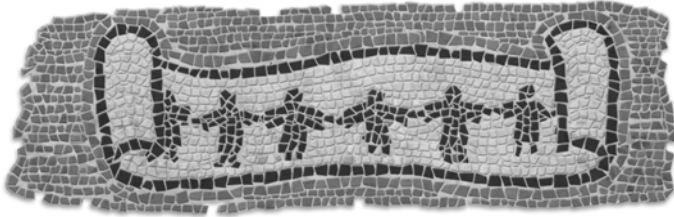
2. Paulus teatab oma tervituses galaatlastele, et Jeesuse surm toimus ühel erilisel põhjusel. Mis see põhjus oli ja millist tähendust omab see meie jaoks tänapäeval?

3. Gl 1:14 ütleb Paulus, et ta oli äärmiselt agar esiisade pärimuste täitja. „Pärimuste” all mõtleb ta tõenäoliselt nii variseride suulisi pärimusi kui ka Vana Testamendi. Milline koht (juhul kui on) on siis pärimusel meie usus? Millise hoiatuse pakub Pauluse kogemus meie jaoks tänapäeval seoses päri-muse kui sellisega?

4. Miks oli Paulus näivalt nii „ebatolerantne” nende suhtes, kes uskusid teistmoodi kui tema? Loe veelkord mõndagi sellest, mida ta kirjutab nen-de kohta, kellel oli teistsugune arusaam evangeeliumist. Kuidas vaadatakse meie koguduses arvatavasti kedagi, kellel on selline tugev, kompromissitu hoiak?

Kokkuvõte: Valeõpetajad Galaatias püüdsid õonestada Pauluse tegevust väidete-ga, et tema apostliamet ja evangeelne sõnum ei olnud Jumalast. Pau-lus astub oma galaatlastele kirjutatud kirja sissejuhatavates salmides vastu mõlemale süüdistusele. Ta teatab julgelt, et pääsemiseks on ainult üks tee, ning kirjeldab seda, kuidas tema uskutulekut ümbritsevad sündmused näita-vad, et tema kutsumine ja evangeelium said lähtuda ainult Jumalast.

Evangeeliumi ühtsus

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 2:1-14; 1Kr 1:10-13; 1Ms 17:1-21; Jh 8:31-36; Kl 3:11.

Meelespeetav tekst: „Tehke mu rõõm täielikuks sellega, et te mõtlete ühtmoodi, et teil on sama armastus, et olete üksmeelsed ja ühtviisi mõtlejad” (Fl 2:2).

Protestantlik usupuhastaja John Calvin uskus, et kildkondlikkus ja jagunemine olid kuradi peamised koguduse vastu suunatud riukad, ning ta hoia-
tas, et kristlased hoiduksid skisma [kirikulõhede] eest nagu katku eest.

Kuid kas ühtsust tuleks säilitada tõe hinnaga? Kujutage ette, kui Martin Luther, protestantliku usupuhastuse esiisa, oleks siis, kui ta viidi Wormsi Riigipäeva ette, ühtsuse nimel valinud, et ta võtab tagasi oma vaated selle kohta, et pääsemine on ainult usust.

„Oleks reformaator järele andnud üheski punktis, võinuks Saatan ja tema väed saavutada võidu. Lutheri vankumatu kindlus sai kogudusele ikkest vastastamise vahendiks ja uue ajastu alguseks.” – Ellen G. White, *Suur võitlus*, lk 166.

Gl 2:1-14 leiame, et apostel rakendab kogu oma jõudu, säilitamaks ühtsust apostellikus ringis, keset mõningate ponnistusi see hävitada. Kuid nii oluline, kui see ühtsus Pauluse jaoks ka oli, keeldus ta lubamast evangeeliumi tõel minna selle saavutamiseks kompromissile. Kuigi ühtsuse sees on ruumi erisustele, ei tohiks evangeeliumi kulg kunagi kompromissile minna.

Selle nädala õppetüki õppides valmistud hingamispäevaks, 15. oktoobriks.

Loe 1Kr 1:10-13. Mida räägib see lõik meile selle kohta, kui tähtis oli Pauluse meelest koguduse ühtsus?

Olles lükanud ümber väited, et tema evangeelium ei ole Jumalast saadud, pöörab Paulus Gl 2:1, 2 tähelepanu teisele tema vastu suunatud rünnakule. Valeõpetajad Galaatias väitsid, et Pauluse evangeelium ei olnud kooskõlas sellega, mida õpetasid Peetrus ja teised apostlid. Süüdistajad ütlesid, et Paulus oli veendumustest taganeja.

Sellisele rünnakule vastamiseks meenutab Paulus käiku Jeruusalemma, mille ta tegi vähemasti neliteist aastat pärast oma uskutulekut. Kuigi me pole täiesti kindlad, millal see retk toimus, polnud vanal ajal ükski reis kergete killast. Juhul, kui ta rändas maad mööda Antiookiast Jeruusalemma, võis kolmesaja miili pikkusele teekonnale kuluda vähemalt kolm nädalat ning see võis tähendada igasuguseid raskusi ja ohte. Ometi võttis Paulus raskustele vaatamata rännaku ette. Ta ei teinud seda mitte apostlite, vaid Vaimu kutsel.

Miks ta seda tegi? Kindlasti mitte sellepärast, et tal oleks olnud kahtlusevarjugi selle suhtes, mida ta õpetas. Kindlasti ei vajanud ta neilt mingisugust taaskinnitust. Lõppude lõpuks oli ta kuulutanud evangeeliumi juba neliteist aastat. Ja ehkki ta ei vajanud nende luba ega heaksiitu, hindas ta kõrgelt teiste apostlite toetust ja julgust.

Niisiis, süüdistus, et tema sõnum erines, oli rünnak Pauluse vastu, kuid ühtlasi ka rünnak apostlite ühtsuse ja koguduse vastu tervikuna. Apostelliku ühtsuse säilitamine oli eluliselt tähtis, kuna paganate hulgas tehtava Pauluse misjoni ja Jeruusalemmas oleva emakiriku vahelisel lõhel oluks hävitavad tagajärjed. Ilma pagankristlaste ja juutkristlaste vahelise osaduseta „oleks Kristus lõhki rebitud ja kogu energia, mida Paulus oli asjasse pannud ning lootis panna selleks, et evangeliseerida paganlik maailm, oleks nurjunud.” – F. F. Bruce, *The Epistle to the Galatians* (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Company, 1982), lk 111.

Mis on mõningad asjaolud, mis ohustavad koguduse ühtsust tänapäeval? Veel tähtsam, enne kui me need määratleme, mida me nendega ette võtame? Mis on veel tähtsam kui ühtsus ise?

Miks oli ümberlõikamine niisugune väitluste tulipunkt Pauluse ja teatud juutkristlaste vahel? Vaata 1Ms 17:1-22; Gl 2:3-5; 5:2, 6; Ap 15:1, 5. Miks ei ole kuigi raske mõista, et nii mõnedki uskusid, nagu oleks ka paganatel vaja see läbi teha?

Ümberlõikamine oli märk lepingusuhtest, mille Jumal Aabrahamiga (juudi rahva esiisaga) tegi. Kuigi ümberlõikamine puudutas ainult Aabrahami meessoost järeltulijaid, olid kõik palutud lepingusuhtesse Jumalaga. Ümberlõikamise märk anti Aabrahamile 1Ms 17. peatükis. See tuleb esile *pärast* Aabrahami luhtunud katsed (saada lapse isaks oma naise egiptlannast orjatori kaudu) aidata Jumalal täita Tema antud tötust poja saamisest.

Ümberlõikamine oli sobiv lepingumärk. See tuletas meelde, et parimadki inimlikud plaanid ei saa iial ellu viia seda, mida Jumal on töotanud. Väline ümberlõikamine pidi olema sümboliks südame ümberlõikamisest (5Ms 10:16; 30:6; Jr 4:4; Rm 2:29). See kujutab meie eneseusalduse paljaks koorimist ja selle asemel truud sõltumist Jumalast.

Pauluse ajal oli ümberlõikamisest saanud aga rahvuslikku ja religioosset identiteeti kandev uhkusemärk – mitte see, mida ümberlõikamine algselt tähendama pidi. Umbes 150 aastat enne Jeesuse sündimist sundisid mõned eriti agarad patrioodid kõiki Palestiinas elavaid ümberlõikamata juute ümberlõikamist tegema, kuid mitte ainult seda – nad nõudsid ümberlõikamist ka kõikidelt meestelt ümberkaudsete rahvaste hulgast, kes langesid nende jurisdiktsiooni [kohtualluvuse] alla. Mõned uskusid lausa seda, et ümberlõikamine oli luba saada päästetud. Seda võib näha vanaaja epigrammidest, mis kuulutasid usaldavalt: „Ümberlõigatud mehed ei lähe Gehennasse [põrgusse].” – C. E. B. Cranfield, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans* (Edinburgh: T. & T. Clark Ltd., 1975), lk 172.

Oleks viga arvata, et Paulus oli vastu ümberlõikamisele kui sellisele. Paulus oli vastu pealekäämisele, et paganad tuli allutada ümberlõikamisele. Valeõpetajad ütlesid: „Kui te ei lase endid Moosese kombe järgi ümber lõigata, siis te ei või pääseda” (Ap 15:1). Niisiis ei olnud asi tegelikult ümberlõikamises, vaid päästes. Pääsemine toimub ainult usust Kristusesse, see ei ole miski, mida saab ära teenida inimese sõnakuulmisega.

Küllap ei ole ümberlõikamine tänapäeval probleemiks. Kuid millega (juhul kui on midagi) me, sarnaselt toonasele probleemile, tänapäeval kogudusena maadleme?

Ühtsus erisuses

Loe Gl 2:1-10. Paulus ütleb, et vaevennad „on kõrvalt tulnud varitsema meie vabadust, mis meil on Kristuses Jeesuses, et meid orjastada” (Gl 2:4). Millest on kristlased vabad? Loe Jh 8:31-36; Rm 6:6, 7; 8:2, 3; Gl 3:23-25; 4:7, 8; Hb 2:14, 15. Kuidas me enda jaoks seda vabadust kogeme?

Pauluse jaoks on kristliku kogemuse puhul oluliseks mõisteks *vabadus*. Ta kasutab seda sõna palju sagedamini kui keegi teine Uue Testamendi kirjutajatest, ning Kirjas galaatlastele esinevad sõnad *vaba* ja *vabadus* päris mitmel korral. Kristlase jaoks tähendab vabadus aga vabadust *Kristuses*. See on võimetus elada elu, mis on takistamatult pühendatud Jumalale. See hõlmab vabadust mitte olla orjastatud meie patuse olemuse poolt (Rm 6), vabadust käsu hukkamõistust (Rm 8:1, 2) ning vabadust surma võimusest (1Kr 15:55).

Apostlid tunnistasid, et Paulusele „on usaldatud evangeeliumi kuulutamise ümberlõikamatutele nõnda nagu Peetrusele ümberlõigatutele kuulutamise” (Gl 2:7). Mida tahab see öelda koguduses oleva ühtsuse ja erisuse olemuse kohta?

Apostlid tajusid, et Jumal oli kutsunud Pauluse jutlustama evangeeliumi paganatele, just samuti nagu Ta oli kutsunud Peetruse jutlustama seda juutidele. Mõlemal juhul oli evangeelium sama, kuid viis, kuidas seda esitati, olenes inimestest, kelleni apostlid tahtsid jõuda. Sellest salmist järeldeb loogiliselt „tähtis äratundmine, et üht ja sama vormelit kuuldakse erinevalt ning omab erinevates sotsiaalsetes ja kultuurilistes kontekstides erinevat jõudu... See on just see üksiolemine, mis on kristliku ühtsuse alus, just ühtsus erisuses.” – James D. G. Dunn, *The Epistle to the Galatians* (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, Inc., 1993), lk 106.

Kui avatud peaksime olema evangeeliumi kuulutamise meetoditele ja tunnistamisele, mis viib meid välja „mugavast tsoonist”? Kas on mõned evangeeliumi kuulutamise vormid, mis sulle tüli teevad? Juhul kui on, siis mis need on, miks need sind tülitavad ja kas peaksid olema nende asjade suhtes rohkem avatud?

Mõnda aega pärast Pauluse nõupidamist Jeruusalemmas külastas Peetrus Antiookiat Süürias, esimese pagankristlaste koguduse asukohta ning Pauluse misjonitegevuse lähtepaika (nagu on kirjeldatud Apostlite tegude raamatus). Seal olles sõi Peetrus vabalt koos paganatest uskutulnud kristlastega, kuid siis, kui salkkond juutkristlasi Jaakobuse juurest saabus, muutis Peetrus, kartusest selle eest, mida nad temast mõelda võiksid, oma käitumist täielikult.

Miks pidanuks Peetrus asju paremini teadma? Võrdle Gl 2:11-13 ja Ap 10:28. Mida räägib tema käitumine meile sellest, kui sügavalt sissejuurdunud võib kultuur ja pärimus olla meie elus?

Mõned on ekslikult arvanud, et Peetrus ja teised juudid koos temaga olid lõpetanud Vanas Testamendis antud puhast ja ebapuhast liha puudutavate seaduste täitmise. Ometi näib, et selles ei ole asi. Juhul, kui Peetrus ja kõik teised juutkristlased oleksid loobunud pidamast juutide toitumisalaseid seadusi, oleks kogudustes sellest kindlasti suur tüli. Sellest oleks kindlasti mingeid ülestähendusi, kuid midagi sellist pole. Nii on tõenäolisim, et kõnealuseks küsimuseks oli paganatega ühises lauas söömine. Kuna paljud juudid pidasid mittejuute ebapuhtaiks, siis vältisid mõnedki neist (nii palju kui võimalik) suhtlemist paganatega.

Peetrus oli selle teemaga eneses võidelnud ning ainult nägemus Jumalalt oli aidanud tal asjaolusid õigesti näha. Peetrus ütles Korneeliusele, roomlastest väepealikule, pärast tema majja sisenemist: „Küllap te teate, et juuda mehel on lubamatu suhelda muulasega või minna tema juurde. Aga Jumal on mulle selgeks teinud, et ühtegi inimest ei tohi nimetada halvaks ega rüvedaks” (Ap 10:28). Kuigi ta teadis seda, kartis ta niivõrd oma kaasmaalasi solvata, et pöördus tagasi oma vana kombe juurde. See näitab ilmselt, kui võrd tugev oli kultuuri ja pärimuse tõmme Peetruse elus.

Paulus aga nimetas Peetruse tegevust just selleks, mis see oli: kreekakeelne sõna, mida ta Gl 2:13 kasutab, on *silmakirjatsemine*. Isegi Barnabase, nagu ta ütles, „tõmbas see silmakirjatsemine kaasa”. Kõvad sõnad ühelt Jumala mehelt teisele.

Miks on nii kerge olla silmakirjalik? (Kas pole see ehk sellepärast nii, et kaldume olema pimedad enda vigade suhtes, nähes samas kiiresti teiste vigu?) Mislaadi silmakirjalikkust leiad sa enda elust? Tähtsaim on aga, kuidas saad selle ära tunda ja välja juurida?

Olukord Antiokia oli päris kindlasti pingeline: koguduse kahe juhi, Pauluse ja Peetruse lahkeli erinevate seisukohtade pinnal oli avalik. Ning Paulus ei hoiatagasi sõnu, kui ta pöördub Peetruse poole, et too oma käitumisest aru annaks.

Mis kaalutlusel Paulus avalikkuse ees Peetrusele vastandus? Gl 2:11-14.

Paulus nägi, et probleem ei olnud selles, nagu oleks Peetrus otsustanud süüa koos Jeruusalemmast tulnud külalistega. Vanaaja külalislahkuse kombed kindlasti midagi seesugust nõudsidki.

Küsimuse all oli „evangeeliumi tõde”. See tähendab, et küsimuse all ei olnud lihtsalt osaduse või lõunasöögi harjumused. Peetruse tegevus kompromiteeris tegelikult kogu evangeeliumi sõnumit.

Loe Gl 3:28 ja Kl 3:11. Kuidas aitab nendes salmides sisalduv tõde meil Pauluse karmi reaktsiooni mõista?

Kohtumise ajal Jeruusalemmas oli Paulus koos Peetruse ja teiste apostlitega tulnud järeldusele, et mittejuudid saavad osa kõikidest õnnistustest Kristuses, ilma et nad peaksid esmalt laskma ennast ümber lõigata: Peetruse nüüdne tegevus asetask selle leppe hädaohtu. Kui juutkristlased ja pagankristlased olid juba kord ühinenud avatud osaduses, siis nüüd kogudus lahkes ja selles peitus oht lahknenu kogudusele tulevikus.

Pauluse vaatenurgast võttes andis Peetruse käitumine kaudselt mõista, et pagankristlased olid parimal juhul teise järgu usklikud, ning ta uskus, et Peetruse tegevus võis tugevasti survestada mittejuute vastu hakkama juhul, kui nad tahtsid kogeda täit osadust. Seepärast ütleb Paulus: „Kui sina, kes sa oled juut, elad paganate, aga mitte juudi kombel, kuidas sa siis sunnid paganaid juudi kombeid pidama?” (Gl 2:14). Fraasi „juudi kombeid pidama” saab sõna-sõnalt tõlkida „juudipäraseks tegema”. See sõna oli tavaline väljendus, mis tähendas „võtma omaks juutlikku eluviisi”. Seda kasutasid mittejuudid, kes osalesid sünagoogis ja võtsid osa teistest juutide kommetest. See oli ka põhjus, miks Pauluse vastastele Galaatias, keda ta nimetas valevendadeks, on sageli viidatud kui „juudipäraseks tegijatele”.

Nagu poleks Peetruse tegevus juba isegi halb, sai ka Barnabas sellisesse käitumisse kaasa haaratud – ja temagi teadis neid asju hästi. Missugune selge näide „sõprade survest”! Kuidas saame meie õppida ennast kaitsma selle eest, et need, kes on meie ümber, ei kallutaks meid valesse suunda?

Reede, 14. oktoober

Edasiseks uurimiseks: Koguduse ühtsuse ja erisuse küsimuse edasiseks uurimiseks loe Ellen G. White'i raamatust *Counsels to Writers and Editors* [Nõuandeid kirjutajatele ja toimetajatele] lõiku „Investigation of New Light” [Uue valguse otsimine], lk-d 45, 47; raamatust *Valitud kuulutused*, 1. raamat, lõiku „Varasemate avalduste seletus”, lk 75; raamatust *Gospel Workers* peatükki „Tactfulness”, lk 117-119; ja *1888.a. materjalidest*, 3. köide, „Manuscript Release 898” [Käsikiri nr 898], lk-d 1092, 1093.

„Isegi parimad inimesed, kui nad jäävad omapead, võivad tõsiselt komistada. Mida suurem vastutus on ühele inimesele antud, mida kõrgem on tema koht käskida ja kontrollida, seda rohkem paha teeb ta meelte ja südame väärastamisel kindlasti juhul, kui ta hoolikalt ei järgi Issanda teed. Antiookias valmistas Peetrus pettumuse aususe põhimõtetest kõrvalekaldu misega. Paulusel tuli silmast silma vastu seista tema õõnestavale mõjule. See on kirja pandud selleks, et teised siit kasu saaksid ning et see õppetund oleks pühalikuks hoiatuseks juhtivatel kohtadel olevatele inimestele, et nemad ei valmistaks aususe koha pealt pettumust, vaid jääksid põhimõttele kindlaks.” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid, SPA poolt välja antud*, 6. kd, lk 1108.

Küsimused aruteluks:

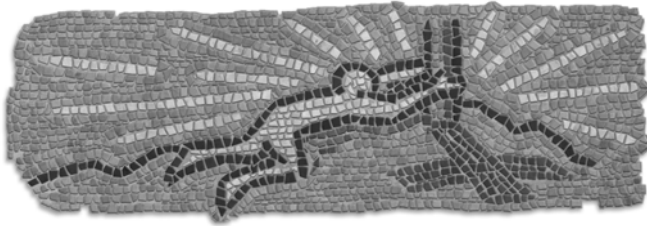
1. Väga vähesed inimesed tunnevad vastuseisust rõõmu, kuid vahel on see vajalik. Millistes olukordades peaks kogudus eksituse hukka mõistma ja karistama neid, kes keelduvad vigade parandust omaks võtmast?

2. Sedamööda, kuidas seitsmenda päeva adventistide kogudus ülemaailmselt kasvab, see mitmekesisitub. Milliseid samme saab kogudus teha, tagamaks, et ühtsus ei läheks sellise erisuse juures kaduma? Kuidas saame me õppida tunnustama ja lausa rõõmu tundma meie keskel olevatest erisustest kultuuris ja traditsioonides, säilitades samal ajal ühtsuse?

3. Millised on olulised elemendid, mis evangeeliumi erinevates kultuurides jagamisel ei tohiks muutuda, ja millised võivad muutuda? Kuidas saame õppida eristama seda, mis peab jääma ja millel me võime vajaduse korral minna lasta?

Kokkuvõte: Mõnede juutkristlaste pealekäimine, et mittejuute peaks ümber lõikama selleks, et neist saaksid Kristuse õiged järelkäijad, oli tõsiseks ohuks varakristliku koguduse ühtsusele. Selle asemel, et lubada sellel küsimusel kogudust kaheks erinevaks liikumiseks jagada, töötasid apostlid ühiselt selle nimel, omavahelistest vastuoludest hoolimata, et kindlustada Kristuse ihu püsimine ühtsena ja ustavana evangeeliumi tõe.

Õigeksmõistmine ainult usu kaudu

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 2:15-21; Ef 2:12; Fl 3:9; Rm 3:10-21; 1Ms 15:5, 6; Rm 3:8.

Meelespeetav tekst: „Ma olen ühes Kristusega risti löödud; nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minus. Ja mida ma nüüd elan ihus, seda ma elan usus Jumala Pojasse, kes mind on armastanud ja on iseene loovutanud minu eest „ (Gl 2:19-20).

Nagu me möödunud nädalal nägime, vastandus Paulus avalikkuse ees Peetrusele Antiookias sellepärast, et puudus põhimõtteline ühtsus usu vahel, mida Peetrus kaitses, ja käitumise vahel, mis ilmnis. Peetruse otsus enam mitte süüa koos endiste paganatega vihjas sellele, et need olid justkui teisejärgulised kristlased. Tema tegevus andis mõista, et kui need tahtsid olla tegelikult osaks Jumala perekonnast ja tunda rõõmu ühise osadussöömaaja õnnistustest, tuleb neil kõigepealt läbi teha ümberlõikamistoiming.

Mida Paulus tegelikult Peetrusele selles pingelises olukorras ütles? Käesoleva nädala õppetükis uurime seda, mis on ilmselt kokkuvõtte teoksil olnust. See osa on üks Uue Testamendi sisutihedamate sõnumitest üldse ning on äärmiselt tähelepanuväärne, kuna see tutvustab meid esimest korda mõnede sõnade ja fraasidega, mis on põhjapanevad nii meie arusaamisele evangeeliumist kui ka kogu ülejäänud Pauluse kirjast galaatlastele. Nendeks võtmesõnadeks on *õigeks mõistmine*, *õigeks Kristuses*, *Seaduse teod*, *uskumine*, ning mitte lihtsalt *usk*, vaid *usk Jeesusesse*.

Mida Paulus nende terminite all mõtleb ja mida õpetavad need meile lunastusplaani?

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 22. oktoobriks.

Pühapäev, 16. oktoober

„Õigeksmõistmise” küsimus (Gl 2:15, 16)

Gl 2:15 kirjutab Paulus: „Meie oleme sünnilt juudid ega ole patused paganate seast.” Mida ta sinu arvates siin esile tõstab?

Pauluse sõnu tuleb mõista nende kaastekstis. Püüdes võita oma juutidest kaaskristlasi enda poolele, alustab Paulus millegagi, millega nad traditsioonilises juutide ja paganate eristamises nõustusid. Juudid olid Jumalast valitud, neile oli Ta usaldanud oma Seaduse ning nad tundsid rõõmu Temaga lepingusuhtes olemise eesõigustest. Paganad aga olid patused. Jumala seadus ei ohjeldanud nende käitumist ning nad olid väljaspool töötuse lepinguid (Ef 2:12; Rm 2:14). Kuna paganad olid ilmselt „patused”, hoiatab Paulus 16. salmis juutkristlasi selles suhtes, et nende vaimulikud eesõigused ei tee neid kuidagi rohkem Jumalale vastuvõetavaks, kuna mitte kedagi ei mõisteta õigeks „Seaduse tegude kaudu”.

Paulus kasutab väljendit õigeks mõistma/saama Gl 2:16, 17 neljal korral. Mida ta „õigeksmõistmise” all mõtleb? Võta arvesse ka 2Ms 23:7 ja 5Ms 25:1.

Tegusõna *õigeks mõistma/saama* on Paulusel võtmesõna. Uues Testamendis esineb see kolmekümne üheksal korral, neist kaksikümmend seitse on Pauluse kirjades. Ta kasutab seda väljendit kirjas galaatlastele kaheksa korda. Sealhulgas on ka neli viidet Gl 2:16, 17s. Õigeksmõistmine on seadusalane termin, mida kasutatakse seadusandlikes kogudes. Sellel on tegemist vande-kohtunike kolleegiumi otsusega, mille alusel kuulutatakse isik temale esitatud süüdistustest süütuks. See on vastand *hukkamõistmisele*. Kuid kuna sõnad *õigus* ja *õige* tulenevad samast kreekaakeelsest sõnast, siis tähendab, et isikut, kes „õigeks mõistetakse”, ka peetakse „õigeks”. Seega sisaldab õigeksmõistmine midagi rohkemat kui lihtsalt andeks andmist või andestamist: see on põhimõtteline positiivne avaldus, et üks isik on õige.

Mõningate juudisoost usklike jaoks oli õigeksmõistmine aga seotud suhetatusega. See oli seotud nende suhtega Jumalasse ja Tema lepingusse. Olla „õigeks mõistetud” tähendas ka, et see isik loeti Jumala lepingulise kogukonna, Aabrahami perekonna, ustavaks liikmeks.

Loe Gl 2:15-17. Mida ütleb Paulus siin sulle ja kuidas saad sa rakendada neid sõnu oma kristliku kogemuse kohta?

Paulus ütleb Gl 2:16 kolmel korral, et inimest ei mõisteta õigeks „Seaduse tegudest”. Mida mõtleb ta väljendiga „Seaduse teod”? Kuidas aitavad need salmid (Gl 2:16, 17; 3:2, 5, 10; Rm 3:20, 28) meil tema mõtet mõista?

Enne, kui saame mõista fraasi „Seaduse teod”, tuleb meil aru saada, mida mõtleb Paulus sõna *Seadus* all. Sõna *Seadus* (kreeka keeles *nomos*) leidub Pauluse kirjadest 121 korral. See võib viidata tervele reale erinevatele mõistetele, nii Jumala tahtele oma rahva suhtes, esimesele viiele Moosese raamatule, kogu Vana Testamendile või ka lihtsalt üldisele põhimõttele. Peamine viis, kuidas Paulus seda kasutab, on siiski viitamine tervele kogumile Jumala korraldustele, mida Ta oma rahvale Moosese kaudu andis.

Fraas „Seaduse teod” mahutab seega endasse kõik ettekirjutused, mis leiduvad Jumalast Moosese kaudu antud seadustes, olgu moraaliseadustes või tseremoniaalseadustes. Pauluse tulipunkt on selles, et ükskõik kui rängalt püüab keegi täita Jumala Seadust ja sellele kuuletuda, meie kuulekus ei ole Jumala jaoks kunagi piisavalt hea, et meid õigeks mõista või Tema ees õigeks kuulutada. Seda sellepärast, et Tema Seadus nõuab absoluutset ustavust mõttes ja tegevuses ning mitte lihtsalt mingil ajal, vaid kogu aeg ja mitte ainult mõnele Tema korraldusele, vaid kõigile neile.

Kuigi fraasi „Seaduse teod” Vanas Testamendis ei esine ja ka Uues Testamendis pole seda väljaspool Pauluse kirju leida, tuli suurepärane kinnitus selle tähendusest ilmsiks seoses 1947. aastal Surnumere kirjarullide avastamisega. Surnumere kirjarullideks nimetatakse kirjutiste kogumit, mille kirjutasid ümber rühm juute, keda nimetati esseenideks ja kes elasid Jeesuse ajal. Kuigi tekst on heebreakeelne, on ühel sellisel rullil kirjas kõnealune fraas. Kirjarulli pealkiri on *Miqsat Ma'as Ha Torah*, mida võib tõlkida „Seaduse tähtsad teod”. Kirjarull kirjeldab ühtjagu piibellikul seadusel põhinevaid teemasid seoses murega, kuidas vältida pühade asjade muutumist ebapuhtaks, kaasa arvatud rida selliseid, mis tähistasid juutide eristamist paganatest. Lõppu kirjutab autor, et juhul, kui neid „seaduse tegusid” täidetakse, „arvatakse” sind Jumala ees „õigeks”. Erinevalt Paulusest pakub see autor oma lugejatele õigust mitte usu, vaid käitumise põhjal.

Kui hästi sina oma kogemuste põhjal Jumala Seadust pead? Kas sa tõesti tunned, et pead seda nii hästi, et sind saab Jumala ees õigeks mõista sinu seaduse pidamise põhjal? (Vaata Rm 3:10-20.) Juhul kui mitte, siis miks – ja kuidas aitab sinu vastus sul mõista Pauluse siinset seisukohta?

„Ja et mind leitaks tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale” (Fl 3:9).

Me ei peaks arvama, et juutkristlaste meelest ei olnud usk Kristusesse tähtis; nad olid ju lõpuks kõik Jeesusesse uskujad. Nad kõik uskusid Temasse. Nende käitumine näitas aga, et nad tundsid, nagu nende usust üksi ei piisaks, vaid see pidi olema *täiendatud* sõnakuulmisega, justkui lisaks meie kuulekus õigeksmõistmisse kui sellisesse midagi juurde. Õigeks mõistetakse, väitsid nad, usust *ja* tegudest, mõlemast. See meetod, kuidas Paulus usu Kristusesse korduvalt kontrastina kõrvutab Seaduse tegudega, kõneleb tema tugevast vastuseisust sedalaadi „niihästi...kui ka” vaatele. Usk, ja ainult usk, on õigeksmõistmise alus.

Pauluse jaoks ei ole usk mitte mingi abstraktne mõiste, vaid see on lahutamatu seotud Jeesusega. Tõsiasi, et Gl 2:16 tõlgitakse seda fraasi kahel korral „usuks Kristusesse”, pakub palju rohkemat, kui üks tõlge suudab tegelikult haarata. Kreeka keeles on see fraas täht-tähelt tõlgitav kui Jeesuse „usk” või „ustavus”. See täht-täheline tõlge esitab jõulise kontrasti, mille Paulus loob meie poolt tehtavate Seaduse tegude ja Kristuse poolt meie heaks täide viidud *teo* vahele (nende tegude vahele, mida Tema oma ustavuse kaudu – siit siis „Jeesuse ustavus” – on meie jaoks teinud).

On tähtis meeles pidada, et usk iseenesest ei anna õigeksmõistmisele midagi juurde, usk iseendast ei pälvi tasu. Usk on hoopiski vahend, mille kaudu kuuluvad meile Kristus ja Tema teod meie heaks. Meid ei mõisteta õigeks *meie usu* põhjal, vaid Kristuse ustavuse põhjal meie heaks, mida saame endale nõuda usu kaudu.

Kristus tegi seda, mida kellelgi teisel teha ei õnnestu. Tema üksi oli Jumalale ustav kõiges, mida Ta tegi. Meie lootuseks on Kristuse ustavus, mitte meie enda oma. Nii nagu üks autor selle sõnastab: „Me ei usu Kristusesse sellepärast, et meid selle usu kaudu võidaks õigeks mõista, vaid et meid võidaks õigeks mõista Tema ustavuse kaudu Jumalale.” – John McRAy, *Paul: His Life and Teaching*, Grand Rapids, Mich.: Baker Academic, 2003), lk 355.

Üks esimesi süüriakeelseid tõlkeid Gl 2:16st annab Pauluse mõtte hästi edasi: „Sellepärast me teame, et inimene ei mõisteta õigeks Seaduse tegudest, vaid Jeesuse, Messia, usust, ja me usume temasse, Jeesusesse, Messiasse, et tema usust, see tähendab Messia omast, võime saada õigeks mõistetud, ja mitte Seaduse tegudest.”

Loe Rm 3:22, 26; Gl 3:22; Ef 3:12; ja Fl 3:9. Kuidas aitavad need salmid ja see, mida eelnevalt lugesime, meil mõista hämmastavat tõde, et Kristuse ustavus meie heaks ja Tema täiuslik kuulekus Jumalale on meie päästmise ainus alus?

Paulus teeb selgeks, et usk on kristlikus elus absoluutselt põhjanev. See on vahend, mille kaudu saame omandada töötused, mis on meil Kristuses. Aga mis see usk täpselt on? Mida see sisaldab?

Mida õpetavad järgnevad salmid meile usu päritolu kohta? 1Ms 15:5, 6; Jh 3:14-16; 2Kr 5:14, 15; Gl 5:6.

Ehe piibellik usk on alati vastus Jumalale. Usk ei ole mingit sorti tunne või hoiak, mida inimesed ühel päeval otsustavad kasutama hakata, sest Jumal seda nõuab. Vastupidi, tõeline usk saab alguse südamest, mida on puudutanud Jumala headuse tajumine tänulikkuses ja armastuses. See on põhjus, miks Piibel ütleb usust rääkides, et usk järgneb alati algatustele, mida Jumal on teinud. Näiteks on usk Aabrahami puhul tema vastus imelisele töötusele, mille Jumal talle andis (1Ms 15:5,6). Uues Testamendis ütleb Paulus meile samuti, et usu juured on viimaks ikkagi meie taipamises, mida on Kristus meie jaoks ristil teinud.

Kui usk on vastus Jumalale, mida peaks see vastus siis endas sisaldama? Mõtle, mida ütlevad järgmised salmid meile usu olemuse kohta. Jh 8:32, 36; Ap 10:43; Rm 1:5, 8; 6:17; Hb 11:6; Jk 2:19.

Paljud inimesed peavad usku „uskumuseks”. Selline määratlus on probleemne, kuna kreeka keeles on sõna „usk” lihtsalt nimisõna tegusõnast „uskumine”. Kasutada ühte sõnavormi selleks, et defineerida teist, on sama, mis öelda „usk on usku omada”. See ei ütle meile midagi.

Pühakirja hoolikas uurimine näitab, et usk ei hõlma ainult teadmist Jumala kohta, vaid selle teadmiselega vaimselt nõustumist ehk omaksvõtmist. See on üks põhjus, miks on nii tähtis, et meil oleks täpne pilt Jumalast. Moonutatud ideed Jumala iseloomust teevad uskumise tegelikult palju raskemaks. Kuid mõistuslikust evangeeliumiga nõustumisest pole küllalt, sest selles mõttes „kurjad vaimudki usuvad”. Tõeline usk mõjutab inimese eluviisi. Rm 1:5 kirjutab Paulus „kuulekusest usule”. Paulus ei ütle, et kuulekus on sama, mis usk. Ta peab silmas, et tõeline usk mõjutab kogu inimese elu, mitte ainult tema mõistust. See hõlmab pühendumist meie Issandale ja Päästjale Jeesusele Kristusele, vastandina lihtsalt reale teistele valitsejatele. Usk on ühtviisi nii see, mida me teeme, kuidas me elame ja keda me usaldame, kui ka see, mida me usume.

Neljapäev, 20. oktoober

Kas usk soodustab pattu?

Üks peamine süüdistus Pauluse vastu oli see, et tema evangeelium õigeksmõistmisest ainult usu kaudu julgustab inimesi pattu tegema (vaata Rm 3:8; 6:1). Kahtlemata arutlesid süüdistajad nii, et juhul, kui inimesel ei tule käsku pidada selleks, et saada Jumalast vastu võetud, miks peaksid nad siis huvituma sellest, kuidas nad elavad?

Kuidas vastab Paulus süüdistusele, et õpetus õigeksmõistmisest ainult usu kaudu julgustab patuseid käituma? Gl 2:17, 18.

Paulus vastab oma vastaste süüdistustele nii jõuliselt, kui võimalik: „Ei mingil juhul!” Kuigi on võimalik, et inimene võib patustada pärast Kristuse juurde tulekut, ei kuulu vastutus selle eest kindlasti mitte Kristusele. Juhul, kui me astume seadusest üle, oleme meie ise seadusest üleastunud.

Kuidas kirjeldab Paulus seda ühtsust Jeesuse Kristusega? Mil moel kummutab see vastus tema vastaste poolt tõstatatud väited? Gl 2:19-21.

Paulus leiab, et tema vastaste arutlused on lihtsalt pöörased. Võtta Kristus usu kaudu vastu ei ole mitte midagi labast; see ei ole taevane ütlen-et-usun mäng, mispuhul Jumal loeks inimese õigeks, kuigi inimese elus pole reaalne valik märgatav. Vastupidi, Kristuse usu kaudu omaks võtmine on äärmiselt pöördeline samm. See hõlmab täielikku ühtsust Kristusega – ühtsust nii Tema surma kui ka ülestõusmisega. Vaimulikus keeles ütleb Paulus, et me oleme koos Kristusega risti löödud ning meie vanad patused eluviisid, mis võrsusid isekusest, lõpetatakse (Rm 6:5-14). Oleme minevikust järsult lahku löönud. Kõik on uus (2Kr 5:17). Me kasvame uues elus Kristuses. Ülestõusnud Kristus elab meis, muutes meid päev-päevalt Temale sarnasemaks. Niisiis ei ole usk Kristusesse vabandus patule, vaid kutse palju sügavamale ja sisukamale suhtele Kristusega kui seda leiduks Seadusel põhinevas religioonis.

Kuidas sa suhtud käsitluse: pääsemine ainult usust, ilma Seaduse tegudega? Kas see häirib sind natuke, paneb sind mõtlema, et sellega saab vabandada pattu – või tunned sa sellest rõõmu? Mida kõneleb su vastus sinu arusaamise kohta päästmisest?

Reede, 21. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Mulle on esitatud ikka ja jälle ohtu, et me rahvana võtame vastu valearusaamad õigeksmõistmisest usu kaudu. Mulle on aastaid näidatud, et Saatan tegutseb erilisel viisil selle nimel, et antud küsimuses meeli segada. Jumala Seadusel on pikalt peatunud ja seda kogudusele esitatud, peaaegu nagu asendajat Jeesuse Kristuse tundmisele ja Tema suhtele käsuga nagu oli Kaini ohvri puhul. Mulle on näidatud, et paljusid on usust eemal hoitud segipaisatud ning segaste arusaamade tõttu päästmisest, kuna evangeeliumitöölised on inimsüdameteni jõudmisel tegutsenud ebaõigel viisil. Teemaks, mida on minu meeltes aastaid õhutatud, on meile arvestatud Kristuse õigus...”

Pole teist teemat, mis vajab, et sellel palju innukamalt peatutaks, seda palju sagedamini rõhutatakse või palju kindlamalt kõikide meeltesse kinnistatakse, kui seda on tõsiasi, et langenud inimestel on võimatu midagi ära teenida ka oma parimate heade tegudega. Pääste on ainult usu kaudu Jeesusesse Kristusesse.” – Ellen G. White, *Faith and Works*, lk 18, 19.

„Seadus nõuab õigust, ja selle võlgneb patune Seadusele; kuid ta ei ole suuteline seda omakorda andma. Ainus tee, kuidas ta võib saada õiguse, on usu kaudu. Usu kaudu saab ta tuua Jumalale Kristuse teened, ning Issand paneb oma Poja teened patuse arvele. Kristuse õigus võetakse vastu inimese ebaõnnestumise asemel, ning Jumal võtab vastu, andestab, mõistab õigeks kahetseva, uskuva inimlapse, kohtleb teda nii nagu olnuks ta õige, ja armastab teda nii nagu Ta armastab oma Poega.” – Ellen G. White, *Valitud kuulutused*, 1. raamat, lk 367.

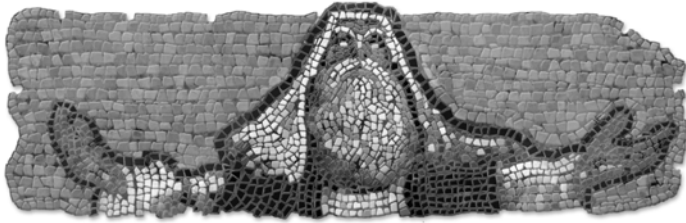
Küsimused aruteluks:

1. Äsjases esimeses tsitaadis ütleb Ellen G. White, et mingit teemat ei tuleks rõhutada rohkem kui õigeksmõistmist usu kaudu. Arutlege klassina, kas tema kommentaarid kehtivad meie jaoks tänapäeval sama palju, kui üle saja aasta tagasi, mil ta need kirjutas? Kui nii, siis miks?

2. Miks ütleb Paulus, et Kristus on siis asjata surnud, kui õigeksmõistmine oleks Seaduse kaudu? Gl 2:21. Mida ta sellega mõtleb?

Kokkuvõte: Peetruse käitumine Antiookias vihjas sellele, nagu poleks endised paganad tõelised kristlased enne, kui nad pole ümber lõigatud. Paulus osutas sellise mõtlemise ekslikkusele. Jumal ei kuuluta mitte kedagi õigeks isiku käitumise põhjal, sest isegi parimad inimesed ei ole täiuslikud. Inimese saab Tema silmis õigeks mõista ainult sel moel, kui inimene võtab vastu selle, mida Jumal on meie jaoks Kristuses teinud.

Vana Testamendi usk

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 3:1-14; Rm 1:2; 4:3; 1Ms 15:6; 12:1-3; 3Ms 17:11; 2Kr 5:21.

Meelespeetav tekst: „Ent Kristus on meid Seaduse needusest lahti ostnud, kui ta sai needuse meie eest – sest on kirjutatud: „Neetud on igaüks, kes puu küljes ripub.” (Gl 3:13)

„Väike poiss oli teinud paadikese, selle ilusti ära värvanud ja paika pannud. Ühel päeval varastas keegi tema paadikese ära ja ta oli õnnetu. Ühel päeval, kui ta möödus pandimajast, nägi ta oma paati. Õnnelikult jooksis ta pandimaja pidaja juurde ja ütles: „See on minu paadike.” „Ei,” ütles pandimaja pidaja, „see on minu oma, sest ma ostsin selle ära.” „Jah,” sõnas poiss, „aga see on minu oma, sest mina tegin selle.” „No olgu,” ütles pandimaja pidaja, „kui sa maksad mulle kaks dollarit, saad selle endale.” Kaks dollarit oli suur raha poisikese jaoks, kellel polnud pennigi, aga ta otsustas selle raha igal juhul kokku saada. Seetõttu niitis ta muru ja tegi igasuguseid muid töid ning varsti oli tal raha koos.

Ta jooksis pandimajja ja ütles: „Ma tahan oma paati.” Ta maksis raha ja sai oma paadi. Ta võttis paadi pihku, kallistas ja musitas seda ning ütles: „Sina, minu kallis paadike, ma armastan sind. Sa oled minu oma. Sa oled kahekordselt minu. Mina tegin su ja nüüd olen ma su ostnud.”

Samasugune lugu on meiega. Me oleme teatavas mõttes kahekordselt Issanda omad. Tema lõi meid ja me sattusime kuradi pandimajja. Siis tuli Jeesus ja ostis meid aukartust äratava hinna eest – mitte hõbeda ega kullaga, vaid oma kalli verega. Me oleme Issanda omad loomise ja lunastamise poolest.” – William Moses Tidwell, *Pointed Illustrations* (Kansas City, Mo.: Beacon Hill Press, 1951), lk 97.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 29. oktoobriks.

Loe Gl 3:1-5.Võta alljärgnevalt kokku see, mida Paulus neile ütleb. Millises mõttes võib meid ohustada samasugune vaimulik mõistmatus: õigesti alustamine ja siis käsumeelsusse langemine?

Mitmed kaasaegsed tõlked on püüdnud hoomata 1. salmis öeldut, Pauluse sõnu „mõistmatute” galaatlaste kohta. Sõna, mida Paulus kreeka keeles siinkohal kasutab, on teravam kui „mõistmatu”. Ta kasutab sõna *anoetoi* ning see tuleneb sõnatüvest, mida kasutatakse *meele (nous)* kohta. Sõna otseses mõttes tähendab see „meeletud”. Galaatlased ei mõelnud. Paulus aga jätkab: ta ütleb, et kuna nad toimivad nii mõistmatult, imestab ta, kas tõesti on mõni võlur neile oma võrgu heitnud. „Kes on teid võlunud?” [eestikeelne varasem tõlge]. Tema sõnadevalik siin võib vihjata lausa sellele, et lõpuks seisab nende olukorra taga kurat (2Kr 4:4).

Paulust hämmastab galaatlaste evangeeliumist ärataganemise juures kõige rohkem see, et nad teadsid, et pääste põhines Kristuse ristil. See polnud asi, mille nad oleksid kahe silma vahele jätnud. Sõna, mida Gl 3:1 tõlgitakse „oli joonistatud” või „on kirjutatud” tähendab sõna otseses mõttes „plakatite kaudu kuulutama” või „maalima”. Selle sõnaga kirjeldati igasugust avalikku teadaannet. Paulus ütleb siin, et rist oli tema jutlustes nii keskne, nagu oleksid galaatlased oma vaimusilmaga näinud Kristust ristilööduna (1Kr 1:23; 2:2). Ta ütleb sel juhul, et oma tegudega pöörduvad nad ristist ära.

Siis kõrvutab Paulus galaatlaste käesolevat kogemust ajaga, mil nad tulid usus Kristuse juurde. Ta teeb seda mõnede retooriliste küsimuste kaudu. Kuidas nad said Vaimu, see tähendab, kuidas nad said alguses kristlasteks? Ja siis pisut teise nurga alt: Miks Jumal andis Vaimu? Kas sellepärast, et nad tegid midagi selle ärateenimiseks? Kindlasti mitte! Said hoopis sellepärast, et nad uskusid häid sõnumeid sellest, mida Kristus oli juba nende jaoks teinud. Mis pani nad pärast nii head algust mõtlema, et nüüd tuleb neil toetuda oma käitumisele?

Kui sageli, juhul kui üldse, leiad sa ennast mõtlemas: *Mul läheb päris hästi. Ma olen küllalt korralik kristlane, ma ei tee seda ega tee toda... ja siis, kasvõi õrnalt, tuleb mõte, et oled juba päästmiseks hea küll? Mis on sellise pildi juures valesti?*

Senimaani on Paulus kirjas galaatlastele kaitsnud häid sõnumeid usu kaudu saadavast õigeksmõistmisest sel teel, et tugines apostlitega Jeruusalemmas väljatöötatud kokkuleppele (Gl 2:1-10) ja isikliku kogemuse kaudu galaatlaste tundmisele (Gl 3:1-5). Alates Gl 3:6 pöördub Paulus nüüd Pühakirja tunnistuse poole kui tema evangeeliumi lõpliku ja täieliku kinnituse juurde. Tõsi on, et Gl 3:6-4:31 ehitub üles Pühakirjast järjestikku välja kasvavatest väidetest.

Mida mõtleb Paulus siis, kui ta kirjutab Gl 3:6-8 „Pühakirjast“?

Oluline on meeles pidada, et sel ajal, kui Paulus kirjutab kirja galaatlastele, ei olnud Uut Testamenti olemas. Paulus oli üks esimesi Uue Testamendi kirjutajaid. Markuse evangeelium on neljast evangeeliumist ilmselt varaseim, kuid see kirjutati arvatavasti umbes Pauluse surma-aastal (aastal 65 pKr) – see tähendab, umbes viisteist aastat pärast Pauluse kirja galaatlastele. Niisiis, kui Paulus viitab Pühakirjale, peab ta silmas ainult Vana Testamenti.

Vana Testament Pühakirjana etendab Pauluse õpetustes silmapaistvat osa. Ta näeb neis mitte surnud salme, vaid autoriteetsed ja elavad Jumala Sõna. 2Tm 3:16 kirjutab ta: „Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud.“ Sõna, mida tõlgitakse „sisendatud“, on *theopneustos*. Selle sõna esimene osa (*theo*) tähendab „Jumal“, teine osa aga „hingas“. Pühakiri on „Jumala[st] hingatud“. Paulus võtab Pühakirja ette, näitamaks, et Jeesus on töötatud Messias (Rm 1:2), ja andmaks juhiseid kristlikuks eluks (Rm 13:8-10) ning selleks, et tõestada oma õpetuste paikapidavust (Gl 3:8, 9).

Raske on täpselt määrata, mitusada korda Paulus Vana Testamenti tsiteerib, kuid neid viiteid leidub läbivalt kõigis ta kirjades, välja arvatud lühimates, kirjades Tiitusele ja Fileemonile.

Loe hoolsalt Gl 3:6-14. Tee kindlaks need lõigud, mida ta kõnealustes salmides Vanast Testamendist tsiteerib. Mida kõneleb see meile Vana Testamendi autoriteetsuse kohta?

Kas sa leiad ennast vahel mõtlemas sellele, et üks osa Piiblist on rohkem „inspireeritud“ kui teised osad? Millised ohud on (Pauluse poolt 2Tm 3:16 öeldu põhjal) sellist mõtterada edasi minnes?

Arvatud õigeks

Mis sa arvad, miks Paulus toob esmalt esile Aabrahami, kui ta pöördub Pühakirja poole, et oma evangeeliumi sõnumit kinnitada? (Gl 3:6).

Aabraham oli judaismis keskne kuju. Ta oli juudi rahva esiisa, kuid juudid Pauluse ajal vaatasid tema poole ka kui algkuju poole, milline pidi üks tõeline juut välja nägema. Paljud uskusid, et märgilise tähtsusega iseloomujooneks oli tema kuulekus, kuid nad uskusid muudki – et Jumal oli kuulutanud Aabrahami õigeks selle kuulekuse pärast. Lõppude lõpuks loobus Aabraham ju oma kodumaast ja peresidemetest, võttis vastu ümberlõikamise ja oli isegi valmis Jumala korralduse peale ohverdama oma poega. Missugune sõnakuulmine! Tungivalt ümberlõikamist nõudes väitlesid Pauluse vastased kindlasti sellel samal lainel.

Paulus aga keerab asjale teise külje sellega, et pöörab Kirjas galaatlastele üheksal korral tähelepanu Aabrahamile kui näitele (ei mitte käsupidamisest, vaid) usust.

Mõttele IMs 15:6le, mida Paulus tsiteerib. Mida see tähendab, kui siin öeldakse, et Aabrahami usk „arvati temale õiguseks”? (Vt ka Rm 4:3-6, 8-11, 22-24.)

Õigeksmõistmine oli õigusalt üle võetud metafoor, mõiste *arvestatud* või *arvatud* on aga äritegevuse vallast napsatud metafoor. See võib tähendada „krediteerima” ehk „mingit summat kellegi arvele kandma”. Seda kasutatakse Gl 3:6 Aabrahami kohta, kuid mitte ainult siin; see esineb esiisaga seoses veel 11 korral. Mõned Piibli tõlked tõlgivad selle *arvestatud*, *arvatud*, või *arvele pandud*.

Pauluse metafoori kohaselt pannakse meie arvele õigus. Jääb siiski küsimus: *mille alusel arvab Jumal meid õigeks?* Kindlasti ei saa aluseks olla sõnakuulmine, hoolimata sellest, mida väitsid Pauluse vastased. Ükskõik, mida nad ka Aabrahami kuulekuse kohta ütlesid, ütleb Pühakiri, et Jumal arvas Aabrahami õigeks tema *usust*. Piibel on selgesõnaline: Aabrahami sõnakuulmine ei olnud tema õigeksmõistmise alus; sõnakuulmine oli hoopiski tagajärg. Ta ei teinud seda, mida ta tegi, selleks, et saada õigeks mõistetud; ta tegi neid sellepärast, et ta oli juba õigeksmõistetud. Õigeksmõistmine viib kuulekusele, mitte aga ümberpööratult.

Peatu mõttel, et sind ei mõisteta õigeks millegi pärast, mida sa teed, vaid ainult selle pärast, mida Kristus on sinu jaoks teinud. Mida see tähendab? Miks on see nii hea uudis? Kuidas saad sa õppida seda tõde enda jaoks vastu võtma? Kuidas saad sa uskuda, et see kehtib isiklikult sinu kohta, ükskõik, millised on sinu möödaniku ja praeguse aja heitlused?

„Kuna aga Pühakiri nägi ette, et Jumal teeb paganad õigeks usust, siis ta kuulutas ette Aabrahamile rõõmusõnumit: „Sinus õnnistatakse kõiki paganaid” (Gl 3:8). Paulus kirjutab, et Aabrahamile kuulutati evangeeliumi, kuid, vähe sellest, Jumal oli see, kes kuulutas, järelikult pidi see olema õige evangeelium. Kuid millal Jumal Aabrahamile evangeeliumi kuulutas? 1Ms 12:3 pärit tsitaadi puhul ilmneb, et Pauluse mõttes mõlkus leping, mille Jumal tegi Aabrahamiga siis, kui Ta teda kutsus 1Ms 12:1-3.

Loe 1Ms 12:1-3. Mida räägib see meile lepingu olemusest, mille Jumal Aabrahamiga tegi?

Lepingu aluseks, mille Jumal Aabrahamiga tegi, olid Jumala töötused. Jumal ütleb Aabrahamile neljal korral: „Ma [+ vastava tegusõna tulevikuvorm].” Jumala töötused Aabrahamile on hämmastavad sellepärast, et need on täiesti ühepoolsed. Jumal annab kõik lubadused, Aabraham ei tööta midagi. See on vastandlik sellele, kuidas suurem osa inimesi püüavad Jumalaga suhelda. Tavaliselt ütame me, et kummardame Teda, juhul kui Tema omakorda meie heaks midagi teeb. Kuid see on legalism, käsumeelsus. Jumal ei palunud Aabrahamil midagi töötada, vaid võtta Tema poolt töötatu vastu usus. Mõistagi ei olnud see kerge ülesanne, kuna Aabrahamil tuli õppida täielikult usaldama Jumalat, mitte iseennast (vaata 1Ms 22). Niisiis näitab Aabrahami kutsumine evangeeliumi olemust, mis on pääsemine usu kaudu.

Mõned teevad ekslikult järelduse, et Piibel õpetab kahte päästmise teed. Nad väidavad, et Vana Testamendi ajal oli päästmise aluseks käskude pidamine ja siis, kuna ei toiminud eriti hästi, tühistas Jumal käsu ning tegi pääste võimalikuks usu kaudu. Selline jutt on tõest vägagi kaugel. Nii nagu Paulus Gl 1:7 kirjutab, on ainult üks evangeelium.

Milliseid teisi näiteid leiad Vanast Testamendist ainult usu kaudu päästmise kohta? Vaata näiteks 3Ms 17:11; Ps 32:1-5; 2Sm 12:1-13; Sk 3:1-4.

Kuuleme sageli väljendit „odav arm”. Ometi on seegi väärnimetus. Arm ei ole odav – see on tasuta (vähemalt meie jaoks). Kuid me laostame selle, kui mõtleme, et saame täiendada seda oma tegudega või kasutada seda patu vabandamiseks. Kummale poole neist kahest mõtteviisist oled sa oma kogemustes rohkem kaldunud ja kuidas saad sellise mõtteviisi lõpetada?

Pauluse vastased olid kahtlemata rabatud Pauluse julgetest sõnadest Gl 3:10. Kindlasti ei mõelnud nad, et nemad on needuse all; kui nad midagi mõtlesid, siis just eeldasid, et saavad õnnistatud oma kuulekuse pärast. Paulus on aga ühemõtteline: „Kuid kõik need, kes rajavad end Seaduse tegudele, on needuse all, sest on kirjutatud: „Neetud on igaüks, kes ei püsi kõiges, mis on kirjutatud Seaduse raamatusse, et ta seda täidaks.””

Paulus vastandab kaks täielikult erinevat valikuvõimalust: pääsemise usu kaudu ja pääsemise tegude kaudu. 5Ms 27. ja 28. peatükki üles kirjutatud lepingu õnnistused ja needused on avameelsed. Neid, kes kuuletuvad, õnnistatakse; neid, kes ei kuuletu, neetakse. See tähendab, et juhul, kui inimene tahab Jumalast vastuvõetuks saamiseks toetuda seaduskuulekusele, tuleb tal pidada kogu seadust. Me ei saa vabalt valida ja välja noppida, millele me kuuletuda tahame, samuti ei saa me eeldada, et Jumal on valmis silma kinni pigistama siin-seal olevate väikeste vigade suhtes. Kas kõik või mitte midagi.

See pole halb uudis ainult paganatele, vaid ka Pauluse käsumeelsetele vastastele, kuna meist „kõik on pattu teinud ja ilma jäänud Jumala kirkusest” (Rm 3:23). Pole oluline, kui kõvasti me püüame head olla, seadus võib meid ikkagi hukka mõista seadusest üleastujaina.

Kuidas vabastas Kristus meid Seaduse needuse alt? Vaata Gl 3:13; 2Kr 5:21.

Paulus toob sisse veel ühe metafoori, et selgitada, mida on Jumal meie jaoks Kristuses teinud. Väljend „lahti ostnud” (lunastanud) tähendab „tagasi ostma”. Seda väljendit kasutati neil puhkudel, kui maksti lunaraha selleks, et vabastada pantvangid või vabastada keegi orjaks olemisest. Kuna patu palk on surm, päädib seaduse ebaõnnestunud pidamine needusega, surmaotsusega. Meie päästmiseks makstud lunaraha oli märkimisväärne; see läks Jumalale maksma Tema Poja elu (Jh 3:16). Jeesus lunastas meid needuse alt sellega, et sai meie pattude kandjaks (1Kr 6:20; 7:23). Ta võttis vabatahtlikult meile kuuluva needuse enda peale ning kannatas meie eest patu täielikku karistust (2Kr 5:21).

Paulus tsiteerib 5Ms 21:23 Pühakirja tõendina. Juutide tava kohaselt oli inimene Jumala needuse all juhul, kui pärast hukkamõistmist rippus surnukeha ristil. Jeesuse surma ristil vaadeldi näitena sellest needusest (Ap 5:30; 1Pt 2:24).

Pole siis ime, et rist oli mõnede juutide jaoks (kes ei suutnud mõista mõtet, et Messias oli Jumala poolt süüdistatud) komistuskivi. Kuid just selline oli Jumala plaan. Jah, Messias oli needuse all, kuid see ei olnud Tema[le kuuluv] needus, vaid meie oma!

Reede, 28. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Kristuse kui meie Asemiku ja Vahemehe peale asetati meie kõikide patud. Teda arvati üleastujate hulka, et Ta võiks meid käsu hukkamõistu alt lunastada. Aadama iga järeltulija süü rõhus Tema südant. Tunnetus, kui suur on Jumala viha patu vastu, täitis Jumala Poja kohkumise-ga. Kogu elu oli Kristus kuulutanud langenud maailmale häid sõnumeid Isa halastusest ja andestavast armastusest. Ta oli tahtlik andestama ka suurimale patusele. Kuid nüüd, kui Ta kandis kohutavat süükoormat, oli Isa andestav pale Tema eest varjatud. Jumaliku palge varjamine Lunastaja eest sellel kohutaval tunnil täitis Ta südame sellise piinaga, mida inimene täielikult iialgi mõista ei suuda. Tema ahastus oli nii suur, et kehaline valu jäi peaaegu märkamata.

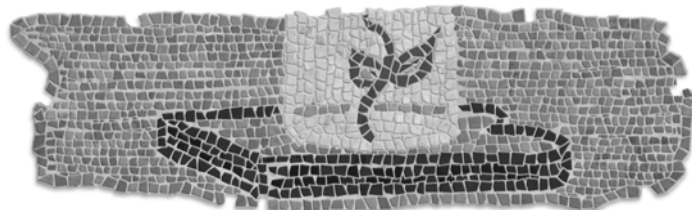
Saatan ründas Jeesust metsikult. Kristusel polnud võimalik näha läbi hauavaravate. Lootuskiir ei kinnitanud, et Ta väljub hauast võitjana ning et Isa on Tema ohvri vastu võtnud. Ta kartis, et patt on Jumala meelest nii hirmus, et see lahutab nad igaveseks. Kristus tundis sellist piina, mida tunneb patune siis, kui langenud inimsoo armuaeg on lõppenud. Patukoorem, mis tõi Isa viha Tema kui inimese asemiku peale, tegi karika kibedaks ja murdis Jumala Poja südame.” – Ellen G. White, *Ajastute igatsus*, lk 753.

Küsimused aruteluks:

1. Tänapäevalgi on meie koguduses mõnel inimesel ikka veel raske võtta vastu päästet ainult usust, seda, et Jumala arm Kristuse kaudu päästab meid lahus meie tegudest. Mis on mõne inimese kõhklemise põhjuseks selle olulise töö omaksvõtmisel?
2. Paulus rääkis väga jõuliselt tegude kaudu pääsemise teoloogilisest veast. Mida räägib see meile hea teoloogia tähtsusest? Miks peaksime me kogudusena astuma jõuliselt, kui selleks vajadus on, vastu sellele, kui meie keskel hakatakse õpetama eksitust?

Kokkuvõte: Kristliku elu algusest lõpuni on meie pääsemise aluseks ainult usk Kristusesse. Just sellepärast, et Aabraham uskus Jumala töotusi, arvati ta õigeks, ning seesama õiguse and on tänapäeval saadaval igäühe jaoks, kes Aabrahami kombel usub. Ainus põhjus, miks meid meie vigade pärast hukka ei mõisteta, on see, et Jeesus maksis meie pattude hinna sellega, et suri meie asemel.

Töötuse esmatähtsus

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 3:15-20; 1Ms 9:11-17; Mt 5:17-20; 2Ms 16:22-26; 1Ms 15:1-6.

Meelespeetav tekst: „Sest kui pärand tuleks Seaduse alusel, siis see ei tuleks enam töötuse alusel; Jumal on aga Aabrahamile armu osutanud töötusega” (Gl 3:18).

Keegi küsis kord ühelt poliitikult: „Kas Te olete kõiki lubadusi pidanud, mida Te valimiskampaania ajal andsite? Poliitik vastas: „Jah... noh, vähemalt kõiki neid lubadusi, mida ma pidada kavatsesin.”

Kes poleks mingil hetkel olnud murtud töötuse üheks või teiseks osapooliks? Kes poleks olnud see, kes antud töötuse murrab või kellele antud töötus murtakse?

Mõnikord töötavad inimesed midagi, kavatsedes tõsiselt seda pidada, kuid hiljem ei tee seda; teised töötavad, teades juba siis, kui lubadus nende suust väljub või kui nende sõrmed selle tähtedeks vormivad, et see kõik on vale.

Õnneks on Jumala töötused meie jaoks täiesti teistsugused. Jumala Sõna on kindel ja muutumatu. „Mida ma olen rääkinud, seda ma lasen ka sündida, nagu ma olen kavatsenud, nõnda ma teen” (Js 46:11).

Käesoleva nädala õppetükis suunab Paulus meie tähelepanu Aabrahamile antud Jumala töötuse ja Iisraelile 430 aastat hiljem antud seaduse vahelisele suhtele. Kuidas peaks kahe nimetatud asja vahelist suhet mõistma ja missugust mõju avaldaks see evangeeliumi kuulutamisele?

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 5. novembriks.

Pühapäev, 30. oktoober

Seadus ja usk (Gl 3:15-18)

Isegi siis, kui Pauluse vastased möönsid, et Aabrahami elu iseloomustas esmajoones usk, teadis Paulus, et neil oli ikka veel küsimuseks, miks andis Jumal umbes neli sajandit pärast Aabrahami Iisraelile Seaduse. Kas Seaduse andmine nullis ära iga eelneva korralduse?

Mis on Pauluse analoogi [milleski teisega sarnaneva nähtuse] tuum: analoog isiku viimase tahte ja testamendi ning Aabrahamiga tehtud Jumala lepingu vahel? Gl 3:15-18.

Leping ja testament on üldiselt erinevad. Leping on tavaliselt kahe või enama inimese vahel sõlmitud ühine kokkulepe, sageli nimetatakse seda ka „koondandmeid sisaldavaks dokumendiks” või „läbirääkimiste protokolliks”; testament aga on üksikisiku avaldus. Vana Testamendi kreeka keelne tõlge, Septuaginta, ei tõlgi kordagi Jumala lepingut Aabrahamiga selle kreeka keelse sõnaga, mida kasutati ühiste kokkulepete või lepingute (*syntheke*) puhul. Septuaginta kasutab testamendi ehk viimse tahte (*diatheke*) kohta käivat sõna. Miks? Tõenäoliselt sellepärast, et tõlkijad tajusid, et Jumala leping Aabrahamiga ei olnud kahe isiku vahel sõlmitud lepe, kus anti ühiseid siduvaid lubadusi. Jumala leping põhines Tema oma tahtel, ei millelgi muul. Ei lisatud mingeid „ku’isid” ega „aga’sid”. Aabrahamil tuli lihtsalt võtta Jumalat Tema sõnast.

Paulus nopib üles selle „tahte/testamendi” ja „lepingu” kahekihilise tähenduse selleks, et heita valgust Aabrahamiga tehtud Jumala lepingu erijoontele. Nagu inimlikugi testamendi puhul, nii märgib Jumala töotus ära erilise tulusaaja, Aabrahami ja tema järeltulijad (1Ms 12:1-5; Gl 3:16); samuti hõlmab see pärandit (1Ms 13:15; 17:8; Rm 4:13; Gl 3:29). Pauluse jaoks kõige tähtsam on Jumala töotuse muutumatu olemus. Samamoodi nagu ei saa inimese testamenti muuta enam sellest peale, kui see jõustub, nii ei saanud Moosese kaudu antud seadus tühistada Jumala eelnevat lepingut Aabrahamiga. Jumala leping on töotus (Gl 3:16) ja mitte mingil juhul ei ole Jumal töotuse murdja (Js 46:11; Hb 6:18).

Asenda sõna *leping* järgmistes salmides sõnaga *töotus*. Milline on „lepingu” olemus igas selles lõigus? Kuidas muudab arusaamine Jumala lepingust kui töotusest selle lõigu tähenduse selgemaks, ning kuidas see aitab meil paremini mõista, misasi on leping? (1Ms 9:11-27; 15:18; 17:1-21). Mida õpetab seegi meile Jumala iseloomust ja sellest, kuidas me Teda usaldada saame?

Paulus on tugevalt seisnud usu üleoleku eest inimese suhetes Jumalaga. Ta on korduvalt nentunud, et ümberlõikamine ega ka ükski teine „Seaduse tegu” ei ole päästetud saamise jaoks nõutav eeltingimus, „sest Seaduse tegude kaudu ei mõisteta õigeks ühtegi inimest” (Gl 2:16). Seda enam, et uskliku tundemärgiks on usk, mitte Seaduse teod (Gl 3:7). See korduv Seaduse tegude kõrvale jätmine tõstatab küsimuse: „Kas siis Seadusel pole mitte mingit väärtust? Kas Jumal tegi Seadusega lõpu?”

Kuna pääste on usu kaudu ja mitte Seaduse tegudest, kas Paulus mõtleb siis öelda, et usk tühistab Seaduse? Mida räägivad meile järgnevad salmid? Võrdle Rm 3:31 Rm 7:7 ja 12ga; 8:3ga ja Mt 5:17-20ga.

Pauluse väide Rm 3. peatükis on paralleelne tema arutlusega usu ja Seaduse üle galaatlastele kirjutatud kirjas. Tajudes, et tema poolt öeldu võib panna kedagi järeldama, et ta ülistab usku Seaduse hinnaga, küsib Paulus retoorilise küsimuse: „Kas me siis tühistame Seaduse usu läbi?” Sõna, mida Rm 3:31 tõlgitakse „tühistame”, on *katargeo*. Paulus kasutab seda sõna sagedasti ja seda võib tõlkida „tühistama, nullima” (Rm 3:3), „kehtetuks muutma” (Ef 2:15), „kaotama” (Rm 6:6) või lausa „lõppu tegema” (1Kr 6:13). Selge on, et juhul, kui Paulus tahtnuks toetada mõtet, et Seadus oli mingil moel ristiga kõrvaldatud, nagu mõned inimesed tänapäeval väidavad, olnuks siin aeg seda öelda. Kuid Paulus – vähe sellest, et ta tõrjub seesuguse mõtteavalduse tagasi rõhutatud *eiga* – ütleb tegelikult, et evangeelium „kinnitab” Seadust!

„Usu kaudu õigeksmõistmise plaan avab Jumala lugupidamise oma Seadusesse, nõudes ja tagades lepitusohvri. Juhul kui õigeksmõistmine usu kaudu tühistaks Seaduse, siis ei oleks olnud vajadust Kristuse lepitussurma järele (selleks, et vabastada patune oma pattudest ja selliselt ennistada tema rahu Jumalaga).

Ehe usk ise juba tähendab tagasihoidmatut tahtlikkust täita Jumala tahet Tema Seadusele sõnakuuleliku eluga... Tõeline usk, mis põhineb kogu südamest lähtuval armastusel Päästja vastu, saab ainsana viia sõnakuulmiseni.” – *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 510.

Mõtle tagajärgedele juhul, kui Paulus tõepoolest mõelnuks, et usk tühistab vajaduse käsku pidada. Sel juhul poleks ju näiteks abielurikkumine enam patt ega varastamine ja roim patt? Mõtle kurbusele, valule ja kannatustele, mille eest saad ennast säästa siis, kui sa Jumala Seadusele kuuletud. Millisest kannatusest (mis on täielikult olnud Jumala käsule mittekuuletumise tulemus) oled läbi tulnud sina või teised inimesed?

Gl 3:19-29 esitab Paulus mitmeid viiteid „Seadusele”. Millisele Seadusele Paulus galaatlastele kirjutatud kirja selles osas eeskätt viitab?

Mõned – uskudes, et 19. salmis esinev sõna *kuni* näitab, et see Seadus oli ainult ajutine – on mõelnud, et see löik peab osutama tseremoniaalkäsule, kuna selle seaduse eesmärk täitus ristil ja jõudis seega lõpule. Kuigi öeldus on mõtet, näib, et see ei ole Pauluse galaatlastele kirjutatud kirja eesmärk. Kuna mõlemad – nii tseremoniaalkäsk kui ka moraalikäsk – „lisati üleastumiste pärast juurde” Siinail, näeme järgmist küsimust kaaludes, et Paulus paistab eeskätt silmas pidavat moraalikäsku.

Kas Paulus ütleb, et Seadus lisati juurde? Millele see lisati ja miks? Võrdle Gl 3:19 ja Rm 5:13, 20.

Paulus ei ütle, et Seadus lisati Aabrahamiga tehtud Jumala lepingule juurde justkui testamendi lisana, mis muutnuks ära algsed korraldused. Seadus oli olnud juba kaua enne Siinaid (vaata homset õppetükki). Paulus peab hoopis silmas tõsiasi, et Seadus anti Iisraelile täiesti teistsugusel eesmärgil. Seadusel tuli inimesed suunata tagasi Jumala ja armu juurde, mida Ta pakub kõigile, kes usu kaudu Tema juurde tulevad. Seadus paljastab meie patuse olukorra ja vajaduse Jumala armu järele. Seadus polnud vähimalgi määral mõeldud olema programmiks, millega pääste „välja teenida”. Vastupidi, ütleb Paulus, see anti selleks, „et üleastumine suureneks” (Rm 5:20), see tähendab, et näidata veel selgemini meile meie elus olevat pattu (Rm 7:13).

Tseremoniaalseadused osutasid Messiale ja rõhutasid pühadust ning vajadust Päästja järele, kuid moraaliseadus kõigi oma „sa ei tohi’dega” on see, mis paljastab patu ja näitab meile, et patt on meie loomuliku [lihaliku] oleku osaks – kuid veel rohkem –, et see on tõepoolest mässamine Jumala Seaduse vastu (Rm 3:20; 5:13, 20; 7:7, 8, 13). Just sellepärast ütleb Paulus: „Kus Seadust ei ole, seal ei ole ka üleastumist” (Rm 4:15). „Seadus toimib nagu suurendusklaas. Tegelikult see ei suurenda määrdunud laikude arvu, mis riiet rikuvad, vaid toob need palju selgemini esile ja paljastab palju rohkem laike, mida üks poolpime inimene ei ole suuteline nägema.” – William Hendriksen, *New Testament Commentary, Exposition on Galatians* (Grand Rapids, Mich.: Baker-Book House, 1968), lk 141.

Kas Pauluse ütlus selle kohta, et Seadus lisati Siinai mäel, tähendab, et seda varem ei eksisteerinud? Juhul kui mitte, siis milline oli erinevus enne Siinai mäe olnu ja pärast Siinai mäe oleva vahel? Loe 1Ms 9:5, 6; 18:19; 26:5; 39:7-10; 2Ms 16:22-26.

Jumalal ei olnud vaja ilmutada oma tahet Aabrahamile kõuemürinas, väl-gusähvatuses ja surmaähvardusena (2Ms 19:10-23). Miks Jumal siis andis iisraellastele Seaduse sel moel? Sellepärast, et Egiptuse orjapõlves olid iisraellased kaotanud silmist Jumala suuruse ja Tema kõrged moraalinormid. Selle tulemusena oli vaja teha neid teadlikuks nende oma patususest ja Jumala Seaduse pühalikkusest. Ilming Siinail tegi seda kindlasti.

Mida mõtleb Paulus sellega, kui ta ütleb, et Seadus lisati „kuni tuleb sugu, kelle kohta oli antud tõotus”? Gl 3:16-19.

Paljude meelest tähendab see salm, et Siinai mäelt antud Seadus oli lühiajaline. Et see algas 430 aastat pärast Aabrahami ja lõppes siis, kui Kristus tuli. Selline tõlgendus on aga vastuolus sellega, mida Paulus ütleb Seaduse kohta kirjas roomlastele ning vastuolus ka Piibli teiste lõikudega, näiteks Mt 5:17-19.

Sagedane viga, mida lugejad selle lõigu juures teevad, on oletus, et sõna *kuni* osutab iga kord piiritletud ajalõigule. Asi pole nii. Psalmist ütleb Ps 112:8 jumalakartlikku inimest kirjeldades: „Tema süda on toetatud, ta ei karda, kuni ta viimaks parastab oma vaenlasi.” Kas see tähendab, et siis, kui ta võidukas on, hakkab ta kartma? Ilm 2:25 ütleb Jeesus: „Pidage vaid kinni sellest, mis teil on, kuni ma tulen.” Kas Jeesus mõtleb siin, et siis, kui Ta tuleb, ei ole meil enam vaja ustavad olla?

Seaduse osa ei lõppenud Kristuse tulekuga. See jätkab patule osutamist niikaua, kui Seadus eksisteerib. Paulus ütles aga seda, et Kristuse tulemine tähistab otsustavat pöördepunkti inimkonna ajaloos. Kristus saab teha seda, mida Seadus iialgi teha ei saa – anda tõelise ravimi patu vastu, see tähendab, mõista patused õigeks ja Tema Vaimu kaudu täita neis Tema Seadust (Rm 8:3, 4).

Oled sa kunagi endamisi mõelnud: *Juhul, kui Issand teeb minu heaks seda või toda, siis ma ei kahtle Temas enam mitte kunagi ega sea Teda küsimärgi alla? Mõtle siiski, mis juhtus Siinail (kui võimsat Jumala väe avaldumist iisraellased nägid), ja mida nad ikkagi tegid? Mida peaks see sulle rääkima tõelise usu kohta ja selle kohta, kuidas saame usku säilitada? (Vaata Kl 2:6.)*

„**Tema** on see, kes oli koguduse seas kõrbes koos ingluga, kes kõneles talle Siinai mäel, ja oli koos meie isadega, kes said elavaid sõnu meile edasiandmiseks” (Ap 7:38).

Gl 3:19, 20 jätkab Paulus mõtisklemist selle üle, et Seadus ei tühista armulepingut; tähtis on mõista, et juhul, kui tema vastaste teoloogia olnuks õige, Seadus just tühistanuks armulepingu. Mõttele siis, kui kaugel oleksime meie kui patused juhul, kui meil tuleks toetuda oma käsupidamisele (justkui oleks see vastu Jumala armule), et see meid päästaks. Lõpuks oleksime me lootusetud.

Kuigi Pauluse kommentaaride üksikasjad Gl 3:19 ja 20s on keerulised, on tema põhituum selge: Seadus on töötuse abivahend, lisa, kuna see anti inglite ja Moosese vahendusel. Inglite seost Seaduse andmisega ei ole 2Ms raamatus mainitud, kuid see mõte leidub Pühakirja mitmetes teistes osades (5Ms 33:2; Ap 7:38, 53; Hb 2:2). Paulus kasutab 1Tm 2:5 sõna *vahemees* Kristusele viitamisel, kuid tema siinsed kommentaarid käivad kõvasti välja mõtte, et tal mõlkus meeles 5Ms 5:5, kus Mooses ütleb: „Mina seisin tol korral Issanda ja teie vahel, et teile kuulutada Issanda sõna.”

Nii majesteetlik kui Seaduse andmine Siinailt lugematute inglite osavõtula oli ja nii tähtis kui Mooses ka seaduseandjana oli, oli Seaduse andmine kaudne. Jumala töötus anti see-eest otseselt Aabrahamile (ja seega kõikidele usklikele), sest seal ei vajatud vahendajat. Lõpuks, nii tähtis kui Seadus ka on, ei asenda see töötust päästmise kohta armust usu kaudu. Vastupidi, Seadus aitab meil paremini mõista just seda, kui imeline see töötus tegelikult on.

Kirjelda Aabrahami otsest ootamatut kohtumist Jumalaga. Milline eesõigus oli selliselt vahetult suhelda Jumalaga? Mõttele 1Ms 15:1-6; 18:1-33; 22:1-18.

Mõttele Piiblist mõnede teiste inimeste kohtumistele Jumalaga – Aadam ja Eeva Eedeni aias (1Ms 3); Jaakobi redel (1Ms 28); Paulus Damaskuse teel (Ap 9). Võib-olla ei ole sa kogenud midagi nii pöördelist, kuid mil moel on Jumal ennast sulle avaldanud? Küsi endalt ka seda, kas miski su isiklikus elus võib osutada takistuseks, nii et sul ei ole sellist lähedast ja otsest kogemust oma Jumalaga (nagu oli Aabrahamil). Juhul, kui see on nii, siis milliseid samme saad astuda, et muudatus teha?

Reede, 4. november

Edasiseks uurimiseks: „Orjapõlve ajal oli Iisraeli rahvas suuresti unustanud Jumala ja Aabrahamiga sõlmitud lepingu põhimõtted. Päästes neid Egiptusest, püüdis Jumal ilmutada neile oma väge ja halastust, et nad õpiksid armastama ja usaldama Teda. Ta juhtis nad Punase mere äärde, kus neile näis võimatusena pääseda jälitavate egiptlaste käest; nad pidid tajuma oma täielikku abitust ja vajadust jumaliku abi järele. Siis Ta päästis nad. Nii tundsid nad sügavat armastust ja tänu Jumala vastu ning uskusid, et Tema suudab aidata. Ta oli sidunud nad endaga maisest orjaikkest vabastamise kaudu.

Kuid nende meeltesse tuli vajutada veel suurem tõde. Ebajumalateenistuse ja kõlbelise rikutuse keskel elades olid nad suuresti minetanud õige arusaama Jumala pühadusest, oma südame patususest ja äärmisest suutmatusest oma jõuga Jumala käsule kuuletuda ning üldse vajadusest Päästja järele. Kõike seda tuli neile õpetada.” – Ellen G. White, *Patriarhid ja prohvetid*, lk 371.

„Jumala Seadus, mida Siinailt aukartust äratava suursugususega räägiti, on patuse hukkamõistmise kuuldavale toomine. Seadus tegevusala on hukka mõista, kuid sellel ei ole jõudu andestada või lunastada.” – Ellen G. White'i märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 1094.

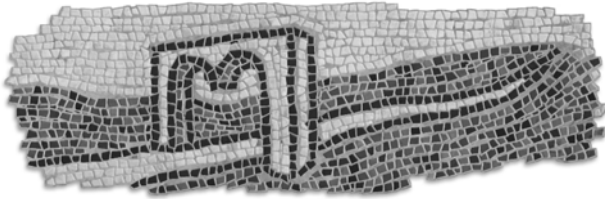
Küsimused aruteluks:

1. Mõttele töötustele kui niisugustele üldiselt, eriti murtud töötustele. Mida tundsid nende suhtes, kes murdsid sulle antud töötuse? Kuivõrd suur erinevus oli sinu jaoks selles, kui sa mõistsid, et inimene kavatses töötust pidada, kuid siiski ei suutnud või muutis oma meelt, ja selles, kui sa mõistsid, et inimene ei mõelnudki kunagi seda töötust pidada? Mis juhtus sinu usaldusega pärast seda, kui töötust oli (ükskõik, mis põhjusel) murtud? Mida tähendab sinu jaoks teadmine, et saad usaldada Jumala töötusi? Või ehk peaks küsima hoopis nii: kuidas õpid sa eeskätt usaldama Jumala töötusi?

2. Mil moel oleme ohus, et meie kõlbeliselt rikutud keskkond paneb ka meid silmist kaotama neid tähtsaid tödesid, mida Jumal on meile andnud? Kuidas saame endale teadvustada, milline on kõlbeline rikutus, ja kuidas seda siis vältida?

Kokkuvõte: Siinailt Seaduse andmine ei teinud kehtetuks töötust, mille Jumal andis Aabrahamile, samuti ei muutnud Seadus töötuse korraldusi. Seadus anti selleks, et inimesed saaksid teadlikuks oma tõelisest patususest ning tunneksid vajadust Aabrahamile ja tema järeltulijatele Jumalast antud töötuse järele.

Tee usule

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 3:21-25; 3Ms 18:5; Rm 3:9-19; 1Kr 9:20; Rm 3:1, 2; 8:1-4.

Meelespeetav tekst: „Kuid Pühakiri on kõik oleva allutanud patule, et töötus antaks neile, kes usuvad, usust Jeesusesse Kristusesse” (Gl 3:22).

Kaua aega on teatud, et kirjatuvi on suuteline lendama sadu miile päevas ning jõudma oma sihtpunkti hämmastava täpsusega. Ja kui parimgi kirjatuvi on ühel või teisel korral segadusse sattunud, pole ta kunagi lennanud tagasi oma lähtepunkti. Sellistest lugudest hullem toimus Inglismaal, mil umbes kakskümmend tuhat lindu (hinnatud rohkem kui kuuesaja tuhandele dollarile) ei tulnud kunagi tagasi oma tuvimajja. Tänaseni on põhjus teadmata.

Enamik meist on ühel või teisel viisil kogunud orientatsiooni kaotust, äraeksimist ja teadmist, et see ei ole rõõmustav. See täidab meid hirmu ja ärevusega ning võib samuti viia meid paanikasse.

Sama kehtib vaimulikus mõttes. Isegi pärast seda, kui võtame Kristuse vastu, võime ära eksida ja segadusse sattuda lausa punktini, kus me ei pöördugi tagasi Issanda juurde.

Hea sõnum on siiski see, et Jumal ei ole jätnud meid omapead. Ta on kaardistanud tee usule (nagu see avaldub evangeeliumis) ning selle teekonna sees on ka Seadus. Paljud inimesed püüavad eraldada Seaduse evangeeliumist; mõned näevad neid lausa vastandlikena. Selline vaade on väär, ja, vähe sellest, sellel võivad olla traagilised tagajärjed. Ilma Seaduseta *ei oleks* meil evangeeliumi. Tõepoolest, on raske mõista evangeeliumi ilma Seaduseta.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 12. novembriks.

„Kas Seadus on siis Jumala töötuse vastu?” (Gl 3:21).

Tajudes, et tema märkused võisid juhtida tema vastased järelduseni, et ta suhtub halvustavalt Seadusesse või on tema märkused Jumala töötuste esmajärjekordsusest kattevarjuks Moosese ja toora mahategemisele, küsis Paulus just selle küsimuse, mida nemad mõtlesid: „Kas te ütlete, et Seadus on siis vastuolus Jumala töötustega?” Paulus vastab sellele rõhutatult: „Ei!” Selline järeldus on võimatu, kuna Jumal ei ole endaga vastuolus. Jumal andis mõlemad: nii töötuse kui Seaduse. Seadus ei ole töötuse kõrval juhuslik. Neil kahel on terves Jumala päästeplaanis lihtsalt erinevad rollid ja funktsioonid.

Millised ekslikud arusaamad olid Pauluse vastastel Seaduse osatähtsuse suhtes? Võrdle Gl 3:21; 3Ms 18:5 ja 5Ms 6:24.

Need inimesed uskusid, et Seadus oli suuteline andma neile vaimulikku elu. Nende vaade võrsus tõenäoliselt Vana Testamendi selliste lõikude nagu näiteks 3Ms 18:5 ja 5Ms 6:24 ekslikust tõlgendamisest, kus Seadus juhatab, kuidas peaksid oma elu elama need inimesed, kes elavad Jumalaga lepingus. Seadus korraldab elu lepingu sees, kuid nemad järeldasid, et Seadus oli inimese ja Jumala vahelise suhte allikaks. Piibel on siiski selgesõnaline, et suutlikkus „elavaks teha” on ainult Jumalale ja Tema Vaimule omane vägi (2Kn 5:7; Ne 9:6; Jh 5:21; Rm 4:17). Seadus ei saa mitte kedagi vaimulikult elavaks teha. See ei tähenda aga, et Seadus seisaks vastu Jumala töötusele.

Otsides, kuidas tõestada Seaduse suutlikkust elu anda, kirjutab Paulus Gl 3:22: „...Pühakiri on kõik oleva allutanud patule”. Rm 3:9-19 esitab Paulus Vanast Testamendist nopitud salmide jada, et lihtsalt näidata, kui halvad me oleme. Need lõigud ei ole juhuslikult kokku klopsitud. Ta alustab patuprobleemi südamikuga – iseka hoiakuga, mis inimsüdameid laastab – ja liigub siis salmideni, mis kirjeldavad nii patu läbitungivust kui ka üleüldisust.

Tema siht? Patu ulatuslikkuse ja Seaduse piiratuse tõttu saab igavese elu töötus tulla meieni ainult Kristuse ustavuse kaudu.

Kuigi Seadus ei saa meid päästa, millist suurt tulu toob meile meie vankumatu Seadusest kinnihoidmine? Tähendab, millist tegelikku head oled oma elus kogenud Jumala Seadusele kuuletumise kaudu?

Gl 3:23 kirjutab Paulus, et „enne usu tulekut me olime Seaduse valve alla suletud”. „Meie’ga” viitab ta juudisoost usklikele Galaatia koguduses. Nemad on need, kes on Seadust tundma õppinud ning Paulus räägib Gl 2:15st alates eelkõige neile. Seda on näha Gl 3:23 „meie” kõrvutamises Gl 3:26 „teie’ga”.

Gl 3:23 kõlab: „Aga enne usu tulekut”; kuid kreeka keeles kõlab see sõna-sõnalt nii: „Enne, kui *just see* [tegemist on nn kindlaksmäärava/definiitse artikliga, millel eestikeelne tõlkevaste puudub, kuid mõte on: *just see* – tlk] usk” tuli. Kuna Paulus kõrvutab Seaduse kohta enne ja pärast Kristust (Gl 3:24), on „just see usk” kõige tõenäolisemalt viide Jeessusele ja mitte viide kristlikule usule üldiselt.

Paulus ütleb, et juudid olid „Seaduse valve all” enne Kristuse tulekut. Mida ta peab silmas „Seaduse valve all” olemisega? Võrdle Gl 3.22, 23 Rm 6:14, 15ga; 1Kr 9.20; Gl 4:4, 5, 21; 5:18.

Paulus kasutab fraasi „Seaduse [valve] all” oma kirjades kaheteistkümnel korral. Kaastekstist olenevalt võib sellel olla paar erinevat kõrvaltähendust.

1. „Seaduse all” alternatiivse pääseteena (Gl 4:21). Vastased Galaatias püüdsid saavutada eluandvat õigust sõnakuulmise kaudu. Nii nagu Paulus aga juba selgeks on teinud, osutub see võimatuks (Gl 3:21, 22). Hiljem Paulus lausa osutab sellele, et galaatlased, soovides olla Seaduse all, tegelikult hülgasid Kristuse (Gl 5:2-4).

2. „Seaduse all” selles mõttes, et olla selle hukkamõistu all (Rm 6:14, 15). Kuna Seadus ei saa pattu lepitada, tingib Seaduse nõuetest üleastumine lõppkokkuvõttes hukkamõistmise. See on olukord, milles kõik inimolevused enast leiavad. Seadus toimib nagu vangivalvur ning suleb luku taha kõik, kes on sellest [Seadusest] üle astunud ja endale sellega surmamõistmise toonud. Nagu me homses õppetükis näeme, väljendab sõna „valve” (Gl 3:23) kasutamine, et just seda mõtleb Paulus selles lõigus „Seaduse all” olemisest rääkides.

Üks öelduga seotud kreekakeelne sõna, *ennomos*, mida tavaliselt tõlgitakse „Seaduse all”, tähendab sõna otseses mõttes „Seaduse sees” ning osutab Kristusega ühinemise kaudu Seaduse nõuete sees elamisele (1Kr 9:21). See tähendab, et „Seaduse tegude” kaudu, püüdes Seadust pidada Kristusest lahus, on võimatu olla õigeaks mõistetud, sest ainult need, kes on usu kaudu õiged, elavad (Gl 3:11). See tõde ei tee Seadust tühjaks; see näitab ainult, et Seadus ei saa anda meile igavest elu.

Seadus kui meie „valvur”

Paulus esitab Seaduse kohta kaks põhilist järeldust: (1) Seadus ei tühista Aabrahamile antud Jumala töötust (Gl 3:15-20); (2) Seadus ei vastandu töötusele (Gl 3:21, 22).

Milline osa Seadusel siis tegelikult on? Paulus kirjutab, et see lisati „üleastumiste pärast” (Gl 3:19). Ning ta laiendab seda mõtet, kasutades Seadusega seoses kolme erinevat sõna või sõnaühendit: valve all (s 23), suletud (s 23), ja kasvataja (s 24).

Loe palvemeelselt ja hoolikalt läbi Gl 3:19-24. Mida Paulus siin Seaduse kohta ütleb?

Enamik kaasaegseid tõlkeid räägivad Gl 3:19 leiduvast Pauluse märkest Seaduse kohta koguni negatiivsetes terminites. Kuid algne kreeka variant ei ole sugugi nii ühepoolne. Kreekakeelne sõna, mis on tõlgitud „valve all” (s 23), tähendab sõna otseses mõttes „valvama”. Kuigi seda võib kasutada negatiivses mõttes nagu „hoida alluvuses” või „vahti pidama” (2Kr 11:32), on sellel Uues Testamendis üldiselt palju positiivsem tähendus – „kaitsma” või „hoidma” (Fl 4:7, 1Pt 1:5). Sama lugu on sõnaga, mida tõlgitakse „sulgema” (1Ms 20:18), „kinni pidama” (2Ms 14:3; Jos 6:1; Jr 13:19), „kinni püüdma” (Lk 5:6) või „kinni panema” (Rm 11:32). Nii nagu need näited osutavad, võib sellel sõnal sõltuvalt kaastekstist olla nii positiivne kui ka negatiivne tähendus.

Millist kasu pakkus Seadus (moraali- ja tseremoniaal-) iisraellastele? Rm 3:1, 2; 5Ms 7:12-24; 3Ms 18:20-30.

Paulus räägib Seadusest negatiivses sõnastuses (Rm 7:6; Gl 2:19), kuid tal on selle kohta öelda ka palju positiivset (vaata Rm 7:12, 14; 8:3, 4; 13:8). Seadus ei olnud Jumalast Iisraeli peale pandud needus; vastupidi, see oli mõeldud olema õnnistus. Ehkki selle ohvriteenistuslik süsteem ei suutnud lõppkokkuvõttes pattu kõrvaldada, osutas see töötatud Messiale, kes suutis patu kõrvaldada, ning selle eeskirjad, mis suunasid inimeste käitumist, kaitsesid Iisraeli paljude vanaaja tsivilisatsioone laastavate pahede eest. Pauluse kõigjal leiduvate positiivsete kommentaaride valgel, mis osutasid Seadusele, oleks viga mõista, et tema siinsed kommentaarid eviksid täit negatiivsust.

Mõtle millelegi heale, mida on valesti kasutatud. Näiteks ravimit, mis on loodud selleks, et haigust ravida, võib mõni inimene kasutada selleks, et kaifi saada. Milliseid näiteid kõnealusest põhimõttest oled sa oma elus näinud? Kuidas aitab meie arusaam, et mingit head asja võib väärkasutada, meil mõista seda, millega Paulusel on siin tegemist?

Gl 3:23 kirjeldab Paulus Seadust kui valvurit ja kaitsejõudu. Millega sarnastab ta Seaduse 24. salmis ja mida see tähendab?

Sõna, mis on tõlgitud kui „kasvataja”, tuleneb kreeka sõnast *paidagogos*. Mõned versioonid tõlgivad selle „distsiplineerijaks” (NRSV), „eestkostjaks” (NKJV) või „hoolekandjaks” (ESV), kuid ükski sõna iseenesest ei kata täielikult mõiste tähendust. *Paidagogos* oli Rooma ühiskonnas see ori, kes oma ameti-autoriteediga oli seatud peremehe poegade (umbes kuuendast-seitsmendast eluaastast kuni täisikka jõudmiseni) ülemaks. Lisaks sellele, et selline inimene kandis hoolt poegade kehaliste vajaduste, näiteks pesemise, toidu ja riiete, eest ning hoidis neid eemal igasugustest ohtudest, vastutas *paidagogos* ka selle eest, et peremehe pojad koolis käiksid ja oma kodutöid teeksid. Temalt oodati, et ta õpetaks ja viljeleks kõlbelisi voorusi, kuid, vähe sellest, ta pidi ka tagama, et poisid õpiksid ja viljeleksid ise neid voorusi.

Kuigi mõned hoolealused armastasid kindlasti oma pedagooge ja pidasid neid sõbraks, kirjeldab antiik-kirjandus *paidagogosi* valdavalt jäikade distsiplineerijatena. Nad tagasid sõnakuulmise karmi kohtlemise ja noomituste, kuid ka lausa kepi ja peksu läbi.

Pauluse kirjeldus Seadusest kui pedagoogist selgitab edaspidigi tema arusaama Seaduse osast. Seadus lisati selleks, et osutada sellele, mis on patt, ja pakkuda juhust. Selle eesmärgi olemus juba ise tähendab, et Seadusel on ka negatiivne külg ja seda seepärast, et Seadus noomib ja mõistab hukka meid kui patuseid. Aga Jumal kasutab ka seda „negatiivset” tahku meie heaks, kuna hukkamõist, mille Seadus toob, juhib meid Kristuse juurde. Seega ei ole Seadus ja evangeelium vastukäivad. Jumala kava kohaselt toimivad need koos meie päästeks.

„Pühakirja selles osas (Gl 3:24) räägib Püha Vaim apostli kaudu eelkõige moraalikäsust. Käsk paljastab meile patu ning paneb meid tundma vajadust Kristuse järele ja sunnib põgenema Tema juurde selleks, et saada andestust ja rahu siis, kui kahetsuses Jumala poole ja usus meie Issanda Jeesuse Kristuse poole pöödume.” – Ellen G. White, *Valitud kuulutused*, 1. raamat, lk 234.

Millal sa viimati võrdlesid oma tegusid, sõnu ja mõtteid Seadusega? Tee seda nüüd ja ära võrdle neid ainult Seaduse kirjatähga, vaid Seaduse vaimuga (Mt 5:28; Rm 7:6). Kui hästi see sul välja tuleb? Mida kõneleb sinu vastus sulle sellest, mida Paulus kõnealusel epistlis esile tõstab?

Seadus ja uskuja (Gl 3:25)

Paljud on tõlgendanud Pauluse ütlust Gl 3:25 Seaduse täieliku kõrvaleheitemisena. Kõige positiivse valgel, mida Paulus mujal Piiblis on Seaduse kohta öelnud, ei ole see aga nii.

Mida ta siis silmas peab?

Esiteks, me ei ole enam Seaduse hukkamõistmise all (Rm 8:3). Usklikena oleme me Kristuses ja tunneme rõõmu eesõigusest olla armu all (Rm 6:14, 15). See annab meile vabaduse teenida kogu südamest Kristust, ilma, et me kardaksime hukkamõistu vigade pärast, mida selle protsessi käigus võime teha. Just seda tähendab evangeeliumi tõeline vabadus ja vabastamine, mis on midagi sootuks muud kui see, et me justkui ei pea enam Seadusele kuuletuma (mis mõnede inimeste väitel on „vabadus” Kristuses). Kuid sõnakuulmatus Seadusele on ju hoopiski patt ja patt on kõike muud kui vabadus (Jh 8:34).

Loe Rm 8:1-3. Mida tähendab, et ei olda enam Seaduse hukkamõistu all? Kuidas peaks see imeline tõde mõjutama meie eluviisi?

Selle tulemusena, et oleme Kristuse kaudu andeks saanud, on meie suhe Seadusega nüüd teistsugune. Nüüd oleme kutsutud elama elu, mis Talle meeldib (1Ts 4:1); Paulus viitab sellele kui Vaimus käimisele (Gl 5:18). Öeldu ei tähenda, et moraalikäsk pole enam kehtiv – mitte kunagi pole asi olnud selles. Kuidas saakski olla, kui oleme nii selgelt näinud, et Seadus on see, mis patu määratleb?

Hoopis nii: kuna Seadus on Jumala iseloomu ära kiriri, peegeldame me Seaduse pidamisega lihtsalt Tema iseloomu. Kuid, veelgi enam, me ei järgi lihtsalt reeglite kogumit, vaid Jeesuse eeskujut, kes teeb meie heaks seda, mida Seadus mitte kunagi teha ei suuda: Tema kirjutab Seaduse meie südamesse (Hb 8:10) ja teeb võimalikuks, et Seaduse õigused nõuded meis ellu viiakse (Rm 8:4). See tähendab, et Jeesusega suhtlemise kaudu on meil jõud olla Seadusele sõnakuulelik sel viisil nagu mitte kunagi varem.

Loe Rm 8:4. Mida Paulus siin ütleb? Kuidas oled sa näinud selle tõotuse avaldumist oma elus? Samas aga, vaatamata sellele, milliseid positiivseid muutusi oled kogunud, miks peab pääste alati põhinema sellel, mida Kristus on meie heaks teinud, ega millelegi muule?

Reede: 1. november

Edasiseks uurimiseks: „Minult on küsitud Seaduse kohta kirjas galaatlastele. Missugune käsk on meile kasvatajaks Kristuse poole? Ma vastan: mõlemad, niihästi tseremoniaalkäsk kui ka kümne käsu moraalikoodeks.

Kristus oli juutide kogu tseremoniaalse teenistuse alus. Aabeli surm tulenes Kaini keeldumisest võtta vastu Jumala plaan saada kuulekuse koolis päästetud Jeesuse Kristuse vere kaudu, mida sümboolselt kujutas ohvriteenistus, mis osutas Kristusele. Kain keeldus valamast verd, mis kujutas kogu maailma eest valavat Kristuse verd. Jumal valmistas kogu selle tseremoonia ning Kristusest sai kogu selle süsteemi alus. Siit sai alguse selle tegevus kasvatajana; tuua patused inimesed Kristuse juurde, kogu leviitliku korralduse Aluspõhja juurde.

Kõik, kelle teenistus oli seotud pühamuga, õppisid pidevalt, kuidas sekku Kristus inimsoo kasuks. See teenistus pidi panema igat südant armastama Jumala Seadust, mis on Tema kuningriigi Seadus.” – Ellen G. White, *Valitud kuulutused*, 1. raamat, lk 233.

„Kümnet käsku ei tule vaadata mitte niivõrd keelavast küljest kui et armu küljest. Selle keelud on kindel õnnelikkuse tagatis sõnakuulmises. Kui käsk Kristuses vastu võtta, siis puhastab see meie iseloomu, mis valmistab meile läbi igaviku aegade kestva rõõmu. Sõnakuulelikule on Seadus kaitsevalliks.” – Ellen G. White, *Valitud kuulutused*, 1. raamat, lk 235.

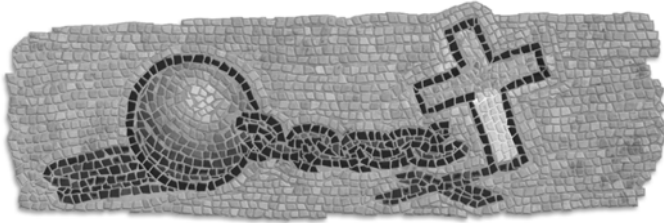
Küsimused aruteluks:

1. Maadleme sageli küsimusega, kuidas võita oma elus pattu. Millised töötused Piiblis on meile antud võidu saavutamise kohta patu üle? Kuidas saame ennast paremini positsioneerida, et neid töotusi tegelikkuseks muuta? Samas, miks peame olema hoolsad, et me ei paneks oma päästelootust mitte meie endi võitudele, vaid Kristuse võidule meie heaks?

2. Kuuleme sageli kristlastelt väiteid, et Seadus on kõrvaldatud. Need-samad kristlased räägivad aga ka patu vastu, mis mõistagi tähendab, et nad tegelikult ei mõtle, et Seadus oleks kõrvaldatud. Mida nad sellise väitega tegelikult mõtlevad? (Vihje: selles kontekstis, millise käsu kohta selline väide harilikult esitatakse.)

Kokkuvõte: Seadus anti selleks, et see näitaks patustele nende vajadust Kristuse järele. Hooldajana pakub see juhiseid Jumala kohta ja kaitset kurja eest. Kuid sarnaselt distsiplineerijale osutab see ka meie patusele ja kõneleb hukkamõistust. Kristus vabastab meid Seaduse hukkamõistust ning kirjutab oma Seaduse meie südamesse.

Orjadest pärijateks

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 3:26-4:20; Rm 6:1-11; Hb 2:14-18; 4:14, 15; Rm 9:4, 5.

Meelespeetav tekst: „Nõnda ei ole sa enam ori, vaid poeg, aga kui sa oled poeg, siis sa oled ka pärija Jumala kaudu” (Gl 4:7).

Paulus räägib galaatlastele, et nad ei peaks enam elama ja tegutsema nagu orjad, vaid nagu Jumala pojad ja tütreid, koos kõigi selle juurde kuuluvate õiguste ja eelistega. Nende olukord sarnanes ühe araks muutunud vastpöördu-nu loole, kes tuli hiina kristlase Watchman Nee jutule.

„Ükskõik, kui palju ma ka palvetan, ükskõik, kui kõvasti ma ka püüan, mulle näib lihtsalt, et ma ei suuda Issandale ustav olla. Ma arvan, et kaotan pääste.” „Kas sa näed seda koera seal?” küsis Nee. „Ta on minu koer. Ta on väljaõpetatud koer; ta ei pööra midagi majas pahupidi; ta on sõnakuulelik; ta on tõesti mu meele järgi. Köögis aga on mu poeg, alles tita. Ta pöörab asju pahupidi, ta ajab toitu maha, ta määrab oma riided ära, temaga on üks tõeline jändamine. Kuid kes pärib minu kuningriigi? Mitte mu koer; pärijaks on minu poeg. Sina oled Jeesuse Kristuse pärija, kuna see kuulub sulle sellepärast, et Ta suri.” – Lou Nicholes, *Hebrews: patterns for Living* (Longwood, Fla.: Xulon Press, 2004), lk 31.

Ka meie oleme Jumala pärijad, mitte meie oma teenete tõttu, vaid Tema armu pärast. Kristuses on meil palju rohkem, kui meil oleks üldse enne Aada-ma pattu olnud; see on üks punkt, mida Paulus püüab meeleehtlikult õpetada Galaatia usklikele, kes kiiresti teed jalge alt kaotasid.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 19. novembriks.

Meeles mõlkumas Gl 3:25, loe Gl 3:26. Kuidas aitab see salm meil mõista, milline on meie suhe Seadusega nüüd, mil oleme lunastatud Jeesuse kaudu?

26. salmi alguses olev sõna *nüüd* näitab, et Paulus näeb otsest seost selle ja eelneva salmi vahel. Samamoodi nagu peremehe poeg oli kasvataja [pedagoogi] all ainult niikaua, kui ta oli väike, samamoodi, ütleb Paulus, ei ole väikesed enam need, kes usu kaudu Kristuse juurde tulid; nende suhe Seadusega on muutunud *sellepärast*, et nüüd on nad täisealised Jumala „pojad”.

Sõna *pojad* ei käi mõistagi eranditult meesterahvaste kohta; kindlasti arvab Paulus sellesse kategooriasse ka naisterahvad (Gl 3:28) [eestikeelses tõlkes kasutataksegi sõna *lapsed* – tlk]. Põhjus, miks ta kasutab *laste* asemel sõna *pojad*, on selles, et tal mõlkus meeles perekonna pärand, mis anti edasi meessoost järeltulijale. Ühtlasi on tegemist tõsiasjaga, et väljendiga „Jumala pojad” tähistati Vanas Testamendis just Iisraeli rahvast (5Ms 14:1; Ho 11:1). Kristuses tunnevad nüüd ka paganad rõõmu erilisest suhtest Jumalaga, mis oli esmajärjekorras kuulunud Iisraelile.

Mis teeb ristimisest väga tähelepanuväärse sündmuse? Gl 3:27, 28; Rm 6:1-11; 1Pt 3:21.

See, kuidas Paulus kasutab 27. salmis sõna *sest*, näitab jälle tema arutluskäigu loogilist kulgu. Paulus näeb ristimist pöördelise otsusena ühendada oma elu Kristusega. Rm 6 kirjeldab ta ristimist sümbolina meie ühinemisest Jeesusega nii Tema surmas kui ka ülestõusmises. Galaatlaste puhul toob Paulus sisse veel ühe metafoori: ristimine on Kristusega rõivastatud olemine. Pauluse terminoloogia tuletab meelde imepäraseid löike Vanast Testamendist, mis räägivad õigusega ja päästega rõivastatud olemisest (vaata Js 61:10; Ib 29.14). „Paulus näeb ristimises hetke, mil Kristus nagu rüü mähib endasse uskliku. Kuigi Paulus ei kasuta seda sõna, kirjeldab ta õigust, mis usklikele antakse.” – Frank J. Matera, *Galatians* (Collegeville, Minn.: The Liturgical Press, 1992), lk 145.

Meie liit Kristusega, kujutatuna ristimise kaudu, tähendab, et see, mis on õige Kristusele, on õige ka meile. Kuna Kristus on Aabrahami (kui Kristuse kaaspärija, Rm 8:17) „seeme”, on usklikud ka Aabrahamile ja tema järeltulijatele antud kõigi lepingutõotuste pärijad.

Peatu mõttel, et mis on õige Kristusele, on õige ka meile. Kuidas peaks see imeline tõde mõjutama meie olemasolu iga valdkonda?

Orjastatud maailma algainete meelevald alla

Olles just võrrelnud meie suhet Jumalaga laste ja pärijate omaga, lülitab Paulus selle metafoori Gl 4:1-3 nüüd vahetult pärimise teemasse. Pauluse sõnastus maalib silme ette olukorra, mispuhul suure mõisa omanik on surnud, jättes kogu omanduse oma vanimale pojale. Tema poeg aga on veel alaealine. Nagu sageli tänapäeva testamentide puhul, on ka isa testamendis tingimus, et poeg on kasvatajate ja asjaajajate järelvalve all niikaua, kuni ta jõuab täisikka. Kuigi ta on nime poolest oma isa mõisa peremees, erineb ta alaealisena tegelikult üsna vähe orjast.

Pauluse analoogia [samalaadsus] sarnaneb Gl 3:24 esitatud kasvataja omale, kuid antud juhul on majapidaja ja asjaajaja võim palju enam esile tõstetud ja palju tähtsam. Nad on vastutavad peremehe poja üleskasvatamise eest, kuid mitte ainult – nad kannavad hoolt igasuguse varandusliku ja korraldusliku asjaajamise eest niikaua, kuni poeg on küllalt küps võtma neid kohustusi enda peale.

Loe Gl 4:1-3. Mida ütleb Paulus siin sellist, mis peaks aitama selgitada Seaduse osa meie elus nüüd, mil oleme Kristuses?

Mida Paulus täpselt väljendi „maailma algained“ (Gl 4:3, 9) all mõtleb, on vaieldav. Kreekakeelne sõna *stoicheia* tähendab sõna otseses mõttes „koostisosad“. Mõnede meelest kujutab see mõiste põhielemente, millest universum koosneb (2Pt 3:10, 12); või demonlikke jõude, mis seda kurja ajastut kontrollivad (Kl 2:15); või siis religioosse elu algelisi põhimõtteid, usu ABC-d (Hb 5:12). Paulus rõhutab, et inimene on „alaealine“ enne, kui ta tuleb Kristuse juurde (Gl 4:1-3); see suund annab mõista, et ta viitab siin usuelu algelistele põhimõtetele. Kui nii, siis ütleb Paulus, et Vana Testamendi ajajärk oma seaduste ja ohvritega oli lihtsalt evangeeliumi aabits, mis visandas päästmise põhja. Seega, nii tähtsad ja suunavad kui tseremoniaalseadused Iisraelile ka olid, olid need ainult varjud sellest, mis oli tulemas. Mitte kunagi ei olnud need mõeldud hõivama Kristuse kohta.

Seada oma elu nende reeglite kohaselt (selle asemel, et seada seda Kristuse kohaselt) on justkui soov minna ajas tagasi. Galaatlaste jaoks oli tagasipöördumine selliste algainete poole pärast seda, kui Kristus oli juba tulnud, sama, nagu oleks täisealine poeg (Pauluse analoogias) tahtnud olla jälle alaealine!

Lapselik usk on küll positiivne (Mt 18:3), kuid kas see on tingimata sama, mis vaimulik küpsus? Või vaidlustaksid sa väite, et mida rohkem sa vaimulikult kasvad, seda lapsemeelsemaks su usk muutub? Kui lapsemeelne, „süütu“ ja usaldav on sinu usk?

„Läkitas Jumal oma Poja” (Gl 4:4)

„Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, kes sündis naisest, sündis Seaduse alla” (Gl 4:4).

Pauluse valik sõna *täis* puhul näitab Jumala aktiivset osa oma eesmärkide elluviimisel inimkonna ajaloos. Jeesus ei tulnud lihtsalt mingil ajal; Ta tuli täpselt sel ajal, mille Jumal oli ette valmistanud. Ajaloolisest vaatenurgast võttes oli see aeg *Pax Romana* (Rooma rahu) aeg, kahesaja-aastane suhtelise stabiilsuse ja rahu aeg kogu Rooma impeeriumis. Kui Rooma alistas endale Vahemere-äärse maailma, saabus rahu, ühine keel, soodsad reisimisvõimalused ja ühine kultuur, mis aitasid kaasa evangeeliumi kiirele levitamisele. Piibellikust vaatenurgast võttes tähistas see ka aega, millesse Jumal oli paigutanud töötatud Messia tuleku (vaata Tn 9:24-27).

Miks pidi Kristus saama meiesuguseks inimeseks selleks, et meid lunastada? Jh 1:14; Gl 4:4, 5; Rm 8:3, 4; 2Kr 5:21; Fl 2:5-8; Hb 2:14-18; 4:14, 15.

Gl 4:4, 5 sisaldab ühte sisutihedaimat evangeeliumi seletust Pühakirjas. Jeesuse tulemine inimajalukku ei olnud juhuslik. „Jumal läkitas oma Poja”. Teisisõnu, Jumal võttis meie päästmisel initsiatiivi.

Nendes sõnades sisaldub ka põhjapanev kristlik uskumus Kristuse igavesest jumalikkusest (Jh 1:1-3, 18; Fl 2:5-9; Kl 1:15-17). Jumal ei saatnud üht taevast saadikut. Ta ise tuli.

Kuigi Jeesus oli jumalik enne-olemasolev Jumala Poeg, oli Ta ka „naisest sündinu”. Ehkki selles fraasis viidatakse neitsist sündimisele, rõhutab see palju erilisemalt Tema ehtsat inimeseks-olekut.

Väljend „sündis Seaduse alla” osutab nii Jeesuse juutlikule päritolule kui hõlmab ka tõsiasja, et Ta kandis meie hukkamõistu.

Kristus pidi tingimata võtma enesele meie inimlikkuse, sellepärast, et meie ei saanud ennast ise päästa. Ühendades oma jumaliku olemuse meie langenud inimliku olemusega, sai Kristusest seaduslikult meie Asemik, Päästja ja Ülepreester. Teise Adamana tuli Ta tagasi võitma kõike, mida esimene Adam oli oma sõnakuulmatuse läbi kaotanud (Rm 5:12-21). Oma sõnakuulelikkuse läbi täitis Ta täiuslikult Seaduse nõuded, selliselt lunastas Ta Aadama traagilise luhtumise. Ja oma surma kaudu ristil täitis Ta Seaduse õiguse, mis nõudis patuse surma – selliselt sai Ta õiguse lunastada kõik, kes tõelise usu ja allumisega Tema juurde tulevad.

Lapsendamise eesõigused (Gl 4:5-7)

Gl 4:5-7 laiendab Paulus seda teemat, rõhutades, et Kristus on nüüd „lah-ti ostnud seadusealuseid” (salmid 4, 5). Väljend *lah-ti ostma* tähendab „tagasi ostma”. See viitab hinnale, mis maksti selleks, et osta vabaks pantvangi või vangi. Nagu kontekst näitab, annab päästmine mõista, et tegemist on negatiivse taustaga: keegi on vabastamist vajavas olekus.

Millest on meid siis vaja vabastada? Uus Testament toob muuhulgas esile neli tõsiasja: (1) vabastada kuradist ja tema riugastest (Hb 2:14, 15), (2) vabastada surmast (1Kr 15:56, 57), (3) vabastada patu võimust, mis meid loomu poolest orjastab (Rm 6:22), ja (4) vabastada Seaduse hukkamõistust (Rm 3:19-24, Gl 3:13; 4:5).

Millise hea eesmärgi on Kristus saavutanud meie jaoks pääste kaudu, mis on meil Temas? Gl 4:5-7; Ef 1:5; Rm 8:15, 16, 23; 9:4, 5.

Räägime sageli sellest, mida Kristus on meie jaoks teostanud, kui „päästest”. Ehkki see on õige, ei ole see sõna kaugeltki nii ilmekas ja kujundlik kui sõna *pojaseisus* (*huiotesia*), mida Paulus ainulaadselt kasutab. Kuigi Paulus on Uue Testamendi kirjutajatest ainus, kes seda sõna kasutab, oli lapsendamine kreeka-rooma maailmas hästituntud seaduslik toimimisviis. Mitmed Rooma imperaatorid kasutasid (Pauluse eluajalgi) lapsendamist, et valida endale järeltulija juhul, kui seaduslikku pärijat ei olnud. Lapsendamine tagas rea eesõigusi: „(1) Lapsendatud pojast sai/saab lapsendajale tõeline poeg... (2) Lapsendaja nõustub last hästi üles kasvatama ning tagama eluks vajaliku toidu ja kehakatted. (3) Lapsendaja ei tohi lapsendatud poega hüljata. (4) Last ei tohi alandada orjaks. (5) Lapse pärisvanematel ei ole õigust last tagasi nõuda. (6) Lapsendamine annab õiguse pärandile.” – Derek R. Moore-Crispin, Galatians 4:1-9: The Use and Abuse of Parallels”, *The Evangelical Quarterly*, kd LXI/No 3 (1989), lk 216.

Kui sellised õigused tagatakse maisel tasandil, siis kujutle vaid, kui palju suuremad on eesõigused, mis on meil Jumala lapsendatud lastena!

Loe Gl 4:6, mõistes, et heebreakeelne sõna Abba oli hellitusnimi, mida laps kasutas oma isa poole pöördumiseks, nagu issi tänapäeval. Jeesus kasutas seda palves (Mk 14:36) ning Jumala lastena on meil eesõigus kutsuda Jumalat „Abba’ks”. Kas sa tunned oma elus rõõmu sedalaadi lähedusest Jumalaga? Juhul kui mitte, siis milles on probleem? Mida saad sa muuta, et selline lähedus esile tuleks?

Miks pöörduda orjusse tagasi? (Gl 4:8-20)

Loe Gl 4:8-20. Võta järgnevatel ridadel kokku see, mida Paulus siin ütleb. Kui tõsiselt suhtub ta galaatlaste keskel olevatesse valeõpetustesse?

Paulus ei kirjelda galaatlaste usuliste kommete täpset olemust, kuid ilmne on, et ta peab silmas jumalakummardamise vale süsteemi, mis põhjustas vaimuliku orjuse. Tõepoolest, ta pidas seda nii ohtlikuks ja hävitavaks, et kirjutas väga tundeküllase kirja, hoiatamaks galaatlasi märkama: see, mida nad tegid, pööras nad pojaseisusest orjusesse.

Mida tegid galaatlased Pauluse sõnade kohaselt (kuigi Paulus ei lasku üksik-asjadesse) sellist, mida ta väga taunis? Gl 4:9-11.

Paljud on tõlgendanud Pauluse vihjet „päevadele, kuudele, aegadele ja aastatele” (Gl 4:10) mitte ainult tseremoniaalseadustele, vaid ka hingamispäevale vastu astumisena. Selline tõlgendus on alusetu. Esiteks, juhul kui Paulus tõesti tahtnuks teiste hulgast välja tõsta hingamispäeva ja teisi juutide erilisi tavasid, saanuks ta neid väga hästi üles loetleda (Kl 2:16 põhjal on see selge). Teiseks, Paulus teeb selgeks, et mistahes see ka on, mida galaatlased teevad, on see neid vabadusest Kristuses juhtinud ikkesse. „Juhul, kui seitsmenda päeva hingamispäeva pidamine ikestab inimese, siis peab olema ju nii, et Looja ise astus ikkesse siis, kui Ta pidas maailma esimest hingamispäeva!” – *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 967. Jah, miks Jeesus pidas hingamispäeva ja, vähe sellest, õpetas ka teisi seda pidama, kui selle õige pidamine riisunuks mingilgi moel inimestelt selle vabaduse, mis oli neil Temas? (Vaata Mk 2:27, 28; Lk 13:10-16.)

Kas seitsmenda päeva adventismis võib olla mingitki tava, mis võtab meilt ära meie vabaduse Kristuses? Või kui ka tavad võivad olla problemaatilised, kuidas on meie hoiakutega nende tavade suhtes? Kuidas saab vale hoiak ikestada meid sel viisil, mille eest Paulus nii tuliselt galaatlasi hoiatas?

Reede, 18. november

Edasiseks uurimiseks: „Taevases nõupidamises hoolitseti selle eest, et inimesed, kuigi üleastujad, ei peaks sõnakuulmatuses hukkuma, vaid usu kaudu Kristusesse kui nende asemikku ja tagatisse oleksid Jumala ettenägevuse tõttu valitud Jeesuse Kristuse kaudu saama lapseõiguse nii nagu Tema seda hea meelega tahtis. Jumal soovib, et kõik inimesed saaksid päästetud; selle eest on kantud rohkelt hoolt, oma ainusündinud Poja andmisega maksis Ta inimese eest lunaraha. Need, kes hukuvad, hukuvad sellepärast, et nad keelduvad Jumalal laskmast ennast lapsendada Kristuse Jeesuse kaudu. Inimese uhkus takistab tal päästmiseks pakutavat vastu võtta. Kuid inimese teened ei võimalda inimesel pääseda Jumala juurde. Inimese teeb Jumalale vastu võetavaks usu kaudu Kristuse nimesse inimesele osaks arvatud Kristuse arm. Mitte kuidagi ei saa pidada tõendiks, et inimesed on Jumalast valitud, tegusid või õnnelikke lennukaid emotsioone; sest äravalitu valitakse Kristuse kaudu.” – Ellen G. White, „Chosen in Christ”, *Signs of the Times*, 2. jaanuar 1893.

Küsimused aruteluks:

1. Peatu pikemalt mõttel, mida tähendab ja mida ei tähenda olla meie Issanda kõrval nagu laps. Milliste lapsele omaste joonte poole tuleks meil püüelda meie usus ja suhtes Jumalaga? Samas aga, mil viisil võime selle mõttega õigelt teelt kõrvale kalduda? Arutlege.

2. Mis paneb inimesed niivõrd kartma armu, päästet ainult usu kaudu? Miks on nii, et paljud inimesed püüavad pigem oma tegevusega ennast päästa, juhul kui see oleks võimalik?

3. Vaadake klassis veelkord üle neljapäevase osa viimane küsimus. Mil moel võime meie kui seitsmenda päeva adventistid takerduda samuti orjusesse, millest meid on tegelikult vabastatud? Kuidas saab selline asi meiega juhtuda, kuidas me teame, kui see juhtub, ja kuidas saame sellest vabaks?

Kokkuvõte: Kristuses oleme lapsendatud Jumala perekonda Tema poegadeks ja tütardeks. Jumala lastena on meil ligipääs kõikidele õigustele ja eelistele, mida selline peresuhe kaasa toob. Suhelda Jumalaga ainult reeglite ja eeskirjade põhjal oleks rumal. See oleks sama, nagu tahaks poeg oma seisusest ja pärandist selleks lahti öelda, et orjaks hakata.

Pauluse kui hingekarjase palve

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 4:12-20; 1Kr 11:1; Fl 3:17; 1Kr 9:19-23; 2Kr 4:7-12.

Meelespeetav tekst: „Saage, vennad, niisuguseks nagu mina, sest minagi olen nagu teie” (Gl 4:12).

Nagu siia maani näinud oleme, ei räägi Paulus galaatlastele eputavaid sõnu. Tema ere keelekasutus peegeldab lihtsalt seda inspireeritud kirglikkust, mida ta tundis enda asutatud koguduse hea käekäigu suhtes. Tähtsate teoloogiliste teemade kõrval, mida Paulus käsitles, näitab kiri galaatlastele meile laiemas mõttes seda, kui tähtis on õige õpetus. Juhul, kui see, mida usume, ei oleks väga tähtis ning juhul, kui teoloogiline laitmatus ei loeks kuigi palju, siis miks peaks Paulus oma kirjas olema nii tuline, nii kompromissitu? Tõsi on mõistagi see, et väga-vega palju loeb see, mida me usume, eriti kõiges, mis puudutab evangeeliumi.

Gl 4:12-20 jätkab Paulus oma arutlust, kuigi ta muudab (vähemalt veidigi) oma lähenemist. Paulus on esitanud rea üksikasjalikke ja teoloogilisi elukogunud väiteid selleks, et veenda galaatlasi: nad on eksinud. Nüüd esitab ta palju isiklikuma, hingekarjaseliku palve. Mitte nagu valeõpetajad, kes ei olnud galaatlastest päriselt huvitatud; Paulus väljendab hea karjase ehtsat muret, kartust, lootust ja armastust tema hooleks jäetud karja suhtes. Ta korrigeeris teoloogiat, kuid vähe sellest – ta otsis võimalust teenida neid, keda ta armastas.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 26. novembriks.

Loe Gl 4:12-20. Millele sihib nendes salmides Pauluse sõnum?

Algne viide murele, mis Pauluse südant rõhub, leidub tema isiklikus anumises 12. salmis. Anumine järgneb vahetult Pauluse tungivale palvele, et galaatlased saaksid „niisuguseks nagu mina”. Sõna *anuma* pole mõnedes tõlgetes kahjuks täiesti edasi antav. Kreeka keeles väljendab seda sõna *deomai*. Seda saab tõlkida „peale käima” (NKJV) või „härdalt paluma” (ESV), kuid kõnealusel kreekakeelsel sõnal on veel tugevam meelegeitlikkuse varjund (vaata 2Kr 5:20; 8:4; 10:2). Paulus ütleb tegelikult: „Ma nurun [kerjan] teilt!”

Paulus ei muretsenud lihtsalt teoloogiliste mõttekäikude ja õpetuslike vaatepunktide pärast. Tema süda oli seotud ühte nende inimeste südamega, kes olid tema teenistuse kaudu Kristuse juurde toodud. Ta pidas ennast rohkemaks kui sõbraks; ta oli nende vaimulik isa ja nemad olid tema lapsed. Kuid veelgi enam – Paulus võrdleb oma muret ja ängi galaatlaste pärast sellega, mida tunneb ema lapsevaevas olemise ajal (Gl 4:19). Paulus oli mõelnud, et tema senine „vaevanägemine” on olnud piisav nende „ilmale toomiseks” siis, kui ta koguduse rajas. Kuid nüüd, mil galaatlased on tõest eemale vänderdanud, kogeb Paulus jälle seda vaevanägemise valu, et tagada neile hea käekäik.

Milline siht oli Pauluse silme ees galaatlaste suhtes? Millist tulemust tahtis ta kogu oma „vaevanägemisega” nende heaks näha? Gl 4:19.

Olles esmalt kirjeldanud, kuidas galaatlased üsas kujunesid, räägib Paulus galaatlastest nüüd ni, i nagu oleksid nemad ise ootavad emad. Sõna, mida tõlgiti „saab kuju”, kasutati meedikute poolt selleks, et viidata embrüo arenemisele. Selle metafoori kaudu kirjeldab Paulus, mida tähendab olla kristlane (nii üksikisiku kui koguduse kollektiivi tasandil). Olla Kristuse järelkäija on enam kui lihtsalt kuulutada oma usku; see sisaldab pöördelist muutumist Kristuse sarnasuse suunas. Paulus ei „otsinud galaatlastes mõningaid väikesi muutusi, vaid sellist ümbermuutumist, et vaadates neid võib näha Kristust.” – Leon Morris, *Galatians* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1996), lk 142.

Mil moel oled näinud Kristuse iseloomu avaldumist oma elus? Mis valdkondades on sul veel palju kasvamist ees?

Loe 1Kr 11:1; Fl 3:17; 2Ts 3:7-9 ja Ap 26:28, 29. Mida ütleb Paulus neis salmides sellist, mis kajastavad Gl 4:12? Kuidas tuleks meil tema ütlemist mõista?

Oma ühes ja teises kirjas julgustab Paulus kristlasi mitmel korral matkima tema käitumist. Igal sellisel puhul esitab Paulus ennast autoriteetse näitena, mida usklikel tuleks järgida. 2Ts 3:7-9 pakub Paulus ennast eeskujuks, kuidas Tessaloonika usklikud peaksid töötama selleks, et teenida endale elatist ja mitte olla koormaks teistele. 1Kr 11:1 kutsub Paulus korintlasi üles jäljendama teda selles, kuidas seada esiplaanile teiste heaolu. Pauluse mõte galaatlastele näib olevat pisut teistsugune.

Gl 4:12 ei palu Paulus galaatlastel teda *jäljendada*; ta anub hoopiski, et nad „saaksid niisuguseks nagu” tema on – ta räägib siin olemisest, mitte tegevusest. Miks? Galaatlaste probleemiks ei olnud ebaeetiline käitumine või jumalakartmatu eluviis (nagu oli lugu Korintose koguduses). Galaatia probleemiks oli kristluse sisu. Tegemist oli rohkem „olemisega”, mitte „käitumisega”. Paulus ütleb: „*Saage* selliseks nagu mina,” mitte: „*Tehke* nagu mina.” Gl 4:12 otsene sõnavara esineb ka Pauluse anuvas palves Heroodes Agrippa II-le Ap 26:29, kus Paulus ütleb: „Paluksin küll Jumalat, olgu siis vaja pisut või palju, et mitte ainult sina, vaid ka teie kõik, kes te mind täna kuulete, *saaksite* niisuguseks, nagu mina *olen*, ainult ilma nende ahelateta” (kaldkiri lisatud). Teisisõnu, Paulus osutab enda kogemusele kristlasena, alusele, mis tugineb ainult Kristusele, usule, mis usaldab seda, mida Kristus on tema heaks teinud ega toetu oma Seaduse tegudele. Galaatlased panid suuremat rõhku oma käitumisele kui Kristusega samastumisele.

Kuigi Paulus ei ütle just, kuidas ta soovib, et galaatlased saaksid nagu tema, näitab galaatlaste olukorra kaastekst, et tegemist polnud sõnakõlksuga, mis hõlmas tema elu iga külje ja üksikasja. Kuna tema mure oli seotud galaatlaste Seaduse-keskse religiooniga, pidas Paulus kindlasti silmas imelist armastust, rõõmu, rahu ja kõige enam päästet, mille ta oli leidnud Jeesuses Kristuses. Üle kõige oleva Kristuse ime valgel oli Paulus õppinud pidama kõike muud pühkmeks (Fl 3:5-9) – ning ta igatses, et galaatlastelgi oleks sama kogemus.

Kas on keegi (lisaks Jeesusele), kes annab sulle head eeskju? Juhul kui jah, siis millised omadused selle isiku juures leiad sa olevat eeskujuks ja kuidas saaksid neid omadusi paremini oma elus kajastada?

Minagi olen nagu teie

Loe 1Kr 9:19-23. Mida ütleb Paulus nendes salmides sellist, mis saab aidata meil paremini mõista Gl 4:12 teist poolt? (Vaata ka Ap 17:16-34; 1Kr 8:8-13; Gl 2:11-14.)

Gl 4:12 võib näida veidi segadusttekitav. Miks pidanuks galaatlased saama Pauluse sarnaseks juhul, kui tema oli juba saanud nagu nemad?

Nagu eilses õppetükis nägime, soovis Paulus, et nad saaksid „nagu tema” tema täielikus usus ja usalduses Kristuse kogu-pädevusse päästmisel. Tema mäрге selle kohta, et nad saaksid nagu tema, oli meenutuseks sellest, kuidas ta, küll juudina, oli saanud „ilma Seaduseta” paganaks nii, et ta võiks jõuda paganate keskel olles evangeeliumiga nendeni. Paulus kui suur misjonär paganlikus maailmas oli õppinud, kuidas jutlustada evangeeliumi nii juutidele kui ka paganatele. Tõsiasi on, 1Kr 9:19-23 kohaselt, et kuigi evangeelium jäi samaks, varieerus Pauluse esitusviis sõltuvalt inimestest, kelleni ta püüdis jõuda.

„Paulus oli pioneer, teerajaja, kelle puhul me tänapäevases mõistes räägime kontekstualiseerimisest, vajadusest edastada evangeeliumi sel viisil, et see kõnetaks kogu kontekstis inimesi, kellele see on suunatud.” – Timothy George, *The New American Commentary: Galatians* (Nashville, Tenn.: Broadman & Holman Publishers, 1994), lk 321.

Pauluse enda märked 1Kr 9:21 näitavad, et ta uskus piiride olemasoluses, mis ütlesid, kui kaugele võiks keegi evangeeliumi kontekstualiseermises minna. Näiteks mainib ta, et kuigi üks ja teine on vaba jõudma erineval viisil juutide ja mittejuutideni, ei sisalda selline vabadus õigust elada seadusetut elu, sest kristlased on „Kristuse seaduse all”.

Kuigi kontekstualiseerimine ei ole alati kerge, „peaksid ka meist saama Pauluse jälgendajad, niivõrd kui meie suudame eraldada evangeeliumi tuuma selle kultuurilisest kookonist, kontekstualiseerida Kristuse sõnumit ilma selle sisuga kompromissile minemata”. - Timothy George, *Galatians*, lk-d 321, 322.

Nii kerge on kompromissile minna, eks ole? Mõnikord on nii, et mida kauem on keegi kristlane, seda kergemini tuleb ka kompromiss. Miks see nii võib olla? Vaata ausalt endale otsa. Kui palju kompromisse on hiilinud sinu ellu ja millisel moel oled sa neid õigustanud? Kuidas saad asjale anda teise käigu valdkondades, kus sul seda teha tuleb?

Siin ja nüüd

Pauluse suhe Galaatia usklikega ei olnud kogu aeg nii keeruline ja külm nagu see oli praeguseks muutunud. Tõsi ta on, et siis, kui Paulus meenutab aega, mil ta esimest korda Galaatias evangeeliumi kuulutas, räägib ta hõõguvi sõnu, kui hästi nad temasse suhtusid. Mis juhtus?

Milline sündmus näib olevat pannud Paulust otsustama kuulutada evangeeliumi Galaatias? Gl 4:13.

Näib, et Paulusel ei olnud esialgu plaanis Galaatias evangeeliumi kuulutada. Mingisugune haigus aga, mis teda reisil tabas, sundis teda kas pikemaks (kui ta arvas) Galaatiasse jääma või siis reisima tervise taastamiseks Galaatiasse. Pauluse tõve täpne olemus jääb selgusetuks. Mõned on pakkunud välja mõtte, et ta nakatus malaariasse; teised (Pauluse vihje põhjal galaatlastele, et nad olid valmis andma tema heaks ära oma silmad) pakuvad, et tegemist oli ehk silmahaigusega. Tema haigus võib olla seotud ka selle „liha sisse antud vaiaga”, mida ta mainib 2Kr 12:7-9.

Oli see siis, mis oli, mille all Paulus kannatas, ta ütleb meile vaid, et see oli nii ebameeldiv, et muutus galaatlaste jaoks katsumuseks. Maailmas, kus haigust peeti sageli jumaliku meelepaha märgiks (Jh 9:1, 2; Lk 13:1-4), võinuks Pauluse haigus hõlpsalt pakkuda galaatlastele vabanduse hüljata nii tema kui ta sõnum. Kuid nemad tervitasid Paulust südamesiiruses. Miks? Kuna nende südant olid soojendanud jutlused ristist (Gl 3:1) ning Püha Vaimu veenmine. Millise põhjuse võinuks nad nüüd esitada oma suhtumise muutumiseks?

Mis põhjusel võis Jumal lubada Paulusel kannatada? Kuidas sai Paulus teeneda teisi, kui ta ise võitles oma probleemidega? Rm 8:28; 2Kr 4:7-12; 12:7-10.

Oli siis Pauluse haigus, mis oli, see oli kindlasti tõsine ja oleks kergesti võinud anda talle ettekäände süüdistada oma probleemi pärast Jumalat või lihtsalt lõpetada evangeeliumi kuulutamine. Paulus ei teinud kumbagi. Selle asemel, et muuta oma olukord enda jaoks parimaks, kasutas Paulus võimalust toetuda veel täielikumalt Jumala armule. „Ikka ja jälle on Jumal kasutanud elu ebaõnne – haigust, vaenamist, isegi loodusõnnetusi ja seletamatuid tragöödiad – võimalustena näidata oma halastust ja armu ning vahendina evangeeliumi edasi kanda.” – Timothy George, *Galatians*, lk-d 323, 324.

Kuidas saad sa õppida oma eluraskustes ja kannatustes rohkem toetuma Issandale? (Millised teised valikuvõimalused sul on?)

Loe Gl 4:16. Millise jõulise asja Paulus siin esile tõstab? Mil moel oled sa ehk isegi kogenud midagi taolist? (Vaata ka Jh 3:19; Mt 26:64, 65; Jr 36:17-23.)

Väljendil „rääkides teile tõtt” on sageli negatiivne varjund, eriti meie ajal, mil selle väljendi taga nähakse otselöögi taktikat, tagasihoidmatut, vaenlasi-mitte-säästvat taktikat, kellelegi tõsiasjade ütlemist, hoolimata sellest, kui ebameeldivad või soovimatud need olla võiksid. Kuigi see ei käi Pauluse ütluste kohta Gl 4:12-20 ja mõne muu tema kirja laialipillutatud ütlemise kohta (vaata Gl 6:9, 10), võib keegi ekslikult järeldada, et Pauluse huvi evangeeliumi tõe vastu kaalus üle igasuguse armastuseavalduse. Nagu oleme aga näinud, tundis Paulus muret (ehkki ta oli mures selle pärast, et galaatlased tunneksid „evangeeliumi tõe” – vt Gl 2:5, 14) just sellepärast, et ta neid armastas. Kes poleks isiklikult kogenud, kui piinav võib olla karistada kedagi või öelda otsekoheselt välja tõe kellelegi, kes mingil põhjusel ei taha seda kuulda? Me teeme seda sellepärast, et me hoolime sellest inimesest, mitte sellepärast, et tahame talle haiget teha, ehkki vahel teeb meie sõnade vahetu mõju haiget või lausa haavab ja põhjustab meie vastu vimma. Teeme seda ikkagi, kuna teame, et see on miski, mida sellel inimesel on vaja kuulda, vaatamata sellele, kui väga vastav inimene seda kuulda ei taha.

Mida ütleb Paulus Gl 4:17-20 nende kohta, kes talle vastu töötasid? Millega ta (lisaks nende teoloogiale) veel vastakuti seisis?

Vastandina Pauluse evangeeliumi avameelsusele, mida kuulutades riskis ta võimalusega pälvida galaatlaste viha, püüdsid Pauluse vastased aktiivselt galaatlastele meeldida, mitte armastusest galaatlaste vastu, vaid oma isekate motiivide pärast. Pole täpselt selge, mida Paulus mõtleb, kui ta ütleb, et tema vastased „tahavad teid tõrjuda eemale”, kuigi see viitab võib-olla vastaste püüdele tõrjuda galaatlased eemale evangeeliumi eesõigustest sellega, et nad esmalt alluksid ümberlõikamisele.

Mõtle mõnele juhtumile, mil sinu sõnad – kuigi tõepärased ja vajalikud – panid kedagi sinu peale vihastama. Mida õppisid sellest kogemusest sellist, mis võib sind aidata järgmisel korral, kui sul on vaja midagi taolist teha?

Reede, 25. november

Edasiseks uurimiseks: „Galaatia kogudustes aga taheti evangeeliumisõnum asendada avaliku, maskeerimata eksitusega. Kristust, usu tõelist alust, hakati tegelikult eitama, tuues selle asemele judaismi kehtetuks muutunud tseremooniaid. Apostel nägi, et kui ta tahab Galaatia usklikke päästa neid ähvardavatest ohtlikest õpetustest, siis tuleb tal tarvitusele võtta ülimalt otsustavad abinõud ning saata neile karmid hoiatused.

Iga Kristuse tööline peab õppima tähtsat õppetundi – kohandama oma tööd nende olukorraga, keda ta aidata soovib. Vaja läheb nii õrnust ja kannatlikkust kui ka otsustavust ja kindlust; kõiki neid tuleb aga rakendada erineval viisil ja õiges kohas. Käituda targalt erinevate inimklassidega erinevas olukorras – see nõuab tarkust ja otsustusvõimet, mida võib saada ainult Jumala Vaimu valgustamise ja pühitsemise kaudu...

Paulus palus neid, kes olid kord oma elus Jumala väge tundnud, pöörduda tagasi oma esimese armastuse juure evangeeliumi tõe vastu. Ümberlukkamatute argumentidega esitas ta neile eesõiguse saada vabaks Kristuses, kelle lunastava armu läbi kaetakse kõik, kes end täielikult Temaile allutavad, Tema õiguse rüüga. Ta asus seisukohale, et iga inimene, kes tahab päästetud saada, peab omandama tõelise, isikliku kogemuse Jumala asjades.

Apostli tõsised manitsused ei jäänud viljatuks. Püha Vaim töötas võimsa väega ning paljud, kelle jalad olid eksinud kõrvalteedele, pöördusid tagasi oma endise usu juurde evangeeliumisse. Siitpeale seisis nad kindlalt vabaduses, millega Kristus neid oli vabaks teinud.” – Ellen G. White, *Apostlite teod*, lk-d 385, 386, 388.

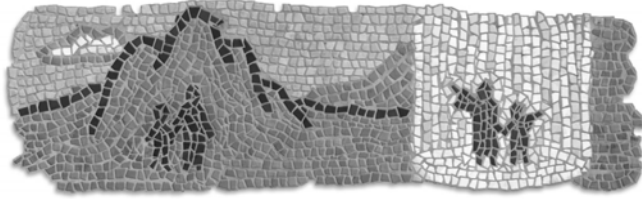
Küsimused aruteluks:

1. Peatu pikemalt kannatuste probleemil ja sellel, kuidas saab Jumal kannatusi kasutada. Kuidas käsitleme olukordi, mispuhul ei näi kannatustest midagi head tulevat?

2. Pea aru mõtte üle „et Kristus meie sees saab kaju”. Mida see tegelikus elus tähendab? Kuidas võime teada, et see meiega juhtub? Kuidas saame hoiduda araks muutumast juhul, kui seei juhtu nii kiiresti, nagu me arvame, et peaks?

Kokkuvõte: Olles esitanud rea üksikasjalikke ja teoloogiliselt keerukaid väiteid, esitab Paulus galaatlastele nüüd palju isiklikuma ja emotsionaalsema üleskutse. Ta palub neil kuulata tema nõuannet, meenutab neile head suhet, mis neil kord isekeskis oli, ning ehedat armastust ja muret, mida tema kui nende vaimulik lapsevanem tundis.

Kaks lepingut

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 4:21-31; 1Ms 1:28; 2:2, 3; 3:15; 15:1-6; 2Ms 6:2-8; 19:3-6.

Meelespeetav tekst: „Ent ülalasu Jeruusalemm on vaba naine, kes on meie ema” (Gl 4:26).

Kristlased, kes hülgevad Vana Testamendi autoriteedi, peavad Siinail Seaduse andmist tihtipeale evangeeliumile vastukäivaks. Nad teevad järelduse, et Siinail antud leping kujutab ajajärku, elukorraldust inimkonna ajaloos, mil pääste põhines Seadusele kuuletumises. Kuid kuna inimesed ei suutnud elada Seaduse nõuete kohaselt, juhatas Jumal sisse (ütlevad nad) uue lepingu, Jeesuse Kristuse teenete kaudu saadava armu lepingu. Seega on nende arusaam kahest lepingust selline: vana põhines Seadusel, ja uus põhines armul.

Kuitahes levinud selline vaade ka oleks, see on vale. Mitte kunagi ei olenevad pääste kuulekusest Seadusele; piibellik juudi usk [judaism] oli alati armu religioon, algusest peale. Käsumeelsus [legalism], millele Paulus Galaatias vastu seisis, oli väänamine, mitte üksi kristluse, vaid Vana Testamendi enda väänamine. Kahel lepingul ei ole tegemist ajaga; need kajastavad hoopiski inimkonna hoiakuid. Need esindavad kaht erinevat teed, kuidas püütakse Jumalaga suhelda, teed, mis ulatuvad tagasi Kaini ja Aabelini. Vana leping esindab neid, kes Kaini sarnaselt toetuvad ekslikult oma sõnakuulmisele kui Jumalale meelepärast olemise vahendile; uus leping aga esindab nende kogemust, kes Aabeli sarnaselt toetuvad täielikult Jumala armule, teades, et Tema teeb kõik, mida on töötanud.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 3. detsembriks.

Mõned peavad seda, kuidas Paulus tõlgendab Gl 4:21-31 Iisraeli ajalugu, tema kirja kõige raskemaks lõiguks. Seda sellepärast, et lõik on läbi põimunud väiteist, mis nõuavad avarat teadmist Vana Testamendi tegelastest ja sündmustest. Esimene samm selle lõigu mõistmiseks on saada aru Vana Testamendi põhimõistest: lepingu mõistest, mis on Pauluse väidetes kesksel kohal.

Heebrea keeles on sõnaks, mida tõlgitakse „(pühalik) leping”, *berit*. See sõna esineb Vanas Testamendis ligi kolmsada korda ning osutab siduvale kokkuleppele, kummagi osapoole jaoks sobivale leppele või (riikidevahelisele) lepingule. Tuhandeid aastaid etendasid lepingud olulist osa inimeste ja riikide vaheliste suhete korraldamises kogu vanaaja Lähis-Idas. Sageli kaasati pühaliku lepingu tegemise protsessi (sõna otseses tähenduses „lõige”) loomade ohverdamine. Loomade tapmine sümboliseeris seda, mis võib juhtuda osapoolega, kes oma lepingu lubadusi ja kohustusi ei suuda pidada.

„Aadamast Jeesuseni tegeles Jumal inimkonnaga terve rea lepingutöotuste teel, mis keskenesid tulevasele Lunastajale ja mis jõudsid kõrgpunkti lepingus Taavetiga (1Ms 12:2, 3; 2Sm 7:12-17; Js 11). Iisraelile Babüloonia vangipõlves töötas Jumal Taaveti pärivusliinist Messia tulekuga seoses palju mõjusamat ‘uut lepingut’ (Jr 31:31-34).” – Hans K. LaRondelle, *Our Creator Redeemer* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 2005), lk 4.

Mis oli Jumalal Aadamaga Eedeni aias enne pattulangemist tehtud algse lepingu aluseks? 1Ms 1:28; 2:2, 3, 15-17.

Kuigi loomise lepingu üldmäärusteks olid abielu, kehaline töö ja hingamispäev, oli selle tulipunktiks Jumala korraldus mitte süüa keelatud vilja. Lepingu põhiolemus oli „kuuletu ja ela”! Loomuselt, mis oli loodud Jumalaga kooskõlaliseks, ei nõudnud Issand võimatut. Sõnakuulmine oli inimese loomulik kalduvus; ometi valisid Aadam ja Eeva selle tegemise, mis ei olnud loomulik, ja selle teoga rebisid nad katki loomise lepingu, kuid mitte üksnes – nad muutsid selle tingimused nüüd patu tõttu rikutud inimeste jaoks võimatuks. Jumalal tuli leida tee, kuidas taastada suhe, mille Aadam ja Eeva olid kaotanud. Jumal tegi seda viivitamatult, pühendades asjasse armu lepingu, mis põhines töotusel Päästjast (1Ms 3:15).

Loe 1Ms 3:15, Piiblis olevat esimest evangeeliumitöotust. Kus selles salmis näed sa märguannet lootusest, mis on meil Kristuses?

Leping Aabrahamiga

Millise töotuse andis Jumal Aabrahamile 1Ms 12:1-5? Kuidas Aabraham reageeris?

Algne töotus, mille Jumal Aabrahamile andis, on üks võimsaim löik Vanas Testamendis. Kõik need salmid kõnelevad Jumala armust. Jumal (mitte Aabraham) annab töotuse. Aabraham ei teinud midagi, et välja teenida või pälvida Jumala poolehoidu, samuti ei ole ainsatki vihjet millelegi, mis annaks mõista, et Jumal ja Aabraham oleksid kuidagi selle lepingu väljatöötamisel koos tegutsenud. Jumal tegi kogu töotuse. See-eest kutsutakse Aabrahami üles ilmutama usku Jumala töotuse kindlusesse, mitte mingit habrast niinimetatud „usku”, vaid usku, mis avaldub eraldumises oma sugukonnast (seitsmekümne viie aasta vanuses!) ning suundumises Jumalast töotatud maale.

„Aabrahamile ja tema kaudu kõigile lausutud ‘õnnistusega’ uuendas Looja oma lunastavat plaani. Ta oli ‘õnnistanud’ Aadamat ja Eevat paradiisis (1Ms 1:28; 5:2) ning siis, pärast veeuputust, ‘õnnistas [Ta] Noad ja tema poegi’ (9:1). Sel moel selgitas Ta oma varasemat töotust Lunastajast, kes tuleb inimeskonda lunastama, kurjust hävitama ja paradiisi taastama (1Ms 3:15). Jumal kinnitas oma töotusega õnnistada ‘kõiki inimesi’ oma kõikehõlmavust.” – Hans K. LaRondelle, *Our Creator Redeemer*, lk-d 22, 23.

Millised küsimused olid Aabrahamil Jumala töotuse kohta pärast kümnet aastat töotatud poja ootamist? 1Ms 15:1-6.

Tihtilugu on kerge ülistada Aabrahami usumehena, kellel polnud kunagi ühtki küsitavust ega kahtlust. Pühakiri maalib siiski teistsuguse pildi. Aabraham uskus, kuid tal olid elurajal oma probleemid. Tema usk oli kasvav usk. Nii nagu Mk 9:24 kirjeldatud isa, ütles Aabraham 1Ms 15:8: „Ma usun, aita mind mu uskmatuses!” Vastuseks sellele kinnitas Jumal Aabrahamile halastavalt oma töotuse kindlust, vormistades temaga lepingu (1Ms 15:7-18). Selle löigu teeb niivõrd üllatavaks tõsiasi (mitte see, et Jumal sõlmis Aabrahamiga lepingu), mil määral oli Jumal armulikult valmis seda vaevaks võtma. Üldse mitte teiste vanaaja Lähis-Ida valitsejate sarnaselt, kes pörkusid tagasi mõtte eest teha siduv leping oma sulastega, andis Jumal oma sõna, kuid vähe sellest – astudes sümboolselt läbi tapetud loomakerede vahelt, panustas Ta tagatisena oma elu. Jah, Jeesus andis lõpuks Kolgatal oma elu selleks, et täita antud töotus.

Millised on praegu mõned valdkonnad, kus sa oled usus ettepoole sirutunud ja usud seda, mis näib võimatuks? Kuidas saad sa kõigele vaatamata õppida jätkuvalt selle juurde jääma?

Miks suhtub Paulus nii laitvalt vahejuhtumisse Haagariga? Gl 4:21-31; 1Ms 16. Millise olulise punkti pääste kohta toob Paulus esile selle Vana Testamendi loo kaudu?

Haagari koht Moosese esimese raamatu loos on vahetult seotud Aabrami suutmatusega uskuda Jumala töotust. Olles Aabrami kodakonnas orjana Egiptusest, tuli Haagar Aabrami valdusesse ilmselt kui üks neist paljudest kingitustest, mida vaarao Aabramile Saara väljavahetamise puhul andis – sündmuse puhul, mis oli seotud Aabrahami esimese uskmatusena Jumala töötusesse (1Ms 12:11-16).

Olles oodanud kümme aastat töötatud poja sündimist, olid Aabram ja Saarai ikkagi lastetud. Järeldanud, et Jumal vajas nende abi, andis Saarai Haagari konkubiiniks [vabaabieliu naiseks] Aabramile. Tundugu Saarai plaan meie jaoks tänapäeval nii kummaline kui tahes, oli see täiesti puhtsüdamlik. Muistse tava kohaselt võis naisori seaduslikult teenida oma viljatut perenaist asendusemana. Seega arvestas Saarai, et laps, kes sünnib tema aikaasa ja Haagari kooselust, on tema oma. See plaan 'tootis' küll lapse, kuid see laps ei olnud Jumalast töötatud laps.

Selle loo näol on meil võimas näide, kuidas kohkumapanevate olukordade ees kaldus ka suur jumalamees usust kõrvale. 1Ms 17:18, 19 anus Aabraham, et Jumal tunnistaks Iismaeli tema pärijaks; Issand lükkas mõistagi selle pakkumise tagasi. Ainus „üleloomulik” osis Iismaeli sünni puhul oli Saara valmisolek jagada oma abikaasat veel ühe naiselega! Polnud mitte midagi ebaloomulikku sellele naisele lapse sündimises, „lihaliku loomuse järgi” sündinud lapses. Usaldanuks Aabraham seda mida Jumal oli talle töotanud, selle asemel, et lasta olukordadel usaldusest võitu saada, poleks midagi seesugust juhtunud ning suur hulk südamevalu jäänuks olemata.

Vastandina Iismaeli sünnile vaata, millised asjaolud ümbritsesid Iisaki sünni. 1Ms 17:15-19; 18:10-13; Hb 11:11, 12. Miks nõudsid need asjaolud Aabrahamilt ja Saaralt niipalju usku?

Mil moel on sinu usu puudumine Jumala töötustesse põhjustanud sulle valu? Kuidas saad neist vigadest õppida, et Jumalat tuleb kõigele vaatamata võtta Tema sõnast? Milliseid valikuid saad langetada, aitamaks tugevdada enda suutlikkust usaldada Jumala töotusi?

Haagar ja Siinai mägi (Gl 4:21-31)

Missuguse lepingusuhte tahtis Jumal oma rahvaga Siinail luua? Milliseid sarnaseid jooni on sellel Aabrahamile antud Jumala töotusega? 2Ms 6:2-8; 19:3-6; 5Ms 32:10-12.

Jumal soovis astuda Iisraeli lastega Siinail samasse lepingusuhtesse nagu Ta oli astunud Aabrahamiga. Tõsiasi on, et 1Ms 12:1-3 Aabrahamile öeldud Jumala sõnade ja 2Ms 19 Tema poolt Moosesele öeldud sõnade vahel on sarnased jooned. Mõlemal juhul rõhutas Jumal seda, mida Tema oma rahva jaoks teeb. Ta ei palunud iisraellastel töötada midagi, mida nad Tema õnnistuste ärateenimiseks teevad; seevastu pidid nad (vastusena nendele õnnistustele) kuuletuma. Heebreakeelne sõna, mida 2Ms 19:5 tõlgitakse „kuulate minu häält ja peate”, tähendabki sõna otseses mõttes „kuulama”. Jumala sõnad ei viita tegude kaudu saadavale õigusele. Vastupidi, Ta soovis, et Iisraelil oleks sama usk, mis iseloomustas Aabrahami vastust Tema töotustele (vähemalt enamasti!).

Juhul, kui lepingusuhe, mida Jumal pakkus Iisraelile Siinail, oli samasugune Aabrahamile antuga, miks samastab Paulus Siinai mäe Haagari (negatiivse) kogemusega? 2Ms 19:7-25, Hb 8:6, 7.

Leping Siinail oli mõeldud osutama inimkonna patususele ja Jumala külusliku armu ravimile, mida näitlikustas pühamuteenistus. Siinai lepinguga seostuv probleem ei olnud Jumala-poolne, vaid just rahva väärteest töotustest tulenev (Hb 8:6). Selle asemel, et reageerida Jumala töotustele alandlikkuse ja usuga, reageerisid iisraellased eneseusaldusega. „Me teeme kõik, mis Issand on öelnud!” (2Ms 19:8). Olles elanud Egiptuse võimu all rohkem kui nelisada aastat, ei omanud nad tõest arusaama Jumala võimsusest ega oma patususe ulatusest. Samamoodi nagu Aabraham ja Saara tahtsid aidata Jumalal täita Tema töotusi, mõtlesid iisraellased pöörata Jumala armulepingu tegude lepinguks. Haagar kujutab Siinaid selles mõttes, et mõlemad väljendasid inimese püüdlusi saada pääste tegude kaudu.

Paulus ei väida, et Siinail antud Seadus olnuks halb või hüljatav. Ta käsitleb galaatlaste legalistlikku ja käsumeelset väärarvamust Seadusest. „Selle asemel, et teenimine veennuks neid absoluutses võimatuses meeldida Jumalale käsupidamise kaudu, turgutas seadus neis neisse sügavalt sissekaevunud otsust oleneda isiklikest ressursidest selleks, et olla Jumalale meelepärane. Selliselt ei täitnud Seadus armu plaani juhtida juudi usku olijad Kristuse juurde. Vastupidi, see pani nad võitlema Kristuse vastu.” – O. Palmer Robertson,

Neljapäev, 1. detsember

Iismael ja Iisak tänapäeval

Pauluse põgus pilk Iisraeli ajaloole oli mõeldud arvestama väiteid, mida esitasid tema vastased, kes ütlesid, et nemad olid Aabrahami tõelised järeltulijad ning et Jeruusalemm – juutide kristluse ja Seaduse keskus – oli nende ema. Paganad, ründasid nad, olid ‘väljaspool seaduslikku abielu sündinud’ ja juhul, kui nad tahtsid saada Kristuse tõelisteks järelkäijateks, pidid nad esmalt saama Aabrahami pojaks ümberlõikamise läbitegemise kaudu.

Paulus ütles, et tõde on vastupidine. Need legalistid ei ole Aabrahami pojad, vaid on väljaspool seaduslikku abielu sündinud pojad nagu Iismael. Ümberlõikamisele toetumisega toetusid nad „lihalikule”, nii nagu Saara tegi Haagariga ja iisraellased Jumala Seadusega Siinail. Mittejuutidest usklikud aga ei olnud Aabrahami pojad „lihaliku loomuse järgi”, vaid üleloomuliku järgi nagu Iisak.

„Nagu Iisak, olid nad Aabrahamile antud töotuse täitumine...; nagu Iisak, oli nende sündimine vabadusse jumaliku armu toime; nagu Iisak, kuulusid nad lepingu töotuse liini.” – James D. G. Dunn, *The Epistle to the Galatians* (London: Hendrickson Publishers, 1993), lk 256.

Millega seisavad Aabrahami tõelised järeltulijad siin maailmas silmitsi? **Gl 4:28-31; 1Ms 21:8-12.**

Töotuse lapseks olemine tõi Iisakile mitte ainult õnnistusi, vaid ka vastu-seisu ja vaenamise. Viidates kiusamisele, pidas Paulus silmas tseremooniat 1Ms 21:8-10, mil Iisakit austatakse ja Iismael naerab teda. Heebreakeelne sõna, mida 1Ms 21:9 kasutatakse, tähendab sõna otseses mõttes „naerma”, kuid Saara reageering annab mõista, et Iismael lausa pilkas või ilkus Iisakit. Kuigi Iismaeli käitumine ei pruugi meie jaoks tänapäeval väga kõlav olla, väljendas see sügavat vaenulikkust, mida sisaldas olukord, kus oli kaalukausil esmasünniõigus. Paljud muistsed valitsejad püüdsid kindlustada oma positsiooni võimalike võistlejate (sealhulgas vennad-õed) kõrvaldamisega (Km 9.1-6). Kuigi Iisak seisis silmitsi vastuseisuga, rõõmustasid teda aga armastuse eesõigused, kaitse ja poolehoid, mis kandus üle temale kui isa pärijale.

Iisaki vaimulike järeltulijatena ei tuleks meil üllatuda, kui kannatame raskusi ja vastuseisu, kasvõi kogudusepere enda seest.

Mil moel oled tundnud usu pärast kiusamist, eriti nende poolt, kes on sulle lähimad? Või küsi endalt see ränk küsimus, kas sina võid olla süüdi teiste tagakiusamises nende usu pärast. Mõtle sellele.

Reede, 2. detsember

Edasiseks uurimiseks: Loe Ellen G. White'i raamatust *Patriarhid ja prohvetid* peatükki „Käsk ja seaduselepingud”, lk-d 363-373.

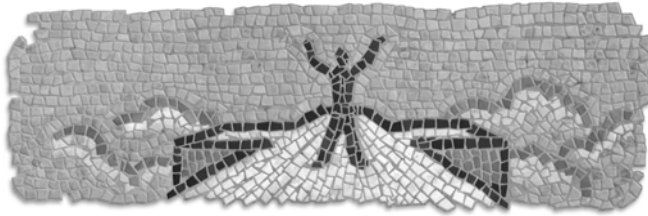
„Kui aga juba Aabrahamiga sõlmitud leping sisaldas töotuse lunastusest, siis miks sõlmiti Siinail veel üks leping? Orjapõlve ajal oli Iisraeli rahvas suu- resti unustanud Jumala ja Aabrahamiga sõlmitud lepingu põhimõtted... Jumal juhtis nad Siinai juurde. Siin ilmutas Ta neile oma au ja andis käsu ning rikkalikud õnnistuste töötused kuulekuse tingimusel: „Kui te nüüd tõesti kuulate minu häält ja peate minu lepingut, siis... te olete mulle preestrite kuningriigiks ja pühaks rahvaks!” (2Ms 19:5-6). Iisraellased ei mõistnud oma südame patusust ning tõsiasja, et neil oli võimatu pidada Jumala käsku ilma Kristuseta. Niisiis astusid nad pidulikult lepinguvahekorda Jumalaga... Ometi murdsid nad juba mõne nädala möödudes Jumalaga tehtud lepingu ning kummardasid valatud ebajumalakuju ette. Nad ei saanud enam loota Jumala armule sellele lepingule toetudes, mille nad olid murdnud. Nähes oma patusust ja andeksamise vajadust, tundsid nad vajadust Lunastaja järele, kellest kõneles Aabrahamiga sõlmitud leping ning keda esindasid sümboliks olevad ohvrid. Nüüd sidus Jumal usu ja armastuse abil nad endaga kui nende vabastajaga patuahelaist. Nüüd olid nad valmis hindama uue lepingu õnnistusi.” – Ellen G. White, *Patriarhid ja prohvetid*, lk-d 371, 372.

Küsimused aruteluks:

1. Kas sinu rännak koos Issandaga on rohkem „vana lepingu” või „uue lepingu” moodi? Milles on sinu meelest erinevus?
2. Millised on mõned sinu kohaliku koguduse teemad, mis tekitavad pinget kogu koguduses? Kuidas neid lahendatakse? Kuigi võid leida end olevat „tagakiusamise” ohver, kuidas saad teha kindlaks, et sinagi ei ole see, kes teisi taga kiusab? Kust jookseb piir? (Vaata ka Mt 18:15-17.)
3. Kui mitu korda oled Jumalale töotanud, et sa ei tee seda või toda, ja ikkagi teed seda ja toda? Kuidas aitab see kurb tõsiasi mõista meil armu mõtet?

Kokkuvõte: Lood Haagarist, Iismaelist ja Iisraeli lastest Siinai juures aitavad meil näitlikult mõista, kui rumal on püüda oma jõupingutustele toetudes viia ellu seda, mida Jumal on töotanud. Sellisele eneseõiguse meetodile viidatakse kui vanale lepingule. Uus leping on igavene armuleping, mis tehti kõigepealt Aadama ja Eevaga pärast pattulangemist, uuendati Aabrahamiga ja mis täitus täielikult Kristuses.

Vabadus Kristuses

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 5:1-15; 1Kr 6:20; Rm 8:1; Hb 2:14, 15; Rm 8:4; 13:8.

Meelespeetav tekst: „Teie, vennad, olete kutsutud vabaduseks. Ärge ainult tehke vabadusest õigustust lihalikule loomusele, vaid teenige üksteist armastuses” (Gl 5:13).

Gl 2:4 viitas Paulus põgusalt, kui tähtis on kaitsta „vabadust”, mis on meil Kristuses Jeesuses. Kuid mida mõtles Paulus, kui ta rääkis „vabadusest”, millest ta nii sageli räägib? Mida see vabadus sisaldab? Kui kaugele see vabadus läheb? Kas sel on mingid piirid? Ja mismoodi on Kristuses vaba olemine seotud Seadusega?

Paulus pöördub nende küsimuste poole, hoiatades galaatlasi kahe ohu eest. Esimene on käsumeelsus. Pauluse vastased Galaatias püüdsid nii väga oma käitumisega Jumala poolehoidu ära teenida, et nad kaotasid silmist Kristuse tegevuse vabastava olemuse, pääste, mis neil juba usu kaudu Kristuses oli. Teine oht on kalduvus kuritarvitada vabadust, mille Kristus on meile ostnud; kuritarvitada, kaldudes ohjest vaba olemisse. Need, kes seda vaadet toetavad, eeldavad ekslikult, et vabadus vastandub Seadusele.

Mõlemad – nii käsumeelsus kui ka piirideta olek – on vastuolus vabadusega, kuna need mõlemad on seotud orjusega. Pauluse üleskutse galaatlastele on aga, et nad seisaksid kindlalt õige vabaduse eest, mis on nende õigustatud omand Kristuses.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 10. detsembriks.

Kristus on meid vabastanud

„Vabaduseks on Kristus meid vabastanud. Püsige siis selles ja ärge laske endid jälle panna orjajaks!” (Gl 5:1).

Nii nagu oma vankuvaid väehulki kokku koondav sõjaväejuht, käsutab Paulus galaatlasi mitte loobuma oma vabadusest Kristuses. Pauluse tooni jõulisus ja veenvus lausa sunnivad Pauluse sõnu lehekülgedelt üles kargama, et tegutseda. Tegelikult paistab, et Paulus seda just kavatseski. Kuigi kõnealune salm on teema poolest seotud eelneva ja järgnevaga, viib selle kreekakeelse sõna äkilisus ja grammatilised seosed mõttele, et Paulus soovis, et see salm paistaks silma nagu hiiglaslik kuulutustahvel. Vabadus Kristuses võtab kokku Pauluse kogu väitluse ja galaatlastel oli oht sellest loobuda.

Loe Gl 1:3, 4; 2:16 ja 3:13. Milliseid metafoore nendes salmides kasutatakse ja kuidas aitavad need meil mõista seda, mida Kristus meie heaks on teinud?

Pauluse sõnad „vabaduseks on Kristus meid vabastanud” (Gl 5:1) võib viidata sellele, et tal mõlkus siinkohal meeles veel üks metafoor. Selle fraasi sõnastus sarnaneb kindlakujulisele väljendusvormile, mida kasutati orjade pidulikul vabakslaskmisel. Kuna orjadel ei olnud seaduslikke õigusi, arvati, et jumalus võib osta neile vabaduse, ning ori, kes oli nüüd tegelikult vaba, kuulus see-eest seaduslikult mingile jumalale. Muidugi oli see protsess tavaelus mõtteline; see ori maksis oma vabastamise eest raha templi varakambris. Mõttele näiteks, et sellist väljendusvormi kasutati peaaegu tuhandel raidkirjal, mis leiti Delfist Püütia Apollo templist, ja kuulusid ajavahemikku 201 eKr kuni 100 pKr: „Sest Püütia Apollo tõi vabaduse naisorjale Amfissa Sosibusest, kelle nimi on Nicaea... Nicaea on vabaksostul andunud oma vabaduse eest Apollole.” – Ben Witherington III, *Grace in Galatia* (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998), lk 340.

See väljendusvorm on justkui sama Pauluse sõnastusega, kuid selles on põhimõtteline erinevus. Pauluse metafoori puhul ei ole tegemist mõttelisusega. Me ei maksnud ise enda eest hinda (1Kr 6:20; 7:23). Hind oli meie jaoks liiga suur, kuid Jeesus astus esile ja tegi meie heaks seda, mida meie teha ei saanud (vähemalt mitte oma elu kaotamata). Tema maksis karistuse meie pattude eest, vabastades meid niiviisi hukkamõistust.

Heida pilk oma elule. Oled sa kunagi mõelnud, et suudad ennast päästa? Mida peaks su vastus rääkima selle kohta, kui tänulik peaksid sa olema selle eest, mis meile Jeesuses antud on?

Pauluse korraldus vabaduses püsida ei ole esitatud tühjuses. Sellele eelneb tähtis avaldus: „Vabaduseks on Kristus meid vabastanud!” Miks peavad kristlased püsima oma vabaduses? Kuna Kristus on nad juba vabastanud. Teiste sõnadega öeldes, meie vabadus on selle tagajärg, mida Kristus juba meie jaoks teinud on.

Sellise silmatorkava tõsiasja väitmine järgneb manitsusele, mis on Pauluse kirjadele väga omane (1Kr 6:20; 10:13, 14; Kl 2:6). Näiteks esitab Paulus Rm 6. peatükis rea kindlaid väiteid tõsiasjadest, milline on meie olukord Kristuses, nagu seegi, et „teades, et meie vana loomus on koos temaga löödud risti” (Rm 6:6). Sellest tõsiasjast tulenevalt esitab Paulus sellise käskiva manitsuse: „Ärgu siis valitsegu patt kuningana teie surelikus ihus” (Rm 6:12). Paulusele omaselt tähendab see ütlus: „Olge need, kes juba olete Kristuses.” Evangeeliumi eetika räägib sellest, et meil ei tule teha midagi, tõestamaks, et me oleme Jumala lapsed. Me teeme neid hoopis sellepärast, et me juba oleme Tema lapsed.

Millest Kristus meid vabastanud on? Rm 6:14, 18; 8:1; Gl 4:3, 8; 5:1; Hb 2:14, 15.

Sõna *vabadus* kasutamine kristlase elu kirjeldamiseks on Pauluse kirjaesituses palju silmatorkavam kui mujal Uues Testamendis. Sõna *vabadus* ja selle sugulassõnad esinevad Pauluse kirjaesituses 28 korral. Võrdluseks, mujal esineb neid vaid 13 korral.

Mida Paulus vabaduse all mõtleb? Esiteks ei ole see lihtsalt üks mittekonkreetne väljend. See ei osuta poliitilisele vabadusele, majanduslikule vabadusele ega vabadusele elada sel viisil nagu meile meeldib. Selle asemel on tegemist vabadusega, mis põhineb meie suhtumisel Jeesusesse Kristusesse. Kaastekst pakub välja mõtte, et Paulus viitab vabadusele Seadusest juhitud kristluse ahelaist ja hukkamõistust, kuid meie vabadus sisaldab veel enam. See sisaldab vabadust patust, igavesest surmast ja kurjusest.

„Jeesusest Kristusest väljaspool iseloomustatakse inimese elu kui ahelais olemist – Seaduse ahelais, kurjuse algete ahelais, mis selles maailmas valitsevad, patu, liha ja kuradi ahelais olemist. Jumal saatis oma Poja maailma selleks, et purustada selliste orjuses hoidjate ülemvõim.” – Timothy George, *Galatians*, lk 354.

Kuidas sulle tundub, millised asjad meid meie elus orjastavad? Õpi pähe Gl 5:1 ning palu Jumalalt vabadust, mis on sul Kristuses – et see saaks su elu tegelikkuseks.

Käsumeelsuse ohtlikud tagajärjed (Gl 5:2-12)

Viis, kuidas Paulus juhatab sisse Gl 5:2-12, väljendab selle olulisust, mida ta ütleb. „Vaata!”, „Kuula!” (NRSV), Pane mu sõnu tähele!” (NIV). „Mina, Paulus, ütlen teile”. Paulus ei viska nalja. See, kui jõuliselt ta kasutab sõna *vaata*, kutsub tema lugejaid üles täielikule tähelepanule, kuid ta toob välja ka oma apostelliku autoriteedi. Ta soovib, et nad mõistaksid: juhul, kui paganad hakkavad ennast laskma ümber löigata selleks, et saada päästetud, siis on galaatlastel vaja mõista, millised ohtlikud tagajärjed nende otsusega kaasnevad.

Loe Gl 5:2-12. Mille eest Paulus seoses ümberlõikamise küsimusega üldse hoiatab?

Püüdes teenida Jumala poolehoidu ära ümberlõikamise kaudu, on esimehiks tagajärjeks, et inimene on tänu sellele kohustatud pidama kogu Seadust. Pauluse sõnastus 2. ja 3. salmis sisaldab huvitavat sõnademängu. Ta ütleb, et „siis ei ole teil Kristusest mingit kasu” (*ophelesei*); pigem on nende moraalseks kohustajaks Seadus. Juhul, kui keegi tahab elada Seaduse kohaselt, tuleb tal lihtsalt võtta ja valida eeskirjad, mida järgida. Ja siis juba kõik või mitte midagi.

Teiseks, nad „viiakse eemale Kristusest”. Otsus saada õigeks mõistetud tegude kaudu sisaldab ühtlasi Jumalast seatud tee, Kristuses õigekssaamise tee, hülgamist. „Teil ei saa olla mõlemat teed. Võimatu on vastu võtta Kristust ja sellega tunnistada, et teie ei saa ennast päästa, ja siis võtta omaks ümberlõikamine, selliselt väites, et te saate [ennast päästa].” – John R. W. Stott, *The Message of Galatians* (Leicester, England: InterVarsity Press, 1968), lk 133.

Pauluse kolmas vastuväide ümberlõikamisele on, et see takistab vaimuliku kasvu. Ta esitab võrdluse võidujooksjast, kelle kulgemine finišijooneni on sihilikult takistatud. Tõsiasi on, et sõna, mida tõlgitakse „takistanud” (s 7), kasutati sõjandusvaldkonnas, viitamaks „tee läbilõikamisele või silla hävitamisele või takistuste seadmisele vaenlase teele, et peatada tema edasilükkumine.” – *Piibli kommentaar*, 6. kd, lk 978.

Lõpuks kõrvaldab ümberlõikamine risti hukkamõistu. Kuidas? Sõnum ümberlõikamisest vihjab sellele, et sa saad ennast ise päästa, ja sellisena lipitseb see inimliku uhkuse ees. Sõnum ristist mõistab aga inimliku uhkuse hukka, sest meil tuleb tunnistada, et sõltume täielikult Kristusest.

Paulus peab seesuguste inimeste, kes rõhutavad ümberlõikamist, eksimust väga suureks; ta soovib, et nuga libiseks ja nad kastreeriksid end! Kõvad sõnad, kuid Pauluse toon väljendab lihtsalt seda, kui tõsine teema see tema silmis on.

Gl 5:13 tähistab tähtsat pöördepunkti galaatlastele kirjutatud kirjas. Kui Paulus on senimaani keskendunud täielikult oma sõnumi teoloogilisele poolele, siis nüüd pöördub ta kristliku käitumise teema poole. Kuidas peaks inimene, kes ei saa pääsemist tegude kaudu, elama?

Millisest vabaduse võimalikust valestimõistmisest tahab Paulus galaatlasi eemale hoida? Gl 5:13.

Paulus oli vägagi teadlik võimalikust väärnimõistmisest, mida võis kaasa tuua tema rõhuasetus armule ja vabadusele, mis kristlastel on Kristuses (Rm 3:8; 6:1, 2). Probleemiks polnud siiski mitte Pauluse evangeelium, vaid inimlik kalduvus enesehellitusele. Ajaloo leheküljed on risustunud lugudega inimestest, linnadest ja rahvastest, kelle allakäik ning langemine kõlbelisse kaosesse oli otseselt seotud nende enesekontrolli puudumisega. Kes poleks seda suundumust omagi elus tundnud? Just sellepärast kutsub Paulus Jeesuse järelkäijaid nii selgesõnaliselt üles vältima lihale vaba voli andmist. Ta soovib tõsiselt, et nad teeksid hoopis vastupidi, see tähendab, teeniksid „üks-teist armastuses”. Igaüks, kes teenib teist armastuse pärast, teab, et jutt on siin millestki, mida saab teha ainult enesele suremise kaudu, lihale suremise kaudu. Need, kes annavad vaba voli oma lihale, ei ole need, kellel on kalduvus teenida teisi. Vastupidi.

Niisiis ei ole meie vabadus Kristuses lihtsalt vabadus maailma orjamisest, vaid üleskutse uut laadi teenimisele, vastutusele teenida teisi armastuses. See on „võimalus armastada naabreid piire seadmata, võimalikkus rajada inimühiskondi, mis põhinevad pigem vastastikusel enesest andmisel kui võimu ja seisuse otsingul.” – S. K. Williams, *Galatians* (Nashville, Tenn.: Abingdon Press, 1997), lk 145.

Kuna oleme tuttavad kristlusega ja Gl 5:13 kaasaegsete tõlgete sõnastusega, on kerge jätta kahe silma vahele hämmastavat jõudu, mida need sõnad galaatlaste jaoks kätkesid. Esiteks, kreeka keel vihjab sellele, et armastus, mis motiveerib seesugust teenimist, ei ole tavaline inimlik armastus – see oleks võimatu, kuna inimlik armastus on siiski liiga tingimuslik. See, et Paulus kasutab (määravat) artiklit enne kreekakeelset sõna *armastus*, on vihjeks, et ta viitab „sellele” jumalikule armastusele, mida me saame ainult Vaimu kaudu (Rm 5:5). Tõelise üllatuse pakub aga tõsiasi, et sõna, mida tõlgitakse „teenima”, on kreeka keeles sõna, millega väljendatakse „olema orjastatud”. Meie vabadus ei ole eneseautonoomiaks, vaid üksteisele vastastikku orjaks olemiseks, mis põhineb Jumala armastusel.

Ole aus: oled sa kunagi mõelnud, et võiksid kasutada vabadust, mis sul Kris-

tuses on, selleks, et anda patule pisut voli siin ja seal? Mis on selliselt mõtlemise juures väga halb?

Neljapäev, 8. detsember

Kogu Seaduse täitmine (Gl 5:13-15)

Kuidas paned sa kokku Pauluse negatiivse märkuse Gl 5:3 „täita kogu Seadust” tema positiivse avaldusega Gl 5:14 „kogu seadus sisaldub täielikult”? Võrdle Rm 10:5; Gl 3:10, 12; 5:3 koos Rm 8:4; 13:8; Gl 5:14ga.

Paljude meelest vastandub Pauluse negatiivne märges „täita kogu Seadust” ja tema positiivne kinnitus selle kohta, et „kogu Seadus sisaldub täielikult [ühes lauses]” paradoksina, näivalt vasturääkivana tavakujutlusele. Tegelikult ei ole nad vasturääkivad. Lahendus on tõsiasjas, et Paulus kasutab ettekavatsetult iga fraasi, tegemaks olulise vahe kahe erineva tee vahele (jutt on kristliku käitumise seosest Seadusega). Näiteks on tähelepanuväärne, et siis, kui Paulus viitab positiivses mõttes kristlasepoolsele Seaduse pidamisele, ei kirjelda ta seda kunagi sõnadega „Seaduse täitmisena”. Ta jätab selle väljenduse ainuüksi selleks, et viidata nende ekslikule käitumisele, kes elavad Seaduse all ning püüavad Jumala heakskiitu ära teenida Seaduse eeskirju „täites”.

Oeldu ei tähenda seda, et need, kes on leidnud pääste Kristuses, ei ole kuulekad. Selliselt väita tähendaks olla tõest väga kaugel. Paulus ütleb, et nad „viivad täide” Seaduse. Ta mõtleb selle all, et tõeline kristlik käitumine on palju rohkemat kui väline kuuletumine või lihtsalt Seaduse „täitmine”; tõeline kristlik käitumine „viib Seaduse täide”. Paulus kasutab sõnaühendit *täide viima* sellepärast, et see väljendab mõistet hoopis ulatuslikumalt kui ainult „täitma”. Sedalaadi kuulekuse juured on Jeesuses (vaata Mt 5:17). Tegemist ei ole mitte Seaduse hülgamisega ega Seaduse taandamisega ainult armastuseks, vaid see on moodus, mismoodi usklik võib kogeda kogu Seaduse tõelist eesmärki ja mõtet!

Kus (Pauluse sõnade kohaselt) leidub Seaduse kogu mõte? 3Ms 19:18; Mk 12:31, 33; Mt 19:19; Rm 13:9; Jk 2:8.

Kuigi siin on tsiteeritud 3Ms kirjakohta, rajaneb Pauluse väide kirjas gaalatlastele täielikult sellel, kuidas Jeesus kasutas 3Ms 19:18. Jeesus polnud aga ainus juudi õpetaja, kes viitas 3Ms 19:18 kui kogu Seaduse kokkuvõttele. Rabi Hillel, kes elas umbes põlvkond enne Jeesust, ütles: „Ära tee oma naabrile seda, mida sina vihkad; see on kogu Seadus.” Kuid Jeesuse perspektiiv oli teravalt erinev (Mt 7:12). See on palju positiivsem, jah, kuid see näitab ka, et Seadus ja armastus sobivad ühte. Ilma armastuseta on Seadus tühi ja külm;

ilma Seaduseta ei ole armastusel suunda.

Mis on kergem ja miks: kas armastada teisi või lihtsalt pidada kümnet kasku? Kõnele oma vastusest klassis.

Reede, 9. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Ehe usk tegutseb alati armastuse kaudu. Siis, kui sa vaatad Kolgatale, teed sa seda mitte selleks, et vaigistada oma hinge mittemäitmata kohustuste pärast, mitte selleks, et rahustada end magama, vaid selleks, et luua usk Jeesuses, usk, mis toimib, puhastab hinge isekuse lägest. Kui me klammerdume usus Kristuse külge, on meie töö alles alanud. Igal inimesel on pahelisi ja patuseid harjumusi, mida tuleb võita tugeva võitlusega. Igal hingelt nõutakse usuvõitluse võitlemist. Kui inimene on Jeesuse järelkäija, ei saa ta olla oma tegevuses terav, ei saa ta olla kõvasüdameline, kaastundetu. Ta ei saa olla oma sõnades jämedakoeline. Ta ei saa olla täis suurushullustust ja iseendast lugupidamist. Ta ei saa olla võimutsev, samuti mitte kasutada järske, laitvaid ja hukkamõistvaid sõnu.

Armastuse töö pulbitseb esile usuteost. Piibli religioon tähendab pidevat tööd. „Laske oma valgus paista inimeste ees, et nad teie häid tegusid nähes annaksid au teie Isale, kes on taevas.” „Tegutsege oma pääste nimel kartuse ja värinaga, sest Jumal on see, kes teis on tegev, et te nii tahaksite kui ka teeksite tema hea meele järele.” Me peame innukalt tegema häid tegusid; jää hoolsalt heade tegude juurde. Ning tõeline Tunnistaja ütleb: „Ma tean sinu tegusid.”

Kuigi on tõsi, et meie aktiivne tegevus iseenesest ei taga päästet, on samuti tõsi see, et usk, mis ühendab meid Kristusega, ergutab inimest tegutsema (MS 16, 1890),” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6 kd, lk 1111.

Küsimused aruteluks:

1. Vaadake läbi vastused neljapäevase osa viimasele küsimusele. Millist varianti pidasid inimesed enamasti kergemaks ja miks? Millise olulise tõe toob su vastus sinu kohta esile selles suhtes, mida tähendab Seadust täita?
2. Paulus ütleb, et usk „töötab” armastuse kaudu. Mida see tähendab?
3. Kaalutle mõtet: kasutada oma vabadust Kristuses selleks, et lubada enesele pattu. Miks on nii kerge seda teha? Kui inimesed aga sel viisil mõtleavad, siis millisesse lõksu nad langevad? (Vaata 1Jh 3:8.)

Kokkuvõte: Vabadus on üks Pauluse lemmiksõnu evangeeliumi lahtimõtestamiseks. See hõlmab nii selle, mida Kristus on meie heaks teinud, kui Ta vabastas meid maailma ahelaist, kui ka selle, kuidas meid kutsutakse elama kristlikku elu. Meil on vaja olla hoolsad, et meilt ei röövitaks vabadust kas kásumeelsusesse või ohjeldamatusesse langemisega. Kristus vabastas meid selleks, et me ei teeniks ennast, vaid võiksime anda oma elu kaasinimeste teenistusse.

Elamine Vaimus

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 5:16-25; 5Ms 13:4, 5; Rm 7:14-24; Jr 7:9; Ho 4:2; Mt 22:35-40.

Meelespeetav tekst: „Ma tahan öelda: Käige Vaimus, siis te ei täida lihalikke himusid” (Gl 5:16).

Üks armastatumaid kirikulaule on Robert Robinsoni laul „Tule, ja sa leiad iga õnnistuse”. Robinson ei olnud aga kogu elu olnud usumees. Isa surm tekitas pojas viha ning ta langes liiderlikkusesse ja joomarlusse. Pärast seda, kui ta kuulis kõnelemas tuntud jutlustajat George Whitefieldi, andis Robinson oma elu Issandale, temast sai metodistide koguduse pastor ja ta kirjutas selle laulu, mis algselt sisaldas ridu: „Oo, mina, suur võlglane / olen igal päeval armu all! / Kõitku Sinu headus köidikuna / mu ekslev süda Sinu külge.”

Tundes ebamugavust rea pärast, et kristlase süda eksleb, muutis keegi need sõnad selliseks: „Pöördu teenima Issandat, keda ma tunnen./ Pöördu armastama Jumalat, keda ma teenin.”

Toimetaja heast kavatsusest hoolimata kirjeldavad algsed sõnad tabavalt kristlase võitlust. Usklikena on meil kaks loomust, liha oma ja Vaimu oma, ning need võitlevad omavahel. Kuigi meie patune loomus „pöördu” alati ekslema Jumalast eemale, ei pea lihalikud soovid – juhul, kui me tahame allutada ennast Vaimule – meid orjastama. Selline on Pauluse sõnumi teravik käesoleva nädala salmides.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 17. detsembriks.

Loe Gl 5:16. Mis on „käimise” mõttel tegemist usueluga? 5Ms 13:4,5; Rm 13:13; Ef 4:1, 17; Kl 1:10.

„Käimine” on Vanast Testamendist võetud metafoor, mis osutab, mil moel peaks inimene käituma. Paulus, kes ise oli juut, võtab selle metafoori oma kirjades sageli kasutusele selleks, et kirjeldada sellist eluviisi, mis peaks ise-loomustama kristlase elu. Seda, kuidas ta antud metafoori kasutab, selgitab tõenäoliselt esmane nimi, mida varakristliku koguduse kohta kasutati. Enne, kui Jeesuse järelkäijaid hakati nimetama kristlasteks (Ap 11:26), tunti neid lihtsalt kui „Tee” järgijaid (Jh 14:6; Ap 22:4; 24:14). Öeldu annab mõista sedagi, et kristlus oma alguses etapis ei olnud paljas teoloogiliste uskumuste komplekt, mille keskmes oli Jeesus, vaid et see [=kristlus] oli „tee” elus, millel „käia”.

Kuidas erineb Pauluse kujund käimisest sellest, mis leidub Vanas Testamendis? Võrdle 2Ms 16:4; 3Ms 18:4; Jr 44:23 Gl 5:16, 25ga ja Rm 8:4ga.

Eluviisi tähistati Vanas Testamendis mitte lihtsalt „käimisena”, vaid just „Seaduse järgi käimisena”. Juudid tavatsesid kasutada reeglite ja eeskirjade (mida leidis nii Seaduses kui ka esiisade rabilikes traditsioonides) kohta seaduslikku terminit *Halakhah*. Kuigi *Halakhah* tõlgitakse tavaliselt „juudi seaduseks”, tuleneb see sõna tegelikult heebreakeelsest sõnast „käima” ja tähendab sõna otseses mõttes „tee, mida mööda käia”.

Pauluse märke „käige Vaimus” ei ole vastandlik Seadusele kuuletumisele. Ta ei väida, et kristlased peaksid elama Seadusest üle astudes. Veelkord, Paulus ei tööta Seadusele või Seadusele kuulekas olemisele vastu. Millele ta vastu astub, on käsumeelne viis, kuidas Seadust vääralt kasutati. Ehtsat kuulekust, mida Jumal ootab, ei ole mitte kunagi võimalik saavutada välise sunniga, vaid ainult sisemise motivatsiooniga, mis saadakse Vaimu kaudu (Gl 5:18).

Milline on olnud sinu kogemus „Vaimus käimisega”? Kuidas sa seda teed? Millised harjumused sinu elus teevad selle käimise raskemaks?

„**Sest** lihalik loomus himustab Vaimu vastu ja Vaim lihaliku vastu, need on teineteise vastased, nii et teie ei saa teha seda, mida tahaksite” (Gl 5:17; vaata ka Rm 7:14-24). Kuidas oled sa oma elus (uskliku inimesena) kogunud nende sõnade karmi ja valulikku reaalsust?

Võitlus, mida Paulus kirjeldab, ei ole iga inimese võitlus; see viitab eriliselt kristlases olevale sisemisele visale võitlusele. Kuna inimesed sünnivad kooskõlas lihamimudega (Rm 8:7), hakkab alles siis, kui me Vaimu kaudu uueks sünnime, kerkima esile tegelik vaimulik vastuolu (Jh 3:6). Õeldu ei tähenda, et mittekristlased ei kogeks kunagi kõlbelist konflikti; kindlasti kogevad. Kuid isegi selline vastuolu on Vaimu tulemus. Võitlus kristlases võtab aga uue mõõtme, kuna usklik omab kaht loomust, mis on isekeskis vastuolus – liha ja Vaimu.

Läbi ajaloo on kristlased igatsenud saada sellest võitlusest kergendust. Mõned on püüdnud teha vastuolule lõppu ühiskonnast kõrvaletõmbumisega, teised aga on väitnud, et patust loomust saab juurteni hävitada mingi jumaliku armuaktiga. Mõlemad püüdlused on eksitavad. Ehkki me saame Vaimu väe kaudu kindlasti allutada oma liha soovid, jätkub võitlus erineval moel seni, kuni me saame Kristuse teisel tulekul uue ihu. Ühiskonnast põgenemine ei aita, sest ükskõik, kuhu ka läheksime, viime võitluse endaga kaasa, ja see on meis kuni surmani või Kristuse teise tulekuni.

Siis, kui Paulus kirjutab Rm 7. peatükis kristlase sisevõitlusest (otsekui tõkestades neid tegemast seda, mida nad tahavad), kriipsutab ta alla selle vastuolu täie ulatuse. Kuna me omame kaht loomust, oleme sõna otseses mõttes korraga mõlemal poolel. Meie vaimulik pool soovib seda, mis on vaimulik, ja jälestab liha. Lihalik pool aga igatseb lihalikke asju ning astub vastu sellele, mis vaimulik. Kuna Jumala poole pöördunud meel on liiga nõrk iseenesest lihale vastu panema, on meie ainus lootus selles, et surume liha alla igapäevase otsusega seista Vaimu poolel *oma patuse mina vastu*. Just sellepärast rõhutab Paulus nii tungivalt, et me valiksime Vaimus käimise.

Millise nõuande saaksid oma kogemuse põhjal anda võitlusest selle kahe olemuse vahel ühele kristlasele, kes püüab ise selle lõputu võitlusega toime tulla?

Olles kõnelnud vastuolust, mis on liha ja Vaimu vahel, teeb Paulus Gl 5:18-26 selle vastanduse olemuse eetiliste pahede ja vooruste loetlemise kaudu silmatorkavaks. Pahede ja vooruste kataloog oli hästituntud kirjanduslik kujund nii juudi kui ka kreeka-rooma kirjanduses. Sellised loetelud määratlesid käitumist, mida vältida, ja voorusi, mille poole püüelda.

Uuri hoolikalt pahede ja vooruste nimistut kõnealusel lõigus. Mil moel on Pauluse nimistu Gl 5:19-24 sarnane ja samas erinev neist nimistutest? Jr 7:9; Ho 4:2; Mk 7:21, 22; 1Tm 3:2, 3; 1Pt 4:3; Ilm 21:8.

Kuigi Paulus oli hästi teadlik pahede ja vooruste nimistust, on märkimisväärne vahe selles, kuidas ta seda kahte nimistut galaatlastele saadetud kirjas kasutab. Esiteks, kuigi Paulus vastandab kahte nimistut, ei viita ta neile ühtmoodi. Ta iseloomustab pahede nimistut väljendiga „liha teod”, vooruste nimistu kohta kasutab aga väljendit „Vaimu vili”. Tegemist on olulise erinevusega. James D. G. Dunn kirjutab nii: „Liha nõuab, aga Vaim toodab. Samas, kui esimesest nimistust õhkub ärevat ennast maksmapanemist ja meeletut eneserahuldamist, kõneleb teine seda enam murest teiste pärast, meelerahust, nõtkusest, usaldusväarsusest. Üks joonistab välja inimliku manipulatsiooni, teine jumaliku volitavuse, rõhutades tõsiasi, et sisemine muutus on vastutustundliku käitumise allikas.” – *The Epistle to the Galatians*, lk 308.

Teine kavatsetud erinevus Pauluse kahe nimistu vahel on see, et pahede nimistu on sihilikult märgistatud mitmusega: „liha teod”. „Vaimu vili” on aga ainsuses. Selline vahe pakub välja mõtte, et elu, mida elatakse lihas, ei edenda mitte midagi muud kui vaid lahkmeelt, vastuhakku, jagunemist ja lahku ajamist. Seevastu elu, mida elatakse Vaimu mõju all, toob esile Vaimu vilja, mis avaldab ennast üheksa ühtsust tugevdava omaduse kaudu.

Siinkohal väidavad mõned inimesed, et see, mida inimene Jumala kohta usub, ei oma tegelikult tähtsust niikaua, kui inimene on siiras. Tõde on öeldust kaugel. Pauluse vooruse nimistu pakub välja vastupidise mõtte: rikutud vaated Jumala kohta viivad seksuaalse käitumise, religiooni ja eetika-alaste moonutatud mõteteni, põhjustades inimlike suhete purunemise. Liiasi võivad need viia ka igavaese elu kaotamiseni (Gl 5:21).

Loe läbi „liha tegude” nimistu. Mil moel suudad näha, et üks või teine pahe on vägivald ühe või enama käsu suhtes kümnest käsust?

Vaimu vili (Gl 5:22-24)

„**Aga** Vaimu vili on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus – millegi niisuguse vastu ei ole Seadus” (Gl 5:22, 23). Mil moel heiastub kuulelikkusest kümnele käsule Vaimu vili sellisena, nagu on väljendatud nendes salmides? (Vaata ka Mt 5:21, 22, 27, 28; 22:35-40.)

Kümme käsku ei ole alternatiiv armastusele; need näitavad meile teed, kuidas me saame *näidata* armastust nii Jumalale kui inimkonnale. Käige Seaduse kirjatähest üle kuitahes palju kordi – armastus ei ole vastuolus Seadusega. Arusaam, et armastus Jumala vastu ja armastus kaasinimese vastu tühistab kümme käsku, on sama mõttelage kui öelda, et armastus looduse vastu tühistab gravitatsiooniseaduse. Kõrvutuseks veel – üles loetletakse liha tegude viisteist iseloomulikku joont (ühesõnalised), Vaimu vili aga esitatakse üheksa kauni vorusena. Õpetlased usuvad, et need üheksa vourust grupeeruvad kolmekaupaga kobaratesse, kuid kobarateks jaotamise suhtes puudub ühine arvamused. Mõned näevad arvused kolm loogilise järelalusena vihjet kolmainususele, teised usuvad, et kolm kolmikut peegeldavad viise, kuidas me peaksime suhtlema Jumalaga, kaasinimesega ja lõpuks ka endaga; ning kolmandad näevad nimistus Jeesuse olemuse kirjeldust. Kuigi kõigil mainitud vaadatel on mingit kaalu, on kõige märkimisväärsim (millest ei tuleks üle vaadata) see ääretu tähtsus, mille Paulus omistab armastusele kristlase elus.

Tõsiasi, et Paulus nimetab armastust üheksast vourusest esimesena, ei ole juhuslik. Ta on juba (Gl 5:6 ja 13) suunanud valgusvihi armastuse keskele kohale kristlikus elus ning ta lülitab selle kõikjal oma vouruste nimistusse (2Kr 6:6; 1Tm 4:12; 6:11 ja 2Tm 2:22). Kui kõik teised vourused esinevad ka mittekristlikes allikates, siis armastus on silmapaistvalt kristlik. See kõik näitab, et armastust ei tuleks vaadelda lihtsalt kui üht vourust paljude hulgas, vaid kui juhtivat kristlikku vourust, mis on võtmeks kõikidele teistele vourustele. Armastus ulatub Vaimu viljas teistest üle (1Kr 13:13; Rm 5:5) ning see peaks märgistama iga kristlase elu ja hoiakuid (Jh 13:34, 35), ometi on aegajalt väga raske armastust väljendada.

Kui palju enesesalgamist sisaldab armastus? Kas sa saad ilma ennast salgamata armastada? Mida õpetab Jeesus meile armastusest ja enesesalgamisest?

Tee võidule

Kuigi sisemine võitlus liha ja Vaimu vahel raevutseb alati iga uskliku südames, ei pea kristlase elus domineerima lüüasaamine, luhtumine ja patt.

Mis on Gl 5:16-26 kohaselt võtmeks sellise elu elamisel, kus Vaim valitseb liha üle?

Gl 5:16-26 sisaldab viit olulist tegusõna, mis kirjeldab sedalaadi elu, kus valitseb Vaim. Esiteks, usklikul on vaja „käia” Vaimus (s 16). Kreekakeelne tegusõna selle kohta on *peripateo*, mis sõna otseses mõttes tähendab „käia ringi või kellegi järel”. Kuulsa kreeka filosoofi Aristotelese järelkäijad said tuntuks peripateetikutena, sest nad järgnesid Aristotelesele kõikjale, kuhu ta läks. Tõsiasi, et see tegusõna on olevikus, viitab sellele, et Paulus ei räägi juhuslikust käimisest, vaid just jätkuvast igapäevasest kogemusest. Kuna aga ühtlasi on käsk „käia” Vaimus, viitab see sellele, et käimine Vaimus on valik, mis tuleb meil iga päev langetada. Teiseks tegusõnaks on „juhhib” (s 18). See esitab mõtte, et meil tuleb lubada Vaimul juhtida ennast sinna, kuhu peaksime minema (võrdle Rm 8:14; 1Kr 12:2). Meie tööks pole juhtida, vaid järgneda.

Järgmised kaks tegusõna tulevad esile Gl 5:25. Esimene on „elame” (kreeka keeles *zao*. „Elamisega” viitab Paulus uussünni kogemusele, mis peaks tähistama iga uskliku elu. See, et Paulus kasutab olevikku, osutab uussünni kogemusele, mida tuleb uuendada iga päev. Kuna me elame Vaimu kaudu, kirjutab Paulus edasi, et meil tuleb siis ka „käia Vaimus”. Sõna, mida siin tõlgitakse „käima”, erineb 16. salmis leiduvast sõnast. Siin kasutatakse sõna *stoicheo*. Tegemist on sõjanduslase terminiga, mis tähendab otseses mõttes „asuda ühte ritta”, „jätkuvalt sammuda” või „kooskõlas toimima”. Mõte on siin selles, et Vaim annab meile elu, kuid, enamgi veel, peab ka juhtima meie igapäevast elu.

Tegusõna, mida Paulus kasutab 24. salmis, on „risti löönud”. Õeldu pisut rabab. Juhul, kui me järgime Vaimu, tuleb meil langetada vankumatu otsus surmata lihahimud. Paulus räägib mõistagi kujundlikult. Lööme liha risti sellega, kui toidame oma vaimulikku elu ja näljutame lihahimusid.

Millised muudatused ja valikud tuleb sul langetada selleks, et saada võidud, mida oled Kristusele töötanud – võidud, millest sa nüüd pidevalt kõrvale põikled?

Reede, 16. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Kristlase elu ei ole kõiges sile. Tal tuleb silmitsi seista karmide võitlustega. Teda ründavad tõsised kiusatused. „Sest lihalik loomus himustab Vaimu vastu ja Vaim lihaliku vastu.” Mida lähemale jõuame selle maa ajaloo lõpule, seda petlikumad ja võrgutatavamad on vaenlase rünnakud. Tema rünnakud muutuvad metsikumaks ja sagedasemaks. Need, kes panevad vastu valgusele ja tõe, muutuvad kõvasüdamelisemaks ja vähem vastuvõtlikuks ning kibestunumaiks nende suhtes, kes armastavad Jumalat ja peavad Tema kāske (MS 33, 1911).” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 1111.

„Püha Vaimu mõju on Kristuse elu inimhinges. Me ei näe Kristust ega saa Temaga rääkida, kuid Tema Püha Vaim on meile väga ligi nii ühes kui teises paigas. Ta töötab neis ja nende kaudu, kes võtavad Kristuse vastu. Need, kes tunnevad Vaimu seeselamist, väljendavad Vaimu vilja – armastust, rõõmu, rahu, pikka meelt, lahkust, headust, ustavust (MS 41, 1897).” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 1112.

Küsimused aruteluks:

1. Peatu pikemalt mõttel: lüüa risti liha soovid. Mida see tähendab? Kuidas me seda teeme? Kui sageli meil seda teha tuleb? Miks kasutab Paulus nii jõulist tegusõna? Mida räägib see, kui ta kasutab väljendit „risti lööma”, meile sellest, kui raske on võitlus endaga?

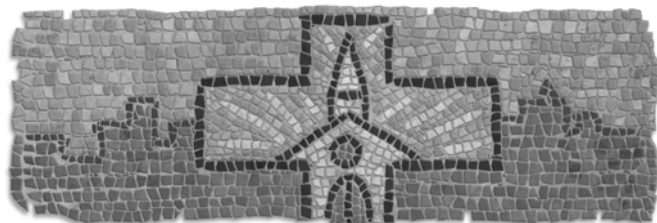
2. Millist osa, kui üldse mingit, mängib inimlik jõupingutus Vaimu vilja esiletoomisel? Mida räägib sulle enda kogemus selles osas?

3. Paulus ütleb, et need, kes harrastavad liha tegusid, ei päri Jumala riiki. Kuidas kooskõlastad sa selle ütluse tõsiasjaga, mida Paulus ütleb: meid päästetakse usu kaudu ja mitte tegude kaudu?

4. Milline on sinu jaoks suurim võitlus Issandaga käimise teel? Kas see pole patt ja mida teeb patt sinu suhetele Jumalaga? Milline kristlane poleks tundnud oma elus oleva patu tõttu kõrvaleminekut, kahtlust ja pettumust, eelkõige selle pärast, et meil on töotus patu üle saavutatava võidu kohta? Pannes selle tõsiasja patu üle saadava võidu konteksti, miks peame me alata mēeles hoidma, et meie pääste põhineb täielikult sellel, mida Jeesus on meie jaoks teinud?

Kokkuvõte: Kuigi kõikide usklikte elus on olemas võitlus liha soovide ja Vaimu soovide vahel, ei ole kristlase elu määratud luhtuma. Kuna Kristus on alistanud patu võimu ja surma, saab kristlik elu olla elu, kus valitseb Vaim, kes varustab meid igal päeval Jumala armuga, mis võimaldab meil hoida liha soovid eemal.

Evangeelium ja kogudus

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 6:1-10; Mt 18:15-17; 1Kr 10:12; Rm 15:1; Jh 13:34; Lk. 22:3.

Meelespeetav tekst: „Niisiis, kuni meil on veel aega, tehkem head kõikidele, eriti aga usukaaslastele!” (Gl 6:10).

Mõned kartulikasvatatajad otsustasid jätta suuremad kartulid endale ja panna seemnena maha väiksemad kartulid. Pärast mõnda pettumustvalmistavat saagikoristust avastasid nad, et loodus oli taandanud nende kartulisaagi nip-sukivide suuruseks. Selle löögi kaudu õppisid need põllumehed tähtsat eluseadust.

„Nad ei saanud jätta parimaid asju elus endale ja kasutada järelejäänut seemneks. Elu seadus määras, et saagikoristuses peegeldub külv.

Mõnes mõttes on väikeste kartulite mahapanek endiselt tavaline komme. Me võtame elu suured asjad endale ja külvame ülejäänut. Me loodame, et vaimuliku elu mingi hullu nõksu kaudu saab meie isekus tasutud ebaisekusega.” – *International Student Fellowship Newsletter*, märts 2007.

Paulus rakendab sama põhimõtet Gl 6:1-10. Selle asemel, et liikmed „purreleksid ja kiskleksid üksteisega” (Gl 5:15), peaks kogudus olema koht, kus Vaim juhib meid seadma teised meist ettepoole. Mõistmine, et oleme päästetud armust, peaks tegema meid alandlikuks ja kannatlikumaks ning kaastundlikumaks teiste suhtes.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 24. detsembriks.

Samas, kui Paulusel olid kõrged ootused kristlase elu suhtes (Gl 5:16), on tema nõuanne usklikele Gl 6:1 ka värskendavalt realistlik. Inimesed ei ole täiuslikud ja isegi pühendunuimad kristlased ei ole immuunsed vigade suhtes. Pauluse poolt Gl 5:16 kasutatud kreekakeelne sõna väljendab, et ta kujutleb olukorda, mis koguduses mõnel hetkel ilmselt on. Paulus annab galaatlastele praktilist nõu, kuidas sellise olukorraga (kui see ilmneb) toime tulla.

Kuidas peaksid kristlased reageerima, kui kaasusklik langeb mingisuguse patuse eluviisi küttesse? Gl 6:1; Mt 18:15-17.

Selleks, et saada kasu Pauluse nõuandest Gl 6:1, on meil vaja mõista, millist laadi olukord Paulusel täpselt meeles mölkus. See keerleb lause esimeses pooles leiduva kahe sõna ümber. Esimene sõna on „tabama” või „mööda minnes [peale sattuma]”. Sõna otseses mõttes tähendab see „avastama, ootamatult või üllatuslikult tabama”. Kaastekst ja erinevad nüansid, mis selle sõnaga liituvad, pakuvad välja mõtte, et Paulusel mölkus meeles kaks vaatepunkti. Öeldu viitab usklikele, kes „tabab” mingilt väärtelt (üleastumiselt) kaasuskliku, kuid öeldu viitab ka protsessile, mille kaudu inimene leiab, et tema oma käitumine on ta „tabanud” (vt Öp 5:22). Tähendab, paremal juhul saanuks ta valida seda vältida.

Töenäosus, et üleastumine, millest Paulus räägib, on mittesihilik, saab ilmsiks sõnavarast, mida ta kasutab. Sõna, mida tõlgitakse „üleastumine” või „patt” (NIV) ja mis pärineb kreekakeelsest sõnast *paraptoma*, ei viita sihilikule patule, vaid pigem eksimisele, vääratamisele või väärsammule. Äsja öeldu omab erilist tähendust Pauluse eelnevate Vaimus „käimise” kohta esitatud märkuste valguses. Kuigi tegemist ei ole viisiga, kuidas vabandada ühe isiku eksimust, teeb öeldu selgeks, et Paulus ei pea silmas trotsliku patu juhtumit (1Kr 5:1-5).

Kohane käitumine ei peaks antud juhul olema karistamine, hukkamõist või osadusest lahutamine, vaid taastamine (parandamine). Kreekakeelne sõna, mida tõlgitakse „parandama” on *katartizo* ja tähendab „parandama” või „korda seadma”. Uues Testamendis kasutatakse seda võrkude „parandamise” kohta (Mt 4:21) ning kreeka kirjanduses (meditsiinilise terminina) kirjeldab see murdunud luu paigaldamise protsessi. Samamoodi nagu me ei saaks sinnapaika jätta kaasusklikku, kes langeb ja murrab jala, ei saaks me Kristuse ihu liikmetena õrnalt hoolitsemata jätta oma vendade ja õdede eest Kristuses, kes võivad vääratada ja langeda siis, kui sammume koos teel Jumala riiki.

Selle asemel, et viljeleda Mt 18:15-17, räägime me liiga sageli halvasti isi-

kust, kelle peale oleme vihane, laseme oma vihal podiseda või lausa kavandame kättemaksu. Miks?

Esmaspäev, 19. detsember

Hoiduge kiusatusest

„Aga Naatan ütles Taavetile: „See mees oled sina!” (2Sm 12:7).

Gl 6:1 esitatud Pauluse sõnade tõsidusest (jälgida oma elu, et meiegi ei annaks kiusatusele järele) ei tohiks üle vaadata. Pauluse nõuande taustaks olevat tungivust ja isiklikku muret võib näha sellest viisist, kuidas ta üleskutses esitab. Sõna, mida tõlgitakse „jälgides [ennast]” või „hoolt kandes” (NRSV) tähendab sõna otseses mõttes „vaadake hoolikalt” või „pöörake hoolsalt tähelepanu” (võrdle Rm 16:17; Fl 2:4). Paulus ütleb otseselt seda, et „pidage hoolsalt ennast silmas”, muidu tabab patt teidki üllatuslikult. Selle hoiatuse esiletõstmiseks lülitub Paulus mitmuse teiselt pöördele, teie-vormilt („siis teie”) Gl 6:1 esimeses pooles ainsuse teisele pöördele, sina-vormile, salmi lõpuosas [eesti keeles tuleb öeldu ilmekalt esile näiteks 1968.a. välja antud Piibli tõlkes: „...siis *teie*, vaimulikud, parandage niisugust jälle tasase vaimuga; ja valva *sa* iseennastki, et ka *sind* ei kiusataks.” – tlk.]. Tegemist ei ole üldise hoiatusega, mis käib kogu koguduse kohta; tegemist on isikliku hoiatusega, mis on suunatud igale üksikisikule koguduses.

Paulus ei määratle otsesõnu kiusatuse olemust, mille eest ta nii jõuliselt galaatlasi hoiatab. Võib-olla ei olnud tal mõttes mingi konkreetne üleastumine, vaid ta osutab lihtsalt ohule sooritada *sama* patt (olgu see, mis siis on), millest nad püüdsid kedagi teist parandada. Samas panevad tema sõnad Gl 5:26 „auahnusest” mõtlema sellele, et ta hoiatab neid tundmast, nagu oleksid nad mingilgi moel vaimulikult kõrgemal neist, keda nad parandavad.

Miks pidanuks Paulus hoiatama galaatlasi vaimuliku uhkuse eest? Mõtle 1Kr 10:12; Mt 26:34, 2Sm 12:1-7.

Üks suurim oht kristlase rännakul on vaimuliku uhkuse tundmine, mis paneb meid mõtlema, et oleme teatud pattude vastu mingitmoodi immuunsed. Kainestav tõsiasi on, et meil kõigil on sama patune loomus – loomus, mis paneb Jumalale vastu. Seega, ilma Jumala Vaimu ohjeldava väeta sööstaksime lausa igasse pattu, siis kui olukord on sobiv. Selline oma tõelise identiteedi (väljaspool Kristust) tajumine hoiab meid langemast eneseõiguse pattu ja annab meile ka suurema kaastunde teiste suhtes, kes vigu teevad.

Kui mitmel korral oled leidnud ennast süüdistamas teisi (kas või ainult oma südames) pattude tegemises, milles sa ise ühel päeval süüdi olid?

Koormate kandmine (Gl 6:2-5)

Milliseid juhiseid annab Paulus (lisaks langenute parandamisele) usklikele Galaatias? (Gl 6:2-5; vaata ka Rm 15:1; Mt 7:12).

Kreekakeelne sõna, mida Gl 6:5 tõlgitakse „koormaid”, on *baros*. Sõna otsetes mõttes osutas see ränkraskele kandamile või laadungile, mida kellelgi pikka maad kanda tuli. Ajapikku sai sellest aga metafoor igasuguse mure või raskuse kohta, nagu näiteks koormav pikk tööpäev kuuma käes (Mt 20:12). Kuigi Pauluse korralduse „kandke üksteise koormaid” vahetu kaastekst sisaldab eelnevas salmis mainitud kaasusklike kõlbelised möödalaskmised, on koormakandmise mõiste tema meelest palju laiem. Pauluse juhised heidavad valgust mitmele vaimulikule tajumisele kristlikus elus, mida ei tohiks arvestamata jätta.

Esiteks, nii nagu Timothy George märgib: „Kõigil kristlastel on koormad. Meie koormad võivad erineda suuruse ja kuju poolest ning varieeruvad meie elus oleva eelhoolitsuse liigi tõttu. Mõne jaoks on selleks koormaks kiusatus ja kõlbelise möödalaskmise tagajärjed, nagu siinne esimene salm räägib. Teiste jaoks võib koormaks olla füüsiline vaevus või vaimne ebakindlus või pereelu kriisid või töökoha puudumine või deemonlik surve või terve rida muid asju; kuid mitte ükski kristlane ei ole ilma koormateta.” – *Galaatlastele*, lk. 413.

Teiseks, Jumal ei ole mõelnud, et meil tuleb *kõik* oma koormad kanda üksi. Kahjuks oleme me palju rohkem valmis aitama kanda teiste koormaid, kui lubama teistel panna õlg alla meie omadele. Paulus mõistab sellise hoiaku hukka enesepettusena (Gl 6:3), see on inimlik uhkus, kui me keeldume möönmast, et ka meil on vajadused ja nõrkused. Selline uhkus röövib meilt teistelt tuleva lohutuse, kuid takistab ka teisi teostamast seda tööd, mida Jumal on kutsunud neid teostama.

Lõpuks, Jumal kutsub meid üles kandma üksteise koormaid sellepärast, et meie tegevuse kaudu saab Jumalalt tulev lohutus ilmsiks. See väide rajaneb tõsiasjal, et kogudus on Kristuse ihu. Seda illustreerivad Pauluse sõnad: „Aga Jumal, kes julgustab alandlikke, on meid julgustanud Tiituse tuleku kaudu” (2Kr 7:6). Märkad, et „Jumala julgustus” ei antud Paulusele tema isikliku palve ja Issandale lootmise kaudu, vaid sõbra kaaslaseks olemise ja nende heade sõnumite kaudu, mida ta tõi.

„Inimlik sõprus, millega me kanname üksteise koormaid, on osa Jumala plaanist oma rahva jaoks.” – John R. W. Stott, *The Message of Galatians*, lk 158.

Mis hoiab sind tagasi abi otsimast – kas uhkus, usalduse puudumine, enese petmine? Juhul, kui sul on vajadus, miks mitte otsida kedagi, keda sa usaldad, ja

paluda sellel isikul jagada sinuga koormat?

Kolmapäev, 21. detsember

Kristuse seadus (Gl 6:2-5)

Paulus seostab koorma kandmise Kristuse seaduse täitmisega. Mida ta mõtleb „Kristuse seaduse” all? Gl 5:14; 6:2; Jh 13:34; Mt 22:34-40.

See, kuidas Paulus kasutab fraasi „Kristuse seadus” (*ton nomon tou Christou*), on Piiblis ainulaadne, ehkki ta kasutab sarnast väljendit 1Kr 9:21 (en-nomos Christou). Selle fraasi ainulaadsus on tinginud rea erinevaid tõlgendusi. Mõned väidavad ekslikult, nagu oleks tegemist tõendusega, et Siinailt antud Jumala Seadus on asendatud teistsuguse seadusega, Kristuse seadusega. Teiste meelest tähendab sõna *seadus* lihtsalt üldisi „põhimõtteid” (vaata Rm 7:21) selles mõttes, et üksteise koormaid kandes järgime Jeesuse eeskujut. Kuigi viimatinimatatud tõlgenduses on üht-teist õiget, viib kaastekst ja Gl 5:14 sarnane sõnavalik mõttele, et „Kristuse seaduse täitmine” on veel üks viide Moosese seaduse täitmisele armastuse kaudu. Paulus näitas oma kirjas varem, et Kristuse tulemine ei tühistanud moraaliseadust. Vastupidi, moraaliseadus, tõlgendatuna armastuse kaudu, mängib tähtsat osa kristlase elus. See on lühendväljaanne sellest, mida Jeesus õpetas oma maapealse tegevuse ajal ning viljeles kogu oma elu ja isegi oma surmaga. Üksteise koormaid kandes astume me Jeesuse jalajälgedes, kuid enamgi veel – täidame Seadust.

Nendes salmides kerkib üles veel üks teema, näiline vasturääkivus Gl 6:2 ja 6:5 vahel. See probleem laheneb aga kergesti siis, kui taibatakse, et Paulus kasutab kahte erinevat sõna selleks, et kirjeldada kahte erinevat olukorda. Nagu oleme juba näinud, osutab 2. salmis koorma kohta kasutatud sõna (*baros*) ränkraskele kandamile, mida kellelgi tuli pikka maad kanda. 5. salmis kasutatud sõna *phortion* osutab aga laeva laadungile, sõjamehe seljapambule või ka lapsele emaüsas. Kui eelnevalt nimetatud koormaid saab kõrvale heita, siis viimatinimetatut mitte. Lapseootel naisel tuleb oma last kanda. Nii paneb see näide mõtlema, et on mõningaid koormaid, mida inimesed saavad aidata meil kanda, kuid on teisi, mida ükski inimene ei saa meie eest kanda, nagu näiteks süüdioleva südametunnistuse koorem, kannatus ja surm. Neis asjus tuleb meil toetuda üksnes Jumala abile (Mt 11:28-30).

On nii, et mõningate koormate puhul võid sa saada abi teistelt inimestelt, mõned pead sa jätma üksi Issanda hoolde. Kuidas saad õppida andma Issandale kõik see, mida sa ise lihtsalt kanda ei saa?

Gl 6:7 kasutatud sõna, mida tõlgitakse „pilgata” (*mukterizo*), esineb Uues Testamendis ainult siin, kuigi see esineb Vana Testamendi kreekakeelses tõlkes sageli. Sõna otseses mõttes tähendab see „põlastavalt oma nina kellegi poole ajama”. Vanas Testamendis viitab see iseloomulikult Jumala prohvetite põlgamisele (2Aja 36:16; Jr 20:7) ja kasutatakse ühel juhul ka kujundlikult Jumala vastase mässulise hoiaku väljendamiseks (Hs 8:17).

Pauluse mõte on selles, et inimesed võivad Jumala arvestamata jätta või Tema käske lausa pilgata, kuid nad ei saa Jumalat üle kavaldada. Tema on lõplik kohtumõistja ning viimaks saavad nad oma tegevusele kohase tasu.

Loe Gl 6:8. Mida Paulus siin silmas peab? Milliseid näiteid Piiblist saad leida tegelaste kohta, kes külvasid lihale, ja tegelaste kohta, kes külvasid Vaimule? (Vaata näiteks Ap 5:1-5; Lk 22:3; Tn 1:8; Mt 4:1).

Pauluse metafoor külvamisest ja lõikamisest ei ärata erakordsena tähelepanu. Tegemist on elu tõsiasjaga, mis ilmneb paljudes muistsetes vanasõnades. Tähelepanuväärne on aga see, kuidas Paulus seda kasutab, et heita valgust oma eelnevale märkele liha ja Vaimu kohta. James D. G. Dunn märgib: „Kaasaegne ekvivalent [suurus, millega teist, sama väärtusega suurust saab väljendada] on see, et me oleme vabad valima, kuid me ei ole vabad valima oma valiku tagajärgi.” – *Galaatlastele*, lk 330.

Kuigi Jumal ei vabasta meid alati meie pattude maapealsetest tagajärgedest, ei peaks me laskma meeletel võita nende halbade valikute pärast, mida tegime. Võime rõõmustada selles, et Jumal on meile meie patud andeks andnud ja lapsendanud meid enda lasteks. Me peaksime kasu saama võimalustest, mis meil praegu on, et panustada neisse asjusse, mis kannavad taevast saaki.

Gl 6:10 illustreerib, muide, mõtet: „Kristlikul eetikal on kaks fookust: üks on üldine ja kõikehaarav – ‘tehkem head kõikidele’; teine on üksikasjalikum ja kitsapiirilisem – ‘eriti aga usukaaslastele’. Pauluse kõikehaarav üleskutse põhines tõsiasjal, et kõik inimesed kõikjal on loodud Jumala kuju järele ja on Tema silmis seega määratult kallihinnalised. Alati, kui kristlased on unustanud selle piibelliku ilmutuse esmase eelduse, on nad paratamatult langenud rassismi, seksismi, hõimkondlikkuse, klassikuuluvuse ja tuhandete teiste sõgeusklikkuse pimestavate pattude ohvriks, mis on pimestanud inimühiskonda Aadama ja Eeva ajast tänapäevani.” – Timothy George, *Galatians*, lk 427, 428.

Sa külvad kas head või halba. Vaata ennast. Missugust saaki hakkad sa lõikama?

Reede, 23. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Jumala Vaim hoiab kurjuse südametunnistuse kontrolli all. Kui inimene tõstab ennast Vaimu mõjust kõrgemale, löikab ta ülekohtu. Sellise inimese üle on Vaimul üha vähem mõju, mis takistaks tal külvamast sõnakuulmatuse seemneid. Hoiatused omavad tema jaoks üha väiksemat võimu. Tasapisi kaotab ta jumalakartuse. Ta külvab lihale; ta löikab allakäiku. Lõikus, mille toodavad seemned, mida ta ise on külvanud, valmib. Ta on kiuslikult sõnakuulmatu Jumala pühade Seaduste suhtes. Tema lihalik süda muutub kiviseks südameks. Vastupanemine tõe kinnitab teda ülekohtu. Sellepärast, et inimesed külvasid kurjuse seemneid, võimutses enneveeputuseaegses maailmas seadusetus, kuritegevus ja vägivald.

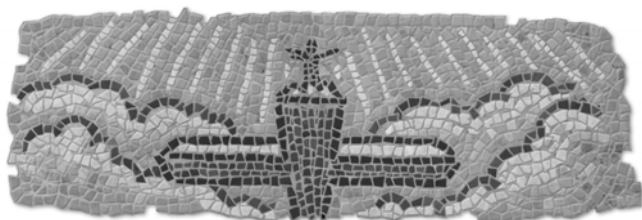
Kõik peaksid iseseisvalt mõtlema teguritele, mis hinge hävitavad. Tegemist ei ole mitte mingisuguse määrusega, mille Jumal on inimese vastu välja andnud. Jumal ei tee inimest vaimulikult pimedaks. Jumal annab piisavalt valgust ja tõendusi, mis võimaldavad inimesel eristada tõe vales. Kuid Ta ei taha inimest sundida tõe vastu võtma. Ta jätab inimesele vabaduse valida hea või valida kuri. Juhul, kui inimene paneb vastu tõendusele, mis on piisav, et juhtida teda otsustama õiges suunas, ning valib kurja suuna, teeb ta seda järgmisel korral palju kergemini. Kolmandal korral lükkab ta ennast veel kergemini Jumalast kaugemale ning valib seista Saatana poolel. Ja selline kulg jätkub seni, kuni ta kinnistub kurjuses ning usub valet, mida ta on ülistanud tõe pähe. Tema vastupanu on kandnud sellist vilja (MS 126, 1901).” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 1112.

Küsimused aruteluks:

1. Mida tegelikult tähendab „parandada” kaasusklikku, kes on pattu langenud? Mil moel mõjutab sooritatud patt parandamisprotsessi? Kas parandamine tähendab, et kõik saab samasuguseks nagu varem? Arutlege.
2. Kuna on mõned koormad, mida inimesel tuleb kanda ise (Gl 6:5), kuidas määratleb usklik, kas ta peaks püüdma kedagi aidata?
3. Kuidas annab sinu kogudus välja Gl 6 esitatud Pauluse juhtnöörde mõõdu? Mida saad sa isiklikult teha, et asja muuta?

Kokkuvõte: Jumala kohalolekut Tema rahva hulgas näitab kristlik meelusus, mis ilmneb koguduses. See ilmneb selles, mil moel andestatakse ja parandatakse neid, kes eksivad, kuidas üksteist katsumustes aidatakse ja milliseid heategusid kavandatakse mitte ainult omavahel, vaid ka mitteusklikega jagamiseks.

Kiitlemine ristist

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Gl 6:11-18; Rm 6:1-6; 12:1-8; 2Kr 4:10; 5:17; 11:23-29.

Meelespeetav tekst: „Aga mulle olgu olemata, et ma kiitleksin muu kui meie Issanda Jeesuse Kristuse risti üle, mille läbi maailm on minule risti löödud ja mina maailmale” (Gl 6:14).

Galaatlastele kirjutatud kirja käesolev uurimine on olnud intensiivne, tundeküllane. Seda sellepärast, et kiri ise on intensiivne. Teades oma kutsumist ja tundes tõde, millest ta jutlustas (liiati, kui tõde, nagu ta paljudel kordadel ütles, pärines Issandalt), kirjutab Paulus Vana Testamendi prohvetite Jesaja, Jeremija ja Hoosea inspireeritud tundeküllusega. Just nii nagu nemad anusid Jumala rahvast oma ajal eksimustele selga pöörama, teeb Paulus sedasama tema ajal.

Hoolimata sellest, kui võrd vahetud olukorrad erinesid, saab Jeremija sõnu lõpuks ikkagi sama hästi, kui need rakendusid Jeremija kaasaegsete kohta, rakendada galaatlaste kohta: „Nõnda ütleb Issand: Ärgu kiidelgu tark oma tarkusest, ärgu kiidelgu vägev oma vägevusest, ärgu kiidelgu rikas oma rikkusest, vaid kes kiitleb, kiidelgu sellest, et ta on arukas ja tunneb mind, et mina olen Issand, kes teeb head, õigust ja õiglust maal. Sest seesugused asjad on mu meele järgi, ütleb Issand” (Jr 9:22, 23).

Meie „auline” inimlik tarkus, meie jõukus ning väljanägemine on väga selgelt kasutu ja tühisuste tühisus Kristuse risti ees – seal, kuhu Paulus on keskendunud oma kirjas Galaatia ekslevale kogudusele.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 31. detsembriks.

Pauluse oma käega

Võrdle Pauluse lõppsõna Gl 6:11-18 tema teiste kirjade lõppsõnadega. Mil moel on galaatlastele kirjutatud kirja lõpp sarnane ja mil moel erinev neist teistest? (Vaata lõppsõna Rm, 1Kr ja 2Kr, Ef, Fl, Kl ja 1Ts ja 2Ts.)

Pauluse lõppsõnad ei ole alati ühetaolised, kuid neis esineb rida ühesuguseid osi: (1) tervitused ühelt-teiselt üksikisikult, (2) viimane üleskutse, (3) isiklik allkiri, ja (4) lõpupalve. Kui neid tüüpilisi jooni võrrelda Pauluse lõpumärkustega kirjas galaatlastele, ilmneb kaks silmapaistvat erinevust.

Esiteks, erinevalt Pauluse mitmetest kirjadest, ei sisalda kiri galaatlastele isiklikke tervitusi. Miks? Nii nagu kirja alguses puudusid tavapärased tänuavaldused, on seegi tõenäoliselt veel üks viide pingestunud suhetest Pauluse ja galaatlaste vahel. Paulus on viisakas, kuid vormikohane.

Teiseks, meil tuleb meeles pidada, et Paulusel oli kombeks dikteerida oma kirjad kirjutajale (Rm 16:22). Siis, pärast lõpetamist, võttis Paulus sageli sulle enda kätte ja kirjutas mõned sõnad kirja lõppu oma käega (1Kr 16:21). Kirjas galaatlastele Pauluse harjumus aga erineb. Siis, kui ta võtab kirjutajalt sulle, on Paulus olukordade pärast Galaatias endiselt nii mures, et ta kirjutab ise oodatust rohkem. Ta lihtsalt ei saa panna sulge käest seni, kuni ta pole veelkord anunud galaatlasti oma rumalatest viisidest loobuma.

Gl 6:11 rõhutab Paulus, et ta kirjutas kirja suurte tähtedega. Me ei tea tõesti, miks just nii. Mõned on avaldanud arvamust, et Paulus ei vihja tähtede suurusele, vaid nende konarlikule kujule. Nad pakuvad välja mõtte, et võib-olla oli Pauluse käsi kas tagakiusamise tõttu nii vigane või telgitegemisest nii pahklik, et ta ei suutnud oma tähti kaunikujuliselt vormida. Teised usuvad, et tema märkus pakub lisatõendust tema kehva silmanägemise kohta. Kuigi mõlemad vaated on võimalikud, näib vähem spekulatiivne lihtsalt järeldada, et Paulus kirjutas sihilikult suurte tähtedega, kuna ta soovis oma mõtet rõhutada ja allakriipsutada, sarnaselt nagu me rõhutame mingit tähtsat sõna või mõtet allakriipsutusega, *kaldkirja panekuga* või SUURTE TÄHTEDEGA.

Olgu siis põhjus, milles tahes, Paulus soovis kindlasti, et lugejad saaksid tema hoiatusest ja manitsustest kasu.

Loe Gl 6:12, 13. Mida Paulus nendes salmides ütleb?

Kuigi Paulust takistasid eelnevalt tema vastaste tegevus ja motivatsioon (vaata Gl 1:7; 4:17), on tema märked Gl 6:12, 13 esimeseks selgesõnaliseks kommentaariks vastaste kohta. Ta kirjeldab neid kui isikuid, „kes iganes tahavad olla heas kuulsuses inimeste seas”. Väljend „heas kuulsuses” tähendab kreeka keeles otseselt „head nägu tegema”. Tõsi on, et „näo” kohta kasutatud sõna kreeka keeles on sama sõna, mida kasutatakse näitleja maski kohta. Seda sõna kasutati ka kujundlikult, vihjamaks rollile, mida näitleja mängis. Teisisõnu, Paulus ütleb siin, et need inimesed olid nagu näitlejad, kes otsisid oma kuulajaskonna heakskiitu. Kultuuris, mis põhines aul ja häbil, on oluline olla millelegi vastav ja need, kes õpetasid valet, näivad otsivat võimalust tõsta oma lugupidamise taset Galaatia kaasjuutide ja kaugemal Jeruusalemmas olevate teiste juutkristlaste silmis.

Paulus esitab nende ajendite kohta ühe tähtsa põhjenduse – soovi vältida tagakiusamist. Kuigi tagakiusamist saab kindlasti mõista selle dramaatilisemates vormides, sealhulgas kehaline vägivald, on see sama laastav ka oma „pehmemates” vormides, näiteks kimbutamine ja eemaletõukamine. Paulus ja teised fanaatilised seloodid Juudamaal olid kord samalaadsed olnud (Gl 1:13), kuid viimastel oli oma mõju ka kristlastele.

Juuda usujuhtidel oli ikka veel tähtis poliitiline mõju paljudes valdkondades. Nad omasid Rooma ametlikku heakskiitu; seetõttu püüdsid paljud juutidest usklikud innukalt säilitada nendega häid suhteid. Lõigates ümber paganaid ja õpetades neid järgima toorat, võisid Galaatia segadusetekitajad leida ühisosa kohalike juutidega. See lubas neil säilitada sõbralikke kontakte sünagoogidega, kuid ka tugevdada nende sidemeid juutidest usklikega Jeruusalemmas, kelle hulgas kasvas eelarvamus töö suhtes, mida tehti paganate hulgas (Ap 21:20, 21). Kahtlemata muutis nende tegevus mingis mõttes nende tunnistuse juutide jaoks mõjusamaks.

Mõlkus Paulusel siis meeles milline olukord tahes, tema mõte on selge: „Ja kõiki, kes tahavad elada jumalakartlikult Kristuses Jeesuses, kiusatakse taga” (2Tm 3:12).

Mõttele põhjuste üle, mis pärast need inimesed õpetasid valet. Kõike arvestades kõlavad need küllalt loogiliselt. Mida peaks see ütlema meile selle kohta, kuidas isegi „parimad” motiivid võivad meid juhtida kõrvale siis, kui me ei ole ettevaatlikud? Millal oli viimane kord, mil sa lõpuks käitusid valesti õigete ajendite pärast?

Kiidelda risti üle (Gl 6:14)

„Aga mulle olgu olemata, et ma kiitleksin muu kui meie Issanda Jeesuse Kristuse risti üle, mille läbi maailm on minule risti löödud ja mina maailmale” (Gl 6:14).

Olles esile toonud motiivid, mis ajendasid mõningaid nõudma ümberlõikamist, esitab Paulus galaatlastele viimast korda oma evangeeliumi sõnumi, ehkki vaid kokkuvõtte kujul. Pauluse jaoks põhines evangeelium kahel alust-rajaval õpetusel: (1) risti keskne koht (s 14) ja (2) õpetus õigeksmõistmisest (s 15). Tänaosas on tähelepanu neist esimesel.

Kahekümne esimesel sajandil elades on raske taibata vapustust, mida Pauluse ütlus ristist (Gl 6:14) algselt edasi andis. Tänapäeval on Kristuse rist üldine ja kallikspeetud sümbol, mis kutsub inimestes enamjaolt esile positiivseid tundeid. Pauluse päevil oli rist aga midagi sellist, mille üle küll kiidelda ei saanud – see oli midagi, mida põlastada. Juudid leidsid, et mõte ristilöödud Messiasist oli solvav, ning roomlased pidasid ristilöömist nii eemaletõukavaks, et sellist karistusviisi ei peetud rooma kodaniku puhul kohaseks mainidagi.

Põlgus, millega vana-aja maailm Kristuse risti vaatas, ilmneb selgesti varasematest joonistustest, mis ristilöömisest on säilinud. Ühel joonistusel, mis paigutub teise sajandisse pKr ja mis kujutab ühe mehe ristilöömist, on mehele joonistatud eesli pea. Risti alla ja sinna, kuhu on joonistatud mees palveks kokku pandud kätega, on kirjutatud: „Alexander teenib oma jumalat.” Suund on selge: Kristuse risti peetakse naeruväärseks. Sellises kontekstis kuulutab Paulus julgelt, et ta ei kiitle mitte millestki muust kui Kristuse ristist!

Millise erinevuse tekitas Kristuse rist Pauluse suhtesse maailmaga? Gl 6:14; Rm 6:1-6; 12:1-8; Fl 3:8.

Kristuse rist muudab uskliku jaoks kõik. See kutsub meid ümber hindama nii nägemust endast kui ka seda, kuidas suhtume maailma. Maailm – käesoleva kurja ajastu oma – ja kõik, mis sellega kaasas (1Jh 2:16), vastandub Jumalale. Kuna me oleme Kristusega koos surnud, ei oma see maailm enam orjastavat jõudu, mis meid kord haardes hoidis, ning seda vana elu, mida me kord maailma jaoks elasime, *ei ole* enam. Pauluse võrdlust kasutades peaks murrang uskliku ja maailma vahel olema selline, nagu oleksid need kaks teineteisele surnud.

Kuidas on rist mõjutanud sinu suhtumist maailma? Millise erinevuse on see sinu elus esile kutsunud? Kui teistmoodi elad sa nüüd, võrreldes selle ajaga, mil sa ei olnud ennast andnud Issandale, kes sinu eest suri?

Uus loodu

Olles rõhutanud Kristuse risti keskset osa kristlase elus, rõhutab Paulus nüüd teist põhjanevat õpetust oma evangeeliumi sõnumis: õigeksmõistmist usu kaudu.

Nagu oleme kogu veerandaasta jooksul näinud, on Paulus põhiliselt vastandanud ümberlõikamise evangeeliumile. Ometi ei ole ta selle tava enda vastu. Paulus on esitanud mitmed tugevad väited ümberlõikamise vastu (vaata Gl 5:2-4), kuid ta ei taha, et galaatlased järelmaksid, et olla ümberlõikamata on Jumalale meelepärasem kui olla ümberlõigatud. See pole sihikul, sest saab olla samamoodi käsumeelne selle suhtes, mida keegi teeb või mida keegi ei tee. Vaimulikus mõttes on ümberlõikamise teema iseenesest väheoluline. Tõelise religiooni juured ei ole välises käitumises, vaid inimese südame olukorras. Nii nagu Jeesus ütles: inimene võib näida väliselt imekaunis, kuid vaimulikult olla seestpoolt roiskunud (Mt 23:27).

Mida tähendab olla uus loodu? Gl 6:15; 2Kr 5:17. Kuidas oled sa ise kogunud selle tähendust?

Ktisis on kreekakeelne sõna, mida tõlgitakse „loodu”. See võib viidata nii mingile „loodule” eraldi (Hb 4:13) kui ka kogu loodud korraldusele (Rm 8:22). Mõlemal puhul on sõna kaastähenduseks Looja tegevus. Sellele Paulus sihib. Saada „uueks looduks” tähendab midagi, mida ei saa esile kutsuda mitte ainuski inimlik jõupingutus – olgu selleks ümberlõikamine või miski muu. Jeesus viitas sellele protsessile kui „uuesti sündimisele” (Jh 3:5-8). Tegemist on jumaliku teoga, mispuhul Jumal võtab isiku, kes on vaimulikult surnud, ja hingab temasse vaimulikku elu. See on siiski vaid veel üks kõnekujund, kirjeldamiseks päästvat tegu, mida Paulus talle iseloomulikult kirjeldab õigeksmõistmisena usu kaudu.

Paulus osutab sellele uue loodu kogemusele üksikasjalikumalt 2Kr 5:17. Selles salmis selgitab Paulus, et saada uueks looduks tähendab palju enam kui lihtsalt meie seisundi muutumist taevaamatutes; tähendab, et tuleb esile muutus meie tänase päeva elus. Timothy George märgib, et see „sisaldab kogu uskutulekuprotsessi: Püha Vaimu uuendava tegevuse, mis viib meeleparandusele ja usuni, igapäevase suremise ja elustumise protsessi, jätkuva kasvamise pühaduses, mis lõpptulemusena viib Kristuse sarnasusele vastavuseni.” – *Galatians*, lk 438.

Uueks looduks saamine ei ole sellegipoolest midagi, mis meid õigeks mõistab. Seevastu väljendab see põhjalik muutus eksimatult seda, mida tähendab olla õigeksmõistetud.

Neljapäev, 29. detsember

Lõpusõnad (Gl 6:16-18)

Paulus annab oma õnnistuse neile, nagu ta ütleb, „kes seda juhtnööri mööda käivad” (Gl 6:16). Mis sa arvad, millisest juhtnöörist Paulus siin (antud kaastekstis) räägib?

Sõna, mida tõlgitakse „juhtnöör”, viitab otseses tähenduses sirgele kepile või latile, mida müürsepad või puusepad mõõtmiseks kasutasid. Sõna sai ilmselt kujundiks mõõdupuu reeglite kohta, mille kaudu isik midagi hindab. Näiteks, kui inimesed räägivad Uue Testamendi kaanonist, osutavad nad Uue Testamendi kahekümne seitsmele raamatule, milles nähakse paikapanevat autoriteeti nii koguduse usule kui tegevusele. Seega, juhul kui õpetus ei ole „mõõdupuu kohane”, mis neis raamatuis leidub, ei ole see vastuvõetav.

Mis on need „Jeesuse vermed”, mida Paulus kandis oma „ihu küljes”? Mida ta mõtleb, kui ta kirjutab, et keegi ärgu „tehku talle vaeva” nende pärast? Kas Gl 6:14 võiks aidata sellele küsimusele vastata? Gl 6:17; 2Kr 4:10; 11:23-29.

Sõna *verme* pärineb kreekakeelsest sõnast *stigmata*, millest on tuletatud ka inglisekeelne sõna *stigma*. Paulus viitab võib-olla üldisele tavale kõrvetada orja ihusse peremehe eraldusmärk, kui miski, mille järgi orja ära tunda, või siis mõningate salareligioonide tavale tulimärgistada pühendunu pühendumise märgiks. Nii või teisiti, Paulus viitab kahtlemata „Jeesuse vermete” kaudu haavaarmidele, mida tema ihusse jätsid tagakiusamine ja raskused (vaata 2Kr 4:10; 11:24, 27). Nüüd nõudsid tema vastased sunniviisiliselt, et mittejuutidest pöördunud võtaksid vastu ümberlõikamise märgi tähisena nende alistumisest judaismile. „Kuid Paulusel olid märgid, mis näitasid, kelle orjaks tema oli hakanud, ning tema jaoks ei ole teist truudust kui truudus Kristusele... Armid, mida Paulus oli saanud vaenlastelt siis, kui ta oli oma Peremehe teenistuses, räägivad kõnekaimalt tema pühendumisest Kristusele.” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 989.

Millised on „vermed” – kehalised või mingid muud –, mis on sinul oma usu pärast Jeesusesse? Teiste sõnadega, mida on su usk sulle maksma läinud?

Reede, 30. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Kolgata rist esitab väljakutse ning võidab lõpuks iga maise ja pörguliku võimu. Ristile koondub kõik mõjukus ja siit lähtub kogu mõju. See on külgetõmbekeskus; sest sellel andis Kristus oma elu inimkonna eest. See ohver toodi selleks, et ennistada inimene oma algsesse täiuslikkusesse. Jah, enamgi veel, see ohver toodi selleks, et anda talle täielik iseloomu muutus, teha ta rohkem kui võitjaks.

Need, kes Kristuse tugevuses võidavad Jumala ja inimese suure vaenlase, saavad koha taevastes õuedes koos inglitega, kes ei ole kunagi langenud. Kristus teatab: „Ma tõmban enda poole kõik inimesed, kui mind maast üles tõstetakse.” Juhul, kui rist ka kelleski poolehoidvat mõju ei tekita, tekitab see ometi mõju. Põlvkonnast põlvkonda on selle aja jaoks olevat tõde avaldatud käesoleva aja tõena. Kristus ristil oli vahendaja, kelles kohtusid arm ja tõde, kelles andsid suud õigus ja rahu. See on vahend, mis liigutab maailma (MS 56, 1899).” – Ellen G. White märked, *Piibli kommentaarid*, 6. kd, lk 1113.

Küsimused aruteluks:

1. Millise tähtsuse leiad tõsiasjas, et Paulus nii alustab kui ka lõpetab oma kirja viitega Jumala armule? Võrdle Gl 1:3 ja 6:18.
2. Missugune suhe peaks kristlastel olema maailmaga tänapäeval Pauluse ütluse valgel, et ta on „maailmale risti löödud” (Gl 6:14)? Kuidas peaksid kristlased suhtuma keskkonna-alastesse, rassismi-, abordi- jms alastesse küsimustesse, kui nad on maailmale surnud?
3. Kuidas teab inimene, et ta on kogenud „ uut loomist”, millest Paulus kirjutab?
4. Põhinedes sellele, mida oled käesoleval veerandaastal õppinud, kuidas võtaksid kokku Pauluse vaatepunktid järgmistes teemades: seadus, seaduse teod, õigeksmõistmine usust, vana ja uus leping, Kristuse teod ja kristliku elu olemus?

Kokkuvõte: Tõeline religioon ei seisne välises käitumises, vaid südame olukorras. Kui süda on allutatud Jumalale, hakkab inimese elu ikka rohkem peegeldama Kristuse iseloomu sedamööda, kuidas see inimene usus kasvab. Süda tuleb Kristusele allutada; kui see toimub, siis järgneb kõik muu.

Annetuste kalenderplaan

1.10	Kohalik kogudus
8.10	Kohalik kogudus
15.10	Eesti Liit
22.10	Kohalik kogudus
29.10	Kohalik kogudus
5.11	Peakonverents (globaalmisjon)
12.11	Kohalik kogudus
19.11	Kohalik kogudus
26.11	Kohalik kogudus
3.12	Kohalik kogudus
10.12	Kohalik kogudus
17.12	Unioon
24.12	Kohalik kogudus
31.12	Kohalik kogudus

Päikeseloojangud

	Võru	Tartu	Paide	Tallinn	Kuressaare
7.10	18:33	18:34	18:38	18:41	18:51
14.10	18:14	18:14	18:18	18:20	18:32
21.10	17:56	17:55	17:59	18:00	18:13
28.10	17:38	17:37	17:40	17:41	17:55
4.11	16:21	16:20	16:23	16:23	16:37
11.11	16:06	16:04	16:06	16:07	16:22
18.11	15:52	15:50	15:52	15:52	16:08
25.11	15:40	15:38	15:39	15:39	15:56
2.12	15:31	15:29	15:30	15:29	15:47
9.12	15:26	15:23	15:23	15:22	15:41
16.12	15:24	15:20	15:21	15:19	15:38
23.12	15:25	15:22	15:23	15:21	15:40
30.12	15:31	15:28	15:28	15:27	15:46